

YOLANDA CASTAÑO ANN COTTEN EFE DUYAN ANDREA GRILL

HUBERT KLIMKO-DOBRZANIECKI MARTIN KOČIŠ

KATARÍNA KUCBELOVÁ EVA LUKA DOMINIKA MADRO

ZUZANA MOJŽIŠOVÁ PAVEL NOVOTNÝ NICOLAS PESQUÈS

MARKO POGAČAR BIANKA ROLANDO TEREZA SEMOTAMOVÁ

DONNA STONECIPHER PETER ŠULEJ SIMONA VINCI

IMRE BARTÓK STEFAN BEUSE JANA BODNÁROVÁ ANNA BOLAVÁ

YOLANDA CASTAÑO ANN COTTEN EFE DUYAN ANDREA GRILL

HUBERT KLIMKO-DOBRZANIECKI MARTIN KOČIŠ

KATARÍNA KUCBELOVÁ EVA LUKA DOMINIKA MADRO

ZUZANA MOJŽIŠOVÁ PAVEL NOVOTNÝ NICOLAS PESQUÈS

MARKO POGAČAR BIANKA ROLANDO TEREZA SEMOTAMOVÁ

DONNA STONECIPHER PETER ŠULEJ SIMONA VINCI

IMRE BARTÓK STEFAN BEUSE JANA BODNÁROVÁ ANNA BOLAVÁ

YOLANDA CASTAÑO ANN COTTEN EFE DUYAN ANDREA GRILL

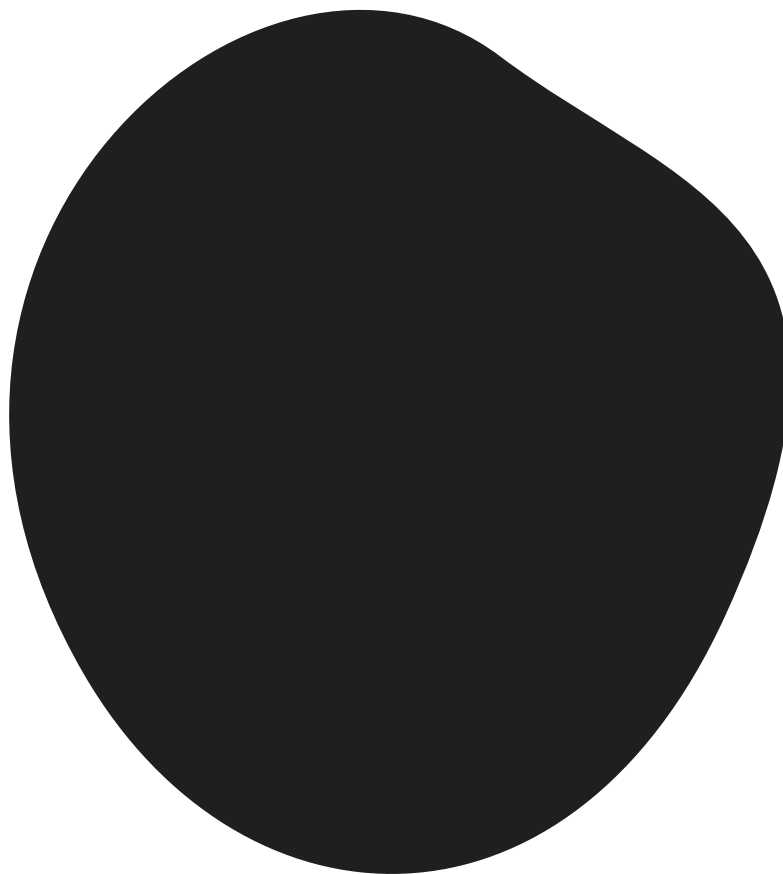
HUBERT KLIMKO-DOBRZANIECKI MARTIN KOČIŠ

KATARÍNA KUCBELOVÁ EVA LUKA DOMINIKA MADRO

ZUZANA MOJŽIŠOVÁ PAVEL NOVOTNÝ NICOLAS PESQUÈS

novotvar. 2020
medzinárodný literárny festival
7. – 10. októbra 2020

**Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar.
2020**

Zostavili Peter Brežňan, Mária Ferenčuhová,
Mária Modrovich, Peter Šulej, Michal Tallo, 2020

Jazyková redakcia Mária Ferenčuhová

Text © Imre Bartók, Stefan Beuse, Jana Bodnárová,
Anna Bolavá, Yolanda Castaño, Ann Cotten, Efe Duyan,
Andrea Grill, Hubert Klimko-Dobrzaniecki, Martin Kočiš,
Katarína Kucbelová, Eva Luka, Dominika Madro,
Zuzana Mojžišová, Pavel Novotný, Nicolas Pesquès,
Marko Pogačar, Bianka Rolando, Tereza Semotamová,
Donna Stonecipher, Peter Šulej, Simona Vinci

Dizajn © Barbora Šajgalíková, 2019

© novotvar., Bratislava 2020

ISBN 978-80-973454-1-9

novotvar.²⁰²⁰

O

B

S

8

**Imre
Bartók**

38

**Yolanda
Castaño**

74

**Hubert K.
Dobrzaniecki**

14

**Stefan
Beuse**

47

**Ann
Cotten**

81

**Martin
Kočíš**

22

**Jana
Bodnárová**

54

**Efe
Duyan**

88

**Katarína
Kucbelová**

31

**Anna
Bolavá**

66

**Andrea
Grill**

94

**Eva
Luka**

O

B

S

S**A****H****103****Dominika
Madro****126****Marko
Pogačar****158****Peter
Šulej****108****Zuzana
Mojžišová****135****Bianka
Rolando****166****Simona
Vinci****113****Pavel
Novotný****142****Tereza
Semotamová****120****Nicolas
Pesquès****152****Donna
Stonecipher****S****A****H**

Imre Bartók (Maďarsko)

Imre Bartók (1985, Budapešť) je maďarský spisovateľ a literárny kritik. Je autorom troch literárnovedných a filozofických prác (Celan. Poézia poškodeného života; Rilke. Ornament a smrť; Falošný alef. Počiatok a temporalita), šiestich románov (Kov; Rok potkana; Rok zajaca; Rok kozy; Videl som krajinu hmly; Rozostavané Jericho), jednej divadelnej hry (Goebbels), jednej zbierky básní (Moja drahá opica, Vergílius) a dvoch kníh pre deti. Je držiteľom mnohých maďarských literárnych ocenení, vrátane Ceny Attilu Hazai (2016) a Baumgartenovej ceny (2020).

Imre Bartók (Hungary)

Imre Bartók (1985, Budapest) is a Hungarian writer and literary critic. He is the author of three works on literature and philosophy (Celan. Poetry of the Damaged Life; Rilke. Ornament and Death; The False Aleph. Beginning and Temporality), six novels (Metal; The Year of the Rat; The Year of the Hare; The Year of the Goat; I Have Seen the Land of Fog; Jericho Under Construction), one play (Goebbels), one book of poetry (My Dear Ape, Vergil) and two children's books. He is the recipient of numerous national awards, including the Hazai Attila Literary Prize (2016) and the Baumgarten Prize (2020).

Postráž mi ho, prosím

(úryvok)

Už oddávna sú pre mňa peniaze všetko.

Pravdepodobne sa to začalo vtedy, keď mi stará mama dala do ruky pár forintov a poslala ma do trafiky na rohu kúpiť si čokoládu. Odvtedy som už nikdy neokúsil takú moc: quid pro quo. Na návštevu k starej mame sme chodili s mamou vo dvojici, ja som si vyzul topánočky, ony sa hodiny medzi sebou rozprávali o všelijakých dospeláckych a nejasných veciach, z ktorých som nerozumel ani slovo. Vtedy sa nado mnou občas zľutovali a raz, keď som skleslo sedel v rohu pod váhou stuchnutých kníh, dostal som aj cvendžiace zlato. Gestu nechýbal dobrý úmysel, no nemožno vylúčiť, že sa takto chceli aspoň na pár minút zbaviť dieťaťa, haliaceho sa do míkivosti, aby, hoci oneskorene, naplnilo imperatív Niet-vordemkind. Niečo z toho všetkého som musel tušiť aj ja, pretože sa mi zdalo znepokojujúce, že by som sa v tomto pološerom dome, v tejto pološerejš štvrti oddelil od mamy a sám sa vydal na cestu; nie, doma by sa nikdy nemohlo stať, že by ma mama pustila na ulicu samého, a predsa som bol vďačný, veď teraz po prvýkrát som si mohol vyskúšať svet dospelých, teraz po prvýkrát som mohol ochutnať dobrodružstvá, ktoré na mňa čakali v divokej džungli peňazí. Ako to povedal básnik? Vidieť pohlavný orgán peňazí ako na pitevnom stole, je v tom mnoho ponaučení, hlavne, keď sa človek aj so svojím vlastným ešte len oboznamuje. Spomedzi rekvizít nášho materiálneho bytia jedine peniaze v sebe bez problémov zjednocujú mužský a ženský princíp, riadia a odpúšťajú, učia a prinášajú zabudnutie. Peniaze, vy moje jediné.

V trafike sa ma potom zmocnila nervozita, že by som si mohol kúpiť aj niečo iné, ako po čo ma poslali. Očami som sa dlhšie, ako to bolo dovolené, popásal na vínových fľašiach, škatuľkách cigariet, kľúčenkách, zapalovačoch a ešte na ďalších veciach, na nekonečnom množstve vecí, ktoré sa doteraz zdali nedosiahnuteľné, na tomto nenápadnom nehybnom trezore, ku ktorému som mal, prosím, drobučký kľúč už v ruke, a hoci som si nakoniec vždy vybral ten istý druh čokolády – kávový Kapucín, keďže ho mala rada aj mama a ja som inú ani nepoznal, predsa som vedel, že som sa dostal do blízkosti závratných možností a už len toto vedomie stačilo, aby som po takýchto bezvýznamných malých výletoch na seba hľadel ináč. Všetko sa to totiž stalo viackrát, stokrát, možno aj tisíckrát a pri každej príležitosti mi bola minca v hrsti čoraz povedomejšia.

Raz došlo pri platení k neobyčajnému incidentu. Trafikant, mrzutý fúzatý ujo, si podozrievalo premeriaval mincu, ktorú som dokázal položiť do mištičky na pulte len tak, že som si stal na špičky. Bola to päťforintovka a aj čokoláda stála päť forintov, takže som nikdy nečakal na výdavok, no keď som videl jeho reakciu, zarazil som sa. Ešte som nevedel, že toto zarazenie bola pokojová energia, nehybné napätie divej zveri zahnanej do kúta.

Toto nie je skutočný peniaz, povedal ujo.

Okamžite som pochopil, že to je tá najstrašidelnejšia veta, akú som kedy počul, ba dokonca najstrašnejšia, akú kedy budem počuť. Toto nie je skutočný peniaz, zopakoval, potom si mincu vložil do úst a zahryzol do nej. Niečo sa s príšerným zvukom zlomilo. Trafikant dlho chrúmal. Uvažoval, čo so mnou urobí, no zasiahli moje inštinkty. Vystrelil som z trafiky, trielil som späť k starej mame.

Srdce mi tak búšilo, že som sa neodvážil vstúpiť do bytu. V záhrade som sa potuloval okolo starej studne. Nedočiahol som na jej okraj. Vytiahol som Kapucín a hodil som ho do studne. Počul som, ako voda dole žbinkla. Potom som počul aj čosi iné. Na dne studne niekto fučal a s námahou sa dral nahor. Napokon sa funiac vztýčilo kusisko chlapa s mohutnou bradou. Povedal, že do studne zniesol otravu na potkany. Tie potkany sa neustále množia. Zjedia otravu a ešte aj v smrteľných křčoch len trtkajú. Vylakalo ma, že presne rozumiem jeho slovám. Trtkajú aj vtedy, keď už umierajú. Nepochopiteľné.

Travič potkanov mi čokoládu vrátil. Povedal, aby som ju nezjedol, namiesto toho by som ju mal radšej zanieť späť do obchodu, kde som ju kúpil. Niečo také má veľkú cenu. Možno mi ju vymenia. Potom sa otočil a ťarbavo sa vydal smerom k bráne. Akože to povedal básnik? Zmizol ako človek, ktorý sa pred chvíľou vynoril zo studne.

Vošiel som do bytu. Nikto si nič nevšimol. Nepýtali sa, čo mi tak dlho trvalo. Mama podala starej mame fľaštičku. To je môj žľčový kameň, povedala. Postráž mi ho, prosím. Stará mama, ktorá sa v tej chvíli zdala byť oveľa skutočnejšou ako mama, jej na oplátku dala vrecúško. Boli v ňom drobné, veľa, veľa päťforintoviek.

Zodiac

(excerpt)

The first call came sometime in the eighties. My mother picked up the receiver (a big, dead crab) and listened to the killer breathing on the other end of the line. She waited for a few seconds. For half a minute. That was already a long while, the caller should have said something by then. Mother was silent, didn't ask who the caller was looking for, or what his name was. She just listened to the heavy, stout, convulsive breathing. For half a minute. A whole minute. Three. Patience bore its fruit. The person on the other end of the line – whoever he was – finally spoke. He said, he will kill. He said, you can procreate all you want, but I will take away your children, those who are already born and those who are yet to come into this world. Mother was attentive, massaging her belly with her left hand. I will come for them, he said with words escaping from under the ebb of his breathing. I will come for them. Some people carry a gun, others wear their hair differently. I can see it in our street as well, all kinds of strange characters walking around, some going to the puppet-show, some going to the Academy. The scientists stepping out of the compartments are like a giant teardrop shed by the paternoster. Frantic, pre-occupied faces above the perfectly varnished oak tables that have little drawers, vials, and paper-knives. They just stare. Only elephants can stoop the way they do. This, too, belongs to this decade, so much so that it outlives it; these people brim over into the next one, and then again, repeating the feat many times, vegetating through the era like pillar saints on fragile chairs. The telephone rings again. We're six years old at this time, me and my twin siblings. We are loafing around inside an inflatable swimming pool that fills the whole room. Waiting for our lives to happen, for life to give us a wink through the window. Nothing happens, the phone keeps ringing, it is difficult to get out of the pool; for years to come if any of us attempts to climb out, dash across the bedroom, stand atop the footstool, and, straining every little muscle in their bodies, tries to reach the receiver – failure is the result. We listen, and this becomes our new preoccupation. We listen to our mother speaking.

The calls become more frequent, mother's voice changes – today I would say that it becomes distorted – , and soon, out of all this, we are able to draw patterns on the larynx of our rubber ducks. On certain days, the Zodiac calls on the phone.

On such days it is not only mother's face that changes. (We get a glimpse into the depths of its natural asymmetry, her startlingly premature and tremulous wrinkles take shape and deepen in front of our eyes, we watch her hands and her fingers, we don't see her body but only the hands, and we observe how every day small bits of her fingers vanish away and the web between them thins out.) It is not change – it is disappearance. We change. The bathwater slowly cools down, the plastic breaks, and school starts. Pen-boxes instead of remote controls, pencils instead of crayons. Instead of big, happy

canvasses we get copybooks with margins so we can scrawl our crooked letters in them. I know how to write, but I can't draw the letters the way they expect me to. I write and I read, yet this confusing haze of tiny angles evokes only reproachful frowns from the teachers. I get no sympathy down in the canteen either, they toss the chocolate bar in front of me as if they got wind of my wrongdoings.

At home, the telephone rings even at times when no one is there to pick it up. The Zodiac is impatient. How easily a decade goes by. It rings and the enormous receiver, this obsolete surgical instrument, is jumping wildly, tossing and turning like the frogs do every Wednesday. (The hatred against cabinets, test-tubes, and diagonals develops simultaneously.)

And then comes the dreadful moment. I am alone at home. I do not know where the others are – they're nowhere. I don't even know how many we are. Three, four, but there can easily be eight of us – sometimes there are eight or ten people around, I don't know. There is no one here now. I am in my room, surrounded by all kinds of plastic, and I think about homework, the teachers, lunch. The phone starts ringing.

I know it's the caller who is behind my mother's wrinkles, our indoor swimming pool, the teachers in school. The Zodiac is calling. It rings like the slow, sluggish, powerful crunch of gravel under caterpillar tracks. The phone, that black crab, is ringing. I stand motionless and think that the ringing will stop soon, but it doesn't, and the more I think about this, the longer the silences in between grow, yet the ringing doesn't stop, and when I think that this will be the last sound, it rings again.

I walk across the halls and parlours, slouch under the chandelier, open the last door, stand atop the footstool, and wait.

If it rings again, I'll pick it up. But it will not ring again, it's done, I waited long enough, it cannot possibly ring again, it's unthinkable for someone to keep trying this long. Our bookshelves are really high, I observe while surveying the dry branches close by. The windows are so filthy, the streets are so grey. Where did everyone disappear?

I am stepping off the footstool, that is, I am about to, I lift my left foot, feeling for the parquet floor, when the phone rings again.

I pick it up.

Heavy breathing. The distant noises of a summer cottage. Butterflies. Cages. Dogs. Lakeside, reed, the sharp, discreet light of the sunset. Someone inhaling with difficulty.

Who is it, I ask.

Heavy breathing.

You are the son, right, he says finally.

Very good, he adds.

I know where you live.

I know who you are.

I know everything about you.

A couple of weeks, and I'll be there.

Perhaps even earlier, the nights are getting colder up here.
It's still warm down there.
I hear, it's warm there.
I can imagine what it's like.
But I don't want to imagine it.
I want to see it with my own eyes.

Translated by Szabolcs László

Stefan Beuse (Nemecko)

Stefan Beuse (1967) pracoval ako copywriter, fotograf a novinár. Je autorom viacerých románov, mnohých poviedok, niekoľkých scenárov aj dvoch detských kníh. Za svoje diela bol viackrát ocenený. Je trojnásobným laureátom literárnej ceny mesta Hamburg. Jeho romány Kometen (Kométy) a Meeres Stille (Ticho mora) boli sfilmované a medzinárodne ocenené. V roku 2002 vyšla vo vydavateľstve Drewo a srd jeho kniha Strieľame gumičkami do hviezd. Jeho najnovším románom je Das Buch der Wunder (Kniha zázrakov). Žije v Hamburgu.

Stefan Beuse (Germany)

Stefan Beuse (1967) lives in Hamburg. He worked as a copywriter, photographer and journalist. He is the author of numerous books, e. g.: Kometen (Kiepenheuer und Witsch), Die Nacht der Könige, (Piper), Meeres Stille (Piper), Alles was du siehst (C. H. Beck). He is a three-time winner of the Hamburger Literaturförderpreis (Hamburg Literary Prize). He was poet in residence at Cornell University in Ithaca, New York. His novels Kometen and Meeres Stille have been made into films and received international awards. His last novel is Das Buch der Wunder.

Stefan Beuse

DE

Čo je šťastie

1.

Navôkol vládne noc.

Do lesa nepreniká svetlo. Cez deň vidíme nejasné obrisy. Večer nás oheň zmení na tieň.

Nik nevie, ako dlho tam už trčíme. Nikto netuší, či z hory vôbec vyjdeme. Náš život pred príchodom zostal len matnou spomienkou, nevýraznou ako žiara, ktorá občas prenikne cez tŕnie, ako odlesk bez sily a smeru.

Vieme, že vonku žiari slnko. Vieme to, pretože svietilo vždy. Kto sa však narodil tu, nepamätá si svetlo ani teplo. Kto sa narodil tu, považuje hlboký les za jediný možný svet.

Klamári! hovoria nám, keď rozprávame o svete vonku. Slnko neexistuje! Ani obloha, ani hviezdy, ani tráva. To sú táraniny, namietajú, a my s nimi súcitíme, lebo nepoznajú skutočný svet. Zato oni s nami majú súcit, pretože veríme v svet, aký nejestvuje.

Z túžob ste nešťastní, tvrdia. Tie vaše sny a povedačky!

Odkiaľ to viete? pýtame sa. Odkiaľ môžete vedieť, čo je šťastie?

2.

Máme strom. Luz a ja. Strom plný hadov. Každá rodina dostane celkom na začiatku strom.

Hady vedia lietať. Každú noc k nám prichádzajú dravce a škorpióny. No Luz ani mne sa nič nestane.

Akoby niekto chcel, aby sme prežili úplne do konca. Lenže taký „niekto“ neexistuje. Ani konca niet.

Zostali sme iba my.

3.

Na lese leží kliatba, hovorí sa. Kliatba z dávnych čias. Les je veľký ako celá krajina a taký starý, že nik nevie jeho meno. Názov je napísaný na hrdzavom štíte, ktorý visí na reťazi pri vstupe. Lenže písmo nik neprečíta ani jazyku nik nerozumie.

Hrčovité stromy prerastajú jeden cez druhý. Húšťavu zaplnilo tŕnie. Do lesa neprenikne nič. Ani dážď.

Ani svetlo. Ani vietor. Kto doň vojde, hovorí sa, už z neho nevyjde.

4.

Les sa delí na časti, ktoré sa v kruhoch šíria smerom od stredu. Uprostred sa vraj nachádza jediný svetlý bod. Tam, v striebornej plechovej búde, žije on.

Nik ho nevidel. Nikto nevie, či naozaj existuje. Niektorí tvrdia, že dávno zomrel. Iní nadobudli presvedčenie, že disponuje magickými silami, vie sa stať neviditeľným, alebo na seba berie podoby zvierat. Žije v dome, ktorý od slnečných lúčov iskrí a prísne ho strážia.

Svetlo ničí zrak, vravia. Iba on sa naň smie dívať.

5.

Keď žiješ v lese. Keď žiješ v lese tak dlho, že ho navôkol ani nevnímaš. Keď ťa celé roky obklopuje hora. Vtedy sa pre teba les stane svetom a čierna jedinou farbou.

Čas odmeriavajú stupne čiernej. Keď dokážeš rozpoznať ľudí, trvá deň. Keď vidíš len tiene, nastala noc. Tma vonku je tu v lese najjasnejšia hodina.

Jedného dňa sa vnímanie posunie, už cítiš teplo aj v chlade a v tichu počuješ dych stromov. Nosom zachytíš aj hnilobu pod zemou a rozpoznáš vône vo vzduchu.

Potom už cítiš aj svetlo medzi stromami. V listoch, zvieratách i ľuďoch. Nie preto, lebo žiješ v lese. Ani preto, že ti tma ukazuje duchov. Rozvíja sa ti zmysel, ktorý nepoznáš.

Uvedomuješ si to, ale nevieš, čo si počítať. Nemáš šajnu, či ide o ozajstné svetlo, ale nech už je to čokoľvek, svieti to a jagá sa a žiari, občas tak slabó, že to ledva postrehneš. Vnímaš to vo všetkom, hýbe sa to ako dych. Nepripomína ti to nič, čo poznáš, ale skús si predstaviť, že vidíš dych, ktorý preniká každým telom a každým stromom. Aj v najhustejšom chrasťi, aj v poslednom vyschnutom trní. Napĺňa to povetrie, ktoré nazývaš vzduch. Mnohých ľudí to obklopuje modro a fialovo a žltó a zeleno, a niektorých strieborno.

Skús si predstaviť, že sa raz ráno zobudíš a tvoja dcéra je z čistého zlata.

6.

Nenávisť je čierna. Nenávisť a smútok a strach sú čierne a nepreniknuteľné a ťažké. Ešte preniká svetlo, lebo svetlo sa nikdy nemení. Rozdiel spočíva len v priepustnosti.

7.

Naozaj existuje iný svet? spýta sa Luz.

Záleží na tom? opáčim.

Chcem ísť za ním, povie ona. Chcem vedieť, kto to je.

To sa nedá a dobre to vieš, odpoviem.

Chcem sa s ním porozprávať!

Do stredu sa nik nedostane, Luz. Nikto neprenikne ani do blízkosti najvnútornejšieho okruhu.

Chcem ísť k nemu, mami. Túžim vidieť slnko.

8.

Ešte raz sa vyspíme a vyrazíme. Nič so sebou odtiaľ neberieme a nič nenecháme za sebou. Všetko nosíme neustále so sebou.

V lese žijú leopardy a hyeny. V zamorených riekach a močiaroch sa ukrývajú krokodíly. V hrobch ležia mŕtvoly.

Teraz, keď máme cieľ, dostaví sa strach.

Tu.

Teraz.

Tu.

Teraz.

Tak znie rytmus našich krokov.

Ostré trne driapu ako pazúry. Krvácajú nám nohy, tak si ich obviažeme zdrapmi, čo visia na kríkoch.

Zatíname zuby. Keď je pôda pod nohami pevná a chladná, pohládzame ju bosými chodidlami. Opatrne balansujeme na kmeňoch, keď prekračujeme močariská.

Sme ticho ako pieseň v našich hlavách a šepkáme si ako vietor.

9.

Keď sme ešte udržiavali kontakt s ľuďmi, zakladali sme ohne. Každý doniesol, čo mal, a nikdy toho nebolo primálo.

Keď sa teraz priblížime k cudzím stromom, zízajú na nás. Čo chcete, hovoria ich pohľady. Prečo doliezate na naše územie? Ani sami nemáme dostatok, nič tu pre vás nie je!

Chceme sa dostať do stredu, povieme a na chrbtoch cítime ich pohľady.

10.

Keď dorazíme k hrobke, ovalí nás taký zápach, že odlomíme vetvičky, držíme si ich pod nosmi a vdychujeme zvyšky prenikavej vône. Dýchame ústami, na jazykoch cítime smrť a natiahneme si cez pol tváre košele.

Kývneme na seba, zadržíme vzduch a rozbehneme sa nahor po násype, a potom zasa dolu, ani sa nedívame nadol, len priamo na druhú stranu. Mienime sa tam dostať rýchlejšie ako myšlienky, ktoré chceme pochopiť. Utekáme dolu brehom, letíme strmhlav a škrípeme zubami.

Skočíme, naskakuje nám husia koža, cesta, dotyk, nevieme, aký je to pocit, nechceme nič cítiť, nech je to ako zem, ako elastická podlaha, ktorá odpruží a udrží nás, ale nie je to tak, dopad pôsobí skôr ako krov nad vratkými a klzkými konármi. Zbadám, ako sa Luz dvoma, tromi skokmi dostane na opačnú stranu a pýtam sa, ako sa jej to podarilo, lebo chodidlo mi zrazu skĺzne do diery a padám, zlomí sa mi noha, uviaznem a dačo praskavé, bahnité a kalné ma silno ťahá dnu. Snažím sa oslobodiť hornú časť tela, oháňam sa rukou, škriabem cez hmýriacu, bzučiacu, hlienovitú masu chrobače, tiel a červov, čo ma s každým pohybom sťahuje hlbšie.

Luz to dokáže, to už viem. V strede sa napokon stretne s dieťaťom. To dieťa budem ja.

Do lesa nepreniká svetlo.

Z nemôjny preložil Michal Hvorecký

Was Glück ist

1.

Um uns ist Nacht. In den Wald dringt kein Licht. Tagsüber sehen wir Schemen. Nachts macht uns das Feuer zu Schatten.

Niemand weiß, wie lange wir jetzt hier sind. Keiner weiß, ob wir den Wald je wieder verlassen. Unser Leben vor dem Wald ist eine Erinnerung, fahl wie der Schein, der es manchmal durch die Dornen schafft, ein Abglanz ohne Kraft und ohne Richtung.

Wir wissen, da draußen ist die Sonne. Wir wissen das, weil sie immer da war. Aber wer hier geboren ist, hat keine Erinnerung an Licht und an Wärme. Wer hier geboren ist, hält das Innere des Waldes für die einzig mögliche Welt.

Ihr seid Lügner, sagen sie, wenn wir von draußen erzählen. Es gibt keine Sonne. Es gibt keinen Himmel, keine Sterne, kein Gras. Das sind Geschichten, sagen sie, und wir haben Mitleid mit ihnen, weil sie die wirkliche Welt nicht kennen. Sie aber haben Mitleid mit uns, weil wir an eine Welt glauben, die es nicht gibt.

Die Sehnsucht macht euch unglücklich, sagen sie. Eure Sehnsucht und eure Geschichten.

Woher wollt ihr das wissen, fragen wir. Woher wollt ihr wissen, was Glück ist.

2.

Wir haben einen Baum, Luz und ich. Der Baum ist voller Schlangen. Jede Familie bekommt einen Baum, am Anfang.

Die Schlangen können fliegen. Jede Nacht kommen Raubtiere und Skorpione. Aber Luz und mir passiert nichts. Als wollte jemand, dass wir aushalten, bis zuletzt. Nur, dass es keinen Jemand gibt. Und kein Zuletzt. Es gibt nur uns.

3.

Auf dem Wald liegt ein Fluch, heißt es. Ein Fluch aus der Vorzeit. Der Wald ist groß wie ein ganzes Land und so alt, dass niemand seinen Namen kennt. Der Name steht auf einem verrosteten Schild, das an einer Kette vor dem Eingang hängt. Aber keiner versteht die Schriftzeichen darauf. Es ist eine Sprache, die niemand spricht.

Die Bäume sind knorrig und miteinander verwachsen. Das Dickicht ist voller Dornen. Nichts dringt in den Wald. Kein Regen. Kein Licht. Kein Wind. Wer in seine Nähe kommt, heißt es, findet nie wieder heraus.

4.

Der Wald ist in Abschnitte unterteilt, die sich wie Ringe um sein Zentrum legen. In der Mitte, sagen sie, gibt es einen einzigen hellen Fleck. Dort, in einer silbernen Hütte aus Blech, lebt er.

Niemand hat ihn je gesehen. Keiner weiß, ob es ihn wirklich gibt. Einige sagen, er sei längst tot. Andere behaupten, er habe Zauberkräfte und könne sich unsichtbar machen, die Gestalt von Tieren annehmen. Er lebe in einem Haus, das im Sonnenlicht funkele und ständig bewacht sei.

Das Licht zerstört unsere Augen, sagen sie. Der einzige, der es sehen kann, ist er.

5.

Wenn du im Wald lebst. Wenn du so lange im Wald lebst, dass du den Wald gar nicht mehr wahrnimmst. Wenn dich seit Jahren nichts umgibt als Wald. Dann wird der Wald für dich zur Welt und Schwarz zu allen Farben.

Abstufungen von Finsternis messen die Zeit. Erkennst du Menschen, ist es Tag. Siehst du Schatten, ist es Nacht. Was draußen dunkel war, ist hier für dich die hellste Stunde.

Und irgendwann verlagert sich deine Wahrnehmung, spürst du Wärme in der Kälte, hörst du das Atmen der Bäume in der Stille. Riechst du Fäulnis unter Grund und schmeckst Aromen in der Luft.

Und dann fühlst du Licht in den Bäumen. In Blättern, Tieren, Menschen. Nicht, weil du im Wald lebst. Nicht, weil dir die Dunkelheit Phantome zeigt. Sondern weil du einen Sinn entwickelst, den du noch nicht kennst.

Du nimmst es wahr und weißt nicht, womit. Du weißt nicht mal, ob es wirklich Licht ist, aber was immer es ist leuchtet und schimmert und glüht, manchmal so schwach, dass du es kaum bemerkst. Es ist in allem und es bewegt sich wie Atem. Es ist wie nichts, das du kennst, aber stell dir vor, du könntest Atem sehen, wie er durch jeden Körper strömt und jeden Baum. Selbst im finstersten Dickicht, im letzten trockenen Dorn. Was du Luft nennst, ist voll davon. Es ist blau und violett und gelb und grün um viele Menschen herum und silbrig nur bei wenigen.

Stell dir vor, du wachst eines Tages auf und deine Tochter ist aus purem Gold.

6.

Hass ist schwarz. Hass und Trauer und Angst sind schwarz und dicht und schwer. Es ist noch Licht darin, das Licht ändert sich nie. Was den Unterschied macht, ist die Durchlässigkeit des Gefäßes.

7.

Gibt es die andere Welt wirklich?, fragt Luz.

Spielt das eine Rolle?, frage ich.

Ich will zu ihm, sagt sie. Ich will wissen, wer er ist.

Das geht nicht, sage ich, das weißt du.

Ich will mit ihm reden.

Niemand schafft es ins Zentrum, Luz. Niemand schafft es auch nur in die Nähe des innersten Kreises. Ich will zu ihm, Mama. Ich will die Sonne sehen.

8.

Nachdem wir das nächste Mal geschlafen haben, brechen wir auf. Wir nehmen nichts mit und lassen nichts zurück. Wir haben alles bei uns.

Es gibt Leoparden im Wald, Hyänen. Es gibt giftige Flüsse und Sümpfe voller Alligatoren. In den Gräben liegen Leichen.

Jetzt, wo wir ein Ziel haben, ist die Angst wieder da.

Hier.

Jetzt.

Hier.

Jetzt.

Das ist der Rhythmus unserer Schritte.

Die Dornen sind scharf wie Krallen. Unsere Beine sind blutig, wir umwickeln sie mit Fetzen, die in den Sträuchern hängen.

Wir beißen die Zähne zusammen. Wir streicheln den Grund mit bloßen Füßen, wenn die Erde fest ist und kühl. Wir balancieren über Stämme durch die Sümpfe.

Wir sind leise wie das Lied in unseren Köpfen und flüsternd wie Wind.

9.

Als wir noch Kontakt zu den anderen hatten, haben wir Feuer gemacht. Jeder brachte, was er hatte, und es war nie zu wenig.

Jetzt sehen sie uns an, wenn wir in die Nähe ihrer Bäume kommen. Was wollt ihr hier, sagen ihre Blicke. Was wollt ihr in unserem Gebiet. Wir haben selbst nicht genug, es gibt nichts für euch.

Wir wollen ins Zentrum, sagen wir und spüren ihre Blicke im Rücken.

10.

Als wir den Graben erreichen, ist der Geruch so stark, dass wir Zweige aufbrechen und unter die Nase halten, um einen Rest Schärfe darin zu finden. Wir atmen durch den Mund, wir schmecken Tod auf unseren Zungen und ziehen die Hemden bis über die Nasen.

Wir nicken uns zu und halten die Luft an und laufen los, den Wall hoch und wieder runter, wir sehen nicht nach unten, nur zur anderen Seite. Wir wollen schneller auf die andere Seite als Gedanken brauchen, um zu greifen. Wir rennen den Hang runter, wir nehmen Anlauf und beißen die Zähne aufeinander. Wir springen, wir haben überall Gänsehaut, der Weg, die Berührung, wir wissen nicht, wie es sich anfühlt, wir wollen, dass es sich gar nicht anfühlt, dass es wie Grund ist, wie elastischer Boden, der federt und trägt, aber so ist es nicht, es ist wie eine Decke über wackeligen, rutschigen Ästen. Ich sehe,

wie Luz mit zwei, drei Sätzen die andere Seite erreicht und frage mich gerade, wie sie das schafft, als mein Fuß in eine Lücke stößt und abrutscht, mein Bein bricht ein, ich bleibe stecken und etwas Krachendes, Sumpfiges, Schlickiges zieht mich hinab. Ich werfe meinen Oberkörper nach vorn, schlage den Arm nach, kraule durch wimmelnde, surrende, schleimige Käfer, Körper, Maden, die mich tiefer ziehen, mit jeder Bewegung.

Aber Luz, das weiß ich: Luz wird es schaffen. Sie wird ein Kind treffen, im Zentrum. Ein Kind, das ich gewesen sein werde.

In den Wald fällt kein Licht.

Jana Bodnárová (Slovensko)

Jana Bodnárová je slovenská spisovateľka, kunsthistorička, vydavateľka. Pôvodne pôsobila ako pamiatkarka pri záchrane umelecko-historických pamiatok v Prešove a písala články a štúdie o súčasnom výtvarnom umení. Od začiatku 90. rokov sa venuje takmer výlučne literárnej činnosti. Popri publikovaní nových kníh próz, tvorby pre deti, rozhlasových hier a televíznych scenárov, sa od polovice 90. rokov venuje tvorbe a prezentácii video performancií v domácich galériách a experimentálnych divadelných scénach, ako aj v zahraničí.

Jana Bodnárová (Slovakia)

Jana Bodnárová is a Slovak writer. She used to work as a preservationist, saving art history monuments in Prešov, Eastern Slovakia, while also writing articles and studies about contemporary art. Since the early 1990s, she almost exclusively works as a writer. She writes prose, poetry, children's books, radio plays and screenplays for television. She is also the author of video performances that are presented in galleries and experimental theatres in Slovakia as well as abroad.

Jana Bodnárová

SK

Z periférií

KEBY SOM SA MALA S NIEKÝM STOTOŽNIŤ

v záhradách závislostí, na hranách predmestí, kostnatí psi medzi vrakmi áut. spiaci chlapani pri múroch tehelne. vždy chrbtom k voyeurovi. dvanásťročné tuláčky s čiernymi šminkami na viečkach. tuho fajčiace v štrkovisku. ticho priestorov. zastavený čas.

spiaci, spiace... pod múrmi, na betóne. medzi vrakmi, psami, potkanmi. všetci tí hyperjemní. stratení. v čiernom svetle, v búrke, prídu bohovia na párty do záhrady závislostí. zo svojich ostrovov z ľadu, omývaných oceánom potopeného svedomia.

„SME S VAMI CELÝ DEŇ“

/nápis na bilborde vedľa križovatky/

a kto zostáva s nami v noci? či je tá vôňa nad tvármi zobudenými v černi!? tesne pred svitaním.

Morfeus sa v tej chvíli potíka klinikami, bielymi sálami. rozprašuje hypnotický elixír na modrajúce ústa.

„Life is a killer. Memento mori!“ mrmle ten plešivec so štiplavým dychom.

Mor-fe-ussssss! stál na konci dlhého tunela.

a predsa: jedno dievča tancovalo bosé. na vydratom tepichu v obývačke.

po polnoci vyvanul Štedrý večer vône krémešov.

v žiari mesiaca tancovalo bosé dievča. samo so sebou. pred tranzitom existenciou.

CEZ OKNO ELEKTRIČKY NA ŠTÚROVEJ

dom prázdna. odetý viničom. len studenší vzduch v ňom. električka hrkoce. na skle vyrytá lebka. jej neoči práve civia do neočí toho domu. vidia tieň. je to len odraz hviezdy v skle? strieborný hrebeň s dávnymi vlasmi žien? ich šaty rozpadnuté na prach voňajú bazou v pustej záhrade. električka presekáva mesto. zúrivy mladík ohryzeným nechtom prehľbuje na skle tieň lebky. páchne acetón.

PARNÍKY UTEČENCOV

podivné ticho. podivný priestor. rad lodí na obzore. purpurové škvrnky. krv utopených. hovor ku mne. nech nevidím more a staré lode a purpurové škvrnky v mojej hlave. hovor ku mne, hovor ku mne, hovor ku mne.

VÍZIA V JESENNOM PARKU V CHARĽKOVE

stratila som ľahkú chôdzu. bezstarostné oči. chodidlá šuštia jesenným lístím. chodím po telách tuláčok v parku, divých mačiek a psov. pískajú, mrvia sa. len slabučko – ako novorodenci. ako odchádzajúci. spiaci v jesennom parku. v podchodoch. rumoviskách. po ich neviditeľných telách kráčam. preto mám vrávoravú chôdzu. okolo sivý povlak. dážď.

UKRADNUTÝ MOMENT NOCI ZA MARINSKOU ULICOU V CHARĽKOVE

v chlade noci opustení z ulice hľadajú utopické miesto. sýte svetlo. teplo v elektrárni mesta Ch. prehrávať si vinylové platne s rykom harmoniky! podobným severskému vetru. v bzučaní napätia tancovať nežnosť. duše hermeticky zavreté v zošúverených telách. zosúvajúcich sa na večnosť.

NOČNÁ MOMENTKA Z CHARĽKOVA

zastavená rieka. most a noc. prečo som šla k tej rieke? za stromy, kry, cez mŕtvy blší trh!? k ležoviskám kuriev, výhľadňam pasákov. chtví vovoyeurí rozopínali nohavice. fotograf s vrkočom fotil. len aby som videla podivný záblesk? v striebre mesiaca sa odrazil z kopulí chrámu Pokrovu Bohorodičky. ako oko ryby zrkadlil nás za riekou a spojil do pokoja Všetko!

SPOMIENKY NA VÔNE

dcéra vytiahla z kabelky flakónik od Michela Kleina. smeje sa. vraj jej tá vôňa pripomína pach mojich šminiek, keď som bola dávno mladá. energicky nastrieka na seba parfum Cher.

v tom okamihu cítim vôňu z obláčika púdro. moja mladulinká mama labutienkou kĺže po pleciah pred maškarným plesom. v tanci masiek sa čosi odohralo. odbila polnoc. mama sa vrátila. usedavo plače až do svitania.

možno jej čiernokňažník pošepkal pri waltze osud v diaľke? toho nomáda! mamin mozog premení na krehulinkú lastúru. vyšklbe z nej perly spomienok. nechá ju sedávať pod stromom jarabiny ako bábu z papier mašé. vo veľkých dlaniach nechápavo prevaľovať fialové bobule.

nebude žiadny čas za ňou, v nej, pred ňou. nepocíti žiadnu radosť, žiadnu bolesť. ani Veľké Prázdno pred Veľkým Spánkom.

ZIMA V ROKU 1951

mama už nečíta knihy, všetko stratilo pevnosť. aj spomienky.

mám rok a pol. záškrt. horúčky. lekár pije víno v našej spálni. štiplavá vôňa. vo vysokom zrkadle vidím: biely muž rozopína perličkové gombíky na ženinej blúzke. rozhrňa krajkú. nebeskú oponu. cez kombiné hladí ženine prsia. bozky na hodváb. nie je to moja mama?!

som za zrkadlom. v horúčke noci.

teraz sanitka. lekár drží v rukách mňa, nie moju mamu. vezú ma hrbatými cestami do podhorského mestečka.

v nemocnici s mníškami sa uvidí, či dieťa prežije. a ono prežije. v temnom mozgu púšťa korene prvá spomienka. pokrm pre Lacana.

MESTEČKO DETSTVA

gaštany. aleje. zelené svetlo. zajaté mestečko. rozpálené. zaprášené. zasnežené.

s kostolmi rivalov katolíkov a protestantov. so zasneženou synagógou. cukráreň s marokánkami a ruským čajom. sklené platne, duch Deana Martina v plyšovej kaviarni podhorského mestečka. po nociach vyjú vlci na mesiac. v horách sa ženie víchor. v metelici kriky, vzlyky. kto ma to vábi? podhorské mestečko. biela perlička, ufúľaná, stratená v haraburdách môjho života.

SNY

1. v tom sne som bola stratená v hneve. robot na snívanie cudzích snov. o petrolejových briliantoch. zlatých tehlách. jachtách na súkromných moriach.

a v diaľke malátne tiene – homo debtori, zakopaní v jamách holého prežitia.

2. v tom sne som bola žobráčka, vyberajúca kontajnery. naraz som ťahala na lane čln. bol plný čiernych vriec. hádala som, či sú to mŕtvoly, zvyšky jedál alebo odvrhnuté šatstvo. najprv som s člnom s námahou kráčala po divom parku. potom cez fabričné dvory. ešte neskôr som ten čln vliekla po dlažbe opustenej ulice. pršalo. potom padal sneh.

3. v tom sne sme tancovali s Meredith Monk v opustenej fabrike na predmestí. obe sme mali dlhé vrkoče a šedivé vlasy. šesťdesiatročná ročná Meredith bola oblečená v červených šatách a pri tanci hrala na drumbli. potom mi povedala, že mám vydávať zvuky ako z brucha zeme. ako z kameňov. ako z hviezd. vydávala som tie zvuky, natriasala sa, krútila okolo svojej osi. naraz sme sa obe premenili na deti, ale tancovali sme ďalej. bolo nám obom ľahko.

4. v tom sne som pila kávu v kaviarni na Hlavnej ulici. prisadol si ku mne Che Guevara s mŕtvou tvárou. vôbec som sa ho nezľákla. potisla som k nemu svoju šálku. on ju ale prudko zhodil na zem. rozkoš tohto sveta skončí v strašnom ohni! povedal vášnivo. dlho sme si pozerali do očí. jeho mŕtve. moje živé.

5. v tom sne som sedela na sedadle autobusu. predieral sa ulicami mesta Montgomery v štáte Alabama. cez uličku oproti si sadla čierna Rosa Parks. šofér sa na ňu rozkričal. chcel, aby si presadla do sekcie pre černochoch. Rosa sa nepohla. obrátila sa ku mne a povedala: nemôžem vstať, lebo mi polámali ruky i nohy. v hlave cítim bolesť, ako keď Emmeta Tilla mlátili do lebky. aha, mám jeho znetvorenú tvár, len to nevidno. mám i srdce jeho mamy. presne tak to povedz ostatným! prikázala mi Rosa a ďalej sedela v sekcii pre bielych. placho a hrdo.

From the Suburbs

IF I HAD SOMEONE TO IDENTIFY WITH

in the gardens of addiction, on the edge of the suburbs, boney dogs among car wrecks. boys asleep by the walls of the brickworks. always with their backs to the voyeur. twelve-year-old girl tramps with black eye shadow. smoking hard in the rubble. silence of spaces. time stopped still.

all asleep... beneath the walls, on the concrete. among the wrecks, dogs, rats. all of them so delicate. so lost.

in the black light, in a storm, the gods will come to party in the garden of addiction. from their islands of ice, eroded by the ocean of sunken conscience.

“WE ARE WITH YOU ALL DAY”

/slogan on a billboard at an intersection/

and who stays with us at night? whose is that scent above faces woken up in the blackness!? just before daybreak.

at this moment Morpheus is roaming the clinics and white operation theatres, scattering hypnotics into mouths turning blue. "Life is a killer. Memento mori!" murmurs the bald-headed one with bitter breath.

Mor-phe-ussssss! stood at the end of a long tunnel.

and yet: one girl dancing barefoot. on a threadbare carpet in the living-room.

after midnight the creamcake Christmas Eve scent dispersed.

and in the moonlight a girl was dancing barefoot. all by herself. before the transit of her existence.

THROUGH THE TRAM WINDOW ON ŠTŮROVA STREET

empty house. covered in vines. only colder air inside. the tram rattles. there's a skull scratched into the glass. its non-eyes gaze into the non-eyes of the house. they see a shadow. is it just the reflection of a star in glass? a silver comb with ancient women's hair? their dresses turned to dust smell of elderberry in the deserted garden. the tram cuts through the town. an angry boy deepens the shadow of the skull with a chewed fingernail. there's a smell of acetone.

REFUGEE STEAMERS

an astonishing silence. an astonishing space. a row of ships on the horizon. purple patches. the blood of the drowned. speak to me. stop me from seeing the sea, the old ships, the purple patches in my head. speak to me, speak to me, speak to me.

VISION IN AN AUTUMN PARK IN KHARKIV

I've lost the spring in my step. my carefree eyes. my feet rustle the autumn leaves. I walk over the bodies of stray girls in the park, wild cats and dogs. hissing, fidgeting. but only softly – like the newborn. or the dying. sleeping in the autumn park. in underpasses. in rubble passes. I step over their invisible bodies. that's why I totter. a grey film covers everything. rain.

A STOLEN NOCTURNAL MOMENT OFF MARINSKAYA STREET IN KHARKIV

in the cold of the night the abandoned from the street look for an utopian place. bright light. heat in the power station of the city of Kh. to play vinyl LPs with the scream of the accordion! similar to the north wind. to dance tenderness in the buzzing of wires. souls hermetically closed in withered bodies. sliding down to eternity.

NIGHT SNAPSHOT FROM KHARKIV

stopped river. bridge and night. why did I go to that river? beyond the trees and bushes, through the dead flea market!? to the flop houses of whores and lookouts of pimps. eager voyeurs were undoing their trousers. a photographer with a ponytail taking pictures. only so that I would see the amazing flash? in the silver of the moon it reflected off the cupola of the Church of the Mother of God. like the eye of a fish it mirrored us beyond the river fusing us into the peace of All!

MEMORIES OF A SCENT

my daughter has taken a flacon of Michel Klein out of her handbag. she smiles. apparently the scent reminds her of the smell of my make up when I was young long ago. she sprays herself generously with Cher. in that moment I smell a scent from a tiny cloud of powder. my young mummy is caressing her shoulders with powder puff before a fancy dress ball. something happened there on the dance floor. it has struck midnight. mummy has returned. she sits crying until dawn.

during the waltz did a wizard whisper her faraway destiny into her ears? his destiny of a nomad! he turns her brain into a delicate shell. tears from her pearls of memories. leaves her to sit under a mountain ash like a papier-mâché doll. her large hands fiddle incomprehensibly with some purple berries.

there'll be no time after her, in her, before her. she'll feel no joy, no pain. no Great Emptiness before the Great Sleep.

WINTER OF 1951

mummy no longer reads books. everything has lost its solidity. even memories.

I am one and a half. diphtheria. fever. the doctor is drinking wine in our bedroom. there is an acrid smell. in a high mirror I can see it: a white man undoing the pearl buttons on the woman's blouse. untying laces. the heavenly veil. through her petticoat he is stroking the woman's breasts. kisses on silk. isn't it my mummy?!

I'm behind the mirror. in the heat of the night.

now an ambulance. the doctor is holding me in his hands, not mummy. they are taking me along bumpy roads to a town under the mountains.

in the hospital the nuns will see if the child survives. which she does. and a first memory takes root in the darkness of my brain. food for Lacan.

CHILDHOOD TOWN

chestnuts. avenues. green light. captive town. sultry. dusty. snowed under.

with churches of rival Catholics and Protestants. snow-covered synagogue. cakeshop with mince-meat tarts and Russian tea. glass discs and the spirit of Dean Martin in the plush cafe of the highland town. at nights wolves howling at the moon. there's a gale blowing in the mountains. sobs and screams in the driving wind. who is it calling to me? that mountain town. a white pearl smeared and lost in the litters of my life.

DREAMS

1. in that dream I was lost in anger. a robot for dreaming someone else's dreams. about petroleum brilliants. gold bricks. yachts on private seas. and in the distance drowsy shadows – homo debtori, buried in the holes of bare survival.

2. in that dream I was a beggar, dumpster diving. suddenly I was holding a rope and pulling by it a boat full of black bags, trying to guess if they were full of corpses, leftovers of food or unwanted old clothes. first I dragged it through a wild park. then through some factory yards. later I hauled it along a deserted street. it was raining. then it started to snow.

3. in that dream I was dancing with Meredith Monk in a deserted factory in the suburbs. we both had long ponytails and grey hair. sixty-year-old Meredith wore a red dress and played on a Jew's harp. then she told me to make noises like the belly of the earth. like rocks. like the stars. I made the noises, jumped up and down and twizzled round. at once we both turned into children but went on dancing. we both felt so light.

4. in that dream I was drinking coffee in a cafe on the High Street when Che Guevara came and sat next to me with a dead face. I wasn't in the least bit frightened and held out my cup to him but he flung it to the ground. worldly pleasure will end in a terrible fire! he said passionately. we looked into each other's eyes for a long time. his dead. mine alive.

5. in that dream I was sitting in a bus seat. it was going along the streets of Montgomery, Alabama. Rosa Parks was sitting across the aisle. the driver shouted at her. he wanted her to sit in the black section. Rosa didn't move. she turned to me and said: I can't get up because they have broken my arms and legs. I have a pain in my head like Emmet Till had after they'd smashed up his skull. and my face is disfigured but you can't see it. and I have his mother's heart. tell it to the others just like I told you! Rosa ordered me and went on sitting in the whites-only section. timid and proud.

Translated by Jonathan Gresty

Anna Bolavá (Česká republika)

Anna Bolavá (1981) sa narodila a vyrástla v južných Čechách. Po štúdiu bohemistiky na filozofickej fakulte v Prahe chvíľu pracovala v Ústave pre český jazyk a potom ako redaktorka, recenzentka a jazyková korektorka. V roku 2013 vydala básnickú zbierku Černý rok a o dva roky neskôr román o zbere liečivých bylín Do tmy, za ktorý v roku 2016 získala cenu Magnesia Litera v kategórii najlepšia próza. Na jar 2017 vyšlo jeho voľné pokračovanie s názvom Ke dnu, ktoré bolo na rovnakú cenu nominované. V roku 2020 by mal vo vydavateľstve Odeon vyjsť záverečný diel tzv. řečovickej trilógie s názvom Před povodní. Anna Bolavá má manžela a tri deti a donedávna pracovala ako stomická poradkyňa vo firme vyrábajúcej zdravotnícke pomôcky. Momentálne je na voľnej nohe. Žije striedavo v Prahe a v juhočeských Vodňanoch.

Anna Bolavá (Czech Republic)

Anna Bolavá is a Czech poet and novelist. She was born and grew up in Southern Bohemia and then she studied Czech Language and Literature at the Faculty of Arts, Charles University in Prague. She is married and has three sons. She has written under different names in various literary magazines and published the poetry collection Černý rok (The Black Year, 2013), under the Anna Bolavá pseudonym. She is the winner of the 2016 Magnesia Litera Award in the prose category for her debut novel Do tmy (Into the Darkness, 2015), which was hailed by critics as one of the major discoveries of recent years. Its sequel Ke dnu (Towards the Bottom, 2017) became a nominee for the Magnesia Litera Award 2018. By the end of 2020, the Odeon publishing house in Prague will publish the final part of the Řečovice trilogy, Před povodní (Before the Flood).

Anna Bolavá

CZ

Divizna velkokvětá: květ

(úryvek)

V noci mrholilo a venku je stále všude mokro. Co se týká sběru, bude to dnes další ztracený den. Přitom by šel najít i nějaký bez, na některých místech jsou ještě zbytky a jeho sesychací poměr není marný. Musím si teď dobře promyslet, do čeho vleju energii a čas. Toho mám, kolik si jen budu přát, ale zase mě brzdí dřeváková ruka. Potom je tu počasí, dlouhodobě nevypadá dobře. Nemusím ani zapínat rádio, všechno vím s předstihem od Marcely. Po včerejším výkupním rozčarování bych se měla rozhodnout, co už nemá smysl dělat. Samozřejmě vlašovičnick. Bere mi čas i prostor na půdě a ponižuje mě. Spálím ho a dobře mu tak. Začíná léto a všem těmhle plevelům bude konec. Nesmím si všimnout jitrocele. Přísahám. Ze zdravotních důvodů vypustím veškerou přesličku. Dokud je mokro, objedu všechna naleziště hluchavky a zkusím její druhou fázi zdvojnásobit. Možná se letos dostanu i do hor, když mám tolik času. Tam by se pozdní hluchavce mohlo dařit. Pokud ji neposekali. Zbytek času věnuju lípě. Udělám všechny stromy v okolí. Po ránu nebudu líná a zajedu k prasečáku na diviznu. Každý den. Hluchavka, lípa a divizna se vyplatí. Pro ty hodlám v těchto dnech udělat maximum.

Měsíček má stále svěřené hlavy, takže ani nemá smysl rozhlížet se po obloze, jak bude. Nebude nic. Pod diviznami jsou v trávě spadané včerejší květy, ty dnešní jsou krásné, ale mokré. Není jich hodně, ale jsou velké a čerstvé. Když je člověk celý rok neviděl, dělají mu i nepatrní jedinci radost. Prohlížím si diviznu zblízka a žasnu, jak dokonale je stvořená. Už ta samotná žlutá kůže křehké květu je zázrak. Z čeho je vlastně udělaná? Není to list, stonek, kořen. Z čeho jsou utkané květy? Co to je za dokonalý materiál? Proč jsem jenom nestudovala rostliny? Nemusela bych se rok od roku divit běžným věcem a znala bych všechny odpovědi. Možná je však dobré nevědět. Neochuzovat se a nezabýjet krásu.

Dopoledne je vepředu na dvoře klid. Marcela není doma a vůbec hodně lidí z ulice je v práci. Pravou ruku se snažím nepoužívat, ale moc to nejde. Když přitlačím na dlaň, bolestí se mi ženou slzy do očí a musím zatnout zuby. Z toho mě pak píchá v hlavě. Nepřipouštím si však, že nejsem schopná pracovat rukama, a pokračuju dál. Pěkně jsem si to zavařila. Možná mám hluboko v dlani něco zaraženého, a proto se to nelepí. Třeba kus zlomených nůžek, ušklibnu se a musím se na chvíli posadit. Točí se mi hlava a zvedá žaludek. Tentokrát hladý. Měla bych dojít do pekárny pro něco k jídlu. Udělám si nákupní seznam. Uklidím v kuchyni a projdu špajz. Možná i odmrazím lednici a vyžehlím prádlo. Budu si vesele hospodařit jako o prázdninách. Můžu teď přece cokoliv, nikdo mě nehoní. Můžu cokoliv, a přesto sama sebe jakoby z výšky pozoruju, jak se belhám domů. Zamykám dveře a přesouvám se do ložnice. Jako omámená se pokládám na postel. Nohavice mám dole mokré od trávy, ale ani se nesvleču a hned zavírám oči. Jsem tak unavená, že bych teď uvítala snad i smrt.

Probudí mě bušení na okno. Leknu se a rychle se posadím na posteli. Nevím, kde jsem a co se děje. Okamžitě mám špatné svědomí, jako když jsem něco zanedbala. Venku se Marcela tiskne na sklo mého okna a snaží se dohlédnout do pokoje. Nemá smysl dělat, že nejsem doma, musela mě už vidět.

Vstanu a jdu k oknu. Nepoznávám své tělo, každý jeho pohyb je mdlý a jakoby opožděný. Odhrnu záclonu a kývnu na pozdrav. Marcela nepřestane bušit, dokud okno neotevřu.

„Co je to s tebou? Jdeš teda s námi?“ ptá se divoče. Je jako dravá voda, která se přihnala z vysokých hor. Když si zvyknu na prudké polední slunce, které rozpálilo parapet a osušilo zahradu, všimnu si, že je má sestřenice v černém. Trvá mi pár vteřin, než mi dojde, co se děje a co po mně chce.

„Jedeme autem a máme ještě jedno místo, tak jsme mysleli... Ale to bys musela hned teď,“ přešlapuje nervózně a povytáhne si sváteční silonky od kolen nahoru. Zavrtím hlavou a zavřu oči.

„Takže nejedeš? Dobře. Uvidíme se tam.“ Pak se zarazí a pořádně si mě prohlédne. „Jsou to pořád naši příbuzní, je slušnost tam jít.“ Neříkám nic, ale to ani nemusím. Marcela se na mě soucitně podívá a zavrtí hlavou. Ještě dodá, že momentálně ode mě čeká tři své jídlonosiče, tak kdybych je umyla a vrátila, udělám dobrý skutek. A jestli na pohřeb nepůjdu, všechno mi pak poví. Než zmizí, nakloní se blíž, jako by nás snad mohl někdo slyšet, a spiklenecky špitne: „Nedivím se ti, taky bych to udělala.“ Pak už zavírám okno a jsem zase sama. Co že by taky udělala?

V pokoji je chladno a já jsem promrzlá. Vůbec jsem nebyla přikrytá. Procházím domem do koupelny a dlouhou dobu čekám, než začne téct teplá voda. Skrz obvaz zase protekla krev a hnis, tak to zkusím vyčistit. Ze zápěstí sundám i náplast proti bolesti. Ponořím obě ruce do umyvadla a pozoruju, jak jsou pod vodou velké a cizí. Levá je špinavá od země a pravá je modrá. Vede to až k lokti. Mrtvé maso. Opatrně otočím ruku a prohlédnu si dlaň. Stálo to za to, řeknu nahlas a podívám se do zrcadla. Modré oči, modré rty. Modrá tvář a divný, cizí úsměv. Za dveřmi stojí dva plné jídlonosiče. Vezmu je dovnitř a zkoumám, na co z toho bych měla chuť. Nejlepší by bylo rychle to sníst a někam odejít. Když se najím a pak chodím a něčím se zabývám, začne tělo trávit a ani si toho nevšímnu.

S jídlem začnu někdy jindy, teď na to nemám. Všechno se spraví, ale až později, teď mám právo na smutek a nechut' žít. Je hloupé se přemáhat, když to nejde. Ale je také důležité vědět, že se to opět obrátí. Začne léto a vyléčí se tělo i duše. Prázdniny jsou záračný čas a funguje to nejen na děti. A já mám před sebou dlouhou dovolenou. Budu se na ni těšit. Budu dělat věci, které mají smysl. Spolknu pět tablet, zapiju to solidním množstvím vody a jdu ven. Kopnu do bot, a když nevykazují známky pohybu, nazuju si je. Dneska žádný had.

Do košíku otrhám suché divizny a květy pak pečlivě vyskládám do dřevěné bedýnky. Není jich tolik, takže mají dost prostoru na usušení. Každý kvítek je osamocený, tenhle luxus je známkou bud' začínající, nebo končící sezóny. Vystavím je za dům na přímé slunce a zakryju sklem. Musím se pousmát, když si ty prastaré skleněné tabulky prohlížím. Kolikrát už mi pořezala nohu z boku na lýtku, když jsem kolem probíhala a nedávala pozor. Jako holka jsem měla pořád krvavé šrámy kolem dokola lýtek. Ve škole si mysleli, že to mám od holínek, ale byly to jizvy od skla. Jednou se do sušení divizen motal i Vašek a chtěl mi bedny sám zakrývat. Vtíravá a úplně zbytečná pomoc. Nechala jsem ho při tom, není přece malé dítě. Ať si poradí, když chce být za každou cenu užitečný. Vzal to největší a nejtěžší sklo do jedné ruky, a než ho přenesl nad bednu, prasklo a probodlo mu šlachy mezi palcem a ukazovákem. Byl to divný zvuk a vůbec podivná, napjatá chvíle. Vaškova jediná ruka tekla do méj divizny a já přemýšlela nad

tím, co zachránit dřív. Věděla jsem, že tohle rozhodnutí nad námi visí už delší dobu. Podle toho, jak se teď zachovám, se bude odvíjet naše budoucnost. Ani jsem se ho nedotkla a zavolala pohotovost. Bylo to zřejmé, prohráli jsme oba. Poničenou váрку divizny jsem vyhodila na kompost a zbytek co nejrychleji odevzdala. Ve výkupně mi ji to léto neustále hodnotili jako druhou jakost, prý to bylo zčernalé. Nechápala jsem, jak je to možné. Trhala jsem to suché a sušila na přímém slunci. Problémy s deštěm ten rok nebyly a všechno hezky odsejpal. Tušila jsem, že vztahy u nás v rodině se zhoršují, ale že by mi mohl někdo záměrně škodit... Vašek to nebyl, ten měl divizny rád. Sice se spřátelil s Jáchymem a chodili mi schválně chcát na hluchavku u garáží, ale s diviznou by nic neudělal. Dělal mu dokonce radost, že za kilo květu je tři sta korun a přitom to celé roste hned pod okny. Jednou si ten čarokrásný kvítek dokonce zblízka namaloval a dal to pak zasklít. Ani nevím, kde ten obraz skončil. S Vaškem k nám chodil už jen jeho táta. Jinak se kolem divizen nikdo jiný nemotal. To léto byly všechny várky nějakým způsobem poničené. Nakonec prý podle tchána přišel tak silný déšť a vítr, že do rána na zahradě většinu divizen vyvrátil a s ranními sběry byl konec. Mrzelo mě to, protože to byly krásné zdravé rostliny a veliká škoda. A mrzelo mě ještě víc, když mi Marcela důležitě vykládala, že o silném dešti by přece musela něco vědět a u sebe na dvoře žádné škody nezaznamenala. Ukazovala na kýbl, do kterého chytala dešťovou vodu a podle rysky odečítala množství spadlých srážek, a vrtěla hlavou. *Maximálně mrholilo*, uvažovala zamýšleně. Nic by za to nedala, ten kýbl byl úplně suchý.

Dense flower mullein: Flowers

(excerpt)

It drizzled in the night and outside everything is still wet. In terms of foraging, it's going to be another lost day. Even so, it should be possible to find some elderflower – there are still bits left over in a few places, and its fresh-to-dry ratio makes it worth it. I have to think carefully now about what to channel my time and energy into. I've got as much of those as I could wish for, but the hole in my hand is slowing me down. Then there's the weather – long-term it doesn't look good. I don't even need to turn on the radio, I hear it all in advance from Marcela. After yesterday's disappointment at the buying centre I need to decide what not to pick any more. Obviously celandine. It takes up my time and also space in the loft, and it humiliates me. I'll burn it, and serves it right. Summer's begun and that will mean the end of all these weeds. I have to ignore plantain. I swear I will. And for health reasons I'll forget about any horse-tail. While the weather's wet I'll go round all the sites where dead nettles grow and try to double their second flowering. I might even get to the mountains this year, since I've got so much time. The late dead nettles might do all right up there – so long as they haven't all been mown down. I'll devote the rest of my time to the lindens. I'll do every tree in the area. And I won't be lazy in the mornings, I'll go to the pig farm for mullein. Every day. Deadnettle, linden, and mullein will pay off. In the coming days I'm going to focus everything I've got on those.

The marigolds are still hanging their heads, so there's no point searching the sky to see if better weather's on the way. It's not. The flowers which fell from the mulleins yesterday are lying in the grass underneath; today's flowers are beautiful but damp. There aren't many of them, but they're enormous and fresh. When you haven't seen any for a year, even the tiny ones are a joy. I study the mullein close up and marvel at the perfection of its form. Even just the skin of each delicate yellow petal is a miracle. What is it actually made of? It's not a leaf, a stalk, a root. What are the flowers woven from? What is this perfect material? And why on earth didn't I study botany? I wouldn't have to be astonished year after year by ordinary things, and I'd know all of the answers. But perhaps it's better not to know. And not deprive myself, or kill off the beauty. This morning at the front in the courtyard it's quiet. Marcela isn't at home and pretty much everyone else from our street is at work. I put on my gloves and start weeding the beds. I try not to use my right hand, but it's not that easy. When I press down on the palm, the pain brings tears to my eyes and I have to grit my teeth. Which gives me stabbing pains in my head. But I refuse to admit to myself that I can't use my hands, and carry on. I've really got myself into a mess this time. Perhaps something's got lodged deep in the palm and that's why it's not getting better. Maybe a bit of broken scissor blade. I wince and have to sit down for a minute. My head's spinning and I feel like I'm going to be sick. This time from hunger. I should go to the baker's and get something to eat. I'll write myself a shopping list. I'll tidy the kitchen and go through the larder. Maybe I'll defrost the fridge as well and do the ironing. I'll have fun keeping house, just like in the holidays. Because now I can do whatever I like, no one's rushing me. I can do whatever I like, and yet at the same time I can see myself, as if from

above, trudging my way home. I lock the door and go into the bedroom. Feeling dazed, I lay myself down on the bed. The bottoms of my trouser legs are wet from the grass, but I don't even bother to undress, and immediately close my eyes. I'm so exhausted, I might even welcome death right now. I'm woken by the sound of banging on the window. I'm startled and quickly sit up on the bed. I don't know where I am or what's happening. Immediately I feel guilty, like I've neglected something. Outside, Marcela is pressing her face against my window and trying to peer into the room. There's no point pretending that I'm not at home, she must have seen me by now. I stand up and walk to the window. I don't recognize my own body – every move it makes is sluggish and somehow delayed. I pull back the net curtain and nod a hello. Marcela doesn't stop banging until I've opened the window. "What is wrong with you? Are you coming with us or what?" she asks ferociously. She's like a raging torrent that's swept down from high in the mountains. The blinding noonday sun has roasted the windows ill and dried off the garden, and it's only once my eyes have adjusted that I notice my cousin is dressed in black. It takes me a few seconds to realize what's going on and what she wants from me. "We're going in the car and we've got a spare seat, so we thought... But you'd have to come right now." She shifts her weight nervously from foot to foot and pulls up her tights – her best ones – adjusting them above her knees. I shake my head and close my eyes. "So you're not coming with us? Fine. I'll see you there." Then she stops herself and gives me a searching look. "They're still our relatives. It's polite to go." I don't say a thing, but I don't need to. Marcela looks at me with pity and shakes her head. Then she adds that I've currently still got three sets of her tiffin food boxes, so if I could wash the mand give them back to her, that would be good of me. And if I don't go to the funeral, then she'll tell me all about it later. Before she disappears, she leans in close – as if anyone could possibly hear us – and says in a conspirator's whisper, "I'm not surprised at you, I would have done it too." Then I close the window and am on my own again. What would she have done too? It's cold in the bedroom and I'm totally frozen. I wasn't covered at all. I walk through the house to the bathroom and wait an age for the water to run hot. Blood and pus have soaked through the bandage again, so I try to give the wound a clean. I peel the medicated plaster off my wrist as well. I plunge both hands into the sink and notice how underwater they look bigger and not really my own. The left is grubby with soil and the right one is blue. All the way up to the elbow. Dead meat. Carefully I turn my hand over and inspect the palm. It was worth it, I say aloud, and look in the mirror. Blue eyes, blue lips. A blue face, and a strange, unfamiliar smile. Behind the door there are two stacked sets of food boxes, still completely full. I take them inside and look to see if there's anything in them I might fancy eating. The best thing would be to finish it quickly and head off somewhere. When I have something to eat, and then start walking and concentrating on something else, my body begins to digest and I don't even notice it. I'll start on the food some other time – right now I can't face it. Everything will sort itself out, but later. For now I've got the right to feel mournful and fed up being alive. It's stupid to force myself when I just can't. But it's also important to remember that things will get better again. Summer will come and body and mind will heal. The summer holidays can work miracles and not only on children. And I've got a long holiday ahead of me. I'll look forward to it. I'll do things which are meaningful. I swallow five tablets, wash

them down with a good drink of water, and then head out. I give my shoes a kick, put them on, and then I'm outside. I pluck the dried mulleins, putting them in the basket and then carefully laying out the flowers one by one in small wooden boxes. There aren't many of them, so they've each got plenty of room to dry. Each little flower sits in isolation – that luxury's the mark of a season that's just beginning or just about to end. I set them out behind the house in direct sunlight and cover them with the sheets of glass. I have to give a little smile when I look at those age-old panes. I've lost count of how many times now they've cut me across the calves as I've been dashing past not paying attention. When I was a girl, I had permanent bloody gashes across the sides of my calves. At school they always thought it was from my wellingtons, but it was scars from the panes of glass. One time Vašek even tried to get involved in my mullein-drying, and wanted to cover the boxes for me. His help was intrusive and totally pointless. I left him to it – he's not a baby, I thought. Let him figure it out if he's so determined to make himself useful. With his one hand he picked up the biggest and heaviest pane of glass, and before he had even position edit over the top of the box, it shattered and stabbed him through the tendon between his thumb and his index finger. It was an odd sound, and a strange, tense moment. Vašek's only hand was draining in to my mulleins and I stood wondering what to save first. I knew that this decision had been hanging over us for quite a while. How I chose to act at that moment would determine how our future would unfold. Without even touching him I phoned for an ambulance. It was clear: we had both lost. I threw the ruined batch of mullein out onto the compost heap and sold the rest as quickly as I could. All summer at the buying centre they categorized it as Class 2, they said it had gone black. I couldn't understand how that was possible. I had picked it dry, and dried it in direct sunlight. There hadn't been any problems with rain that year and things had all gone smoothly. I could sense that relationships in the family had worsened, but would someone really have deliberately sabotaged...? It wasn't Vašek, he loved mullein. It's true that he'd become friends with Jáchym, and that the two of them used to go on purpose to piss on my dead nettles by the garages, but he wouldn't have done a thing to the mulleins. I mean, it made him happy that a kilo of flowers could earn you 300 crowns, and that they were all just growing there right under the windows. Once he even painted a close-up picture of one of those enchanting little flowers and got it framed. Who knows whatever happened to that painting. By then the only person that Vašek ever brought to visit was his dad. Apart from the two of them, nobody went near the mulleins. That summer all of the batches were damaged in some way or other. In the end – according to my father-in-law – there was a storm with winds and rain so strong that overnight they uprooted most of the mulleins in the garden and put an end to the early-morning picking. I was upset about that, because they'd been beautiful, healthy plants, and it was such a huge waste. And I was even more upset when Marcela told me, in her slightly superior way, that if there had been heavy rain, then she would have known about it, and that she hadn't noticed any damage on her side of the courtyard. She pointed to the bucket that she used for collecting rainwater, with lines in it to indicate the amount of rainfall, and she shook her head. A drizzle, at the very most, she said, thinking hard. But she wasn't convinced: the bucket was bone dry.

Translated by Patrick Phillips

Yolanda Castaño (Španielsko)

Yolanda Castaño (1977, Santiago de Compostela) dlhé roky pracovala ako novinárka a televízna moderátorka. Vydala 6 zbierok básní v galícijskej a španielčine. Najnovšie sú Hĺbka ostrosti a Druhý jazyk. Jej poézia vyšla v zošitových vydaniach v nemčine, francúzštine, čínštine, chorvátčine a macedónčine. Zbierka Druhý jazyk bola preložená do angličtiny a srbčiny. Je medzinárodne najznámejšou autorkou galícijskej poézie – jej básne boli preložené do viac ako 25 rôznych jazykov. Je finalistkou Národnej ceny za poéziu a držiteľkou viacerých ďalších ocenení (Ceny národných kritikov, Espiral Maior za poéziu, ceny nadácie Novacaixagalicia, ceny Ojo Crítico za najlepšiu básnickú knihu mladého autora v Španielsku či ceny Autorka roka, ktorú udeľujú galícijskí kníhkupci). Pravidelne organizuje festivaly, literárne a prekladateľské workshopy aj sériu unikátnych medzinárodných autorských čítaní, za ktorú získala ocenenie galícijských kritikov za najlepšie kultúrne podujatie roka 2014.

Yolanda Castaño (Spain)

Yolanda Castaño (1977, Santiago de Compostela) has been a columnist and has worked in Galician TV during many years. She has published 6 poetry books in Galician and Spanish (Depth of Field and The Second Tongue are her latest titles). Her poetry has appeared in chapbooks in German, French, Chinese, Croatian and Macedonian, and her poems were translated into more than 25 languages. She is the finalist for the National Poetry Prize and the winner of various poetry awards (the National Critics Award, the Espiral Maior Poetry Award, the Fundación Novacaixagalicia, the Ojo Crítico, the Author of the Year Galician Booksellers' Award). She is a cultural activist, regularly organizing festivals, literary and translation workshops and the only international readings series in Spain, for which she has received the Galician Critics' Award for the Best Cultural Event 2014.

Yolanda Castaño

ES

Metrofóbia

Kdesi v diaľke dážd'
rozmazáva oblaky do škvŕn.
Táto mapa slúži trubadúrom.

Chce sa mi už ísť a moje auto je vojak.
Nepočuješ hvízdať jeho citlivý náklad?
Okresné cesty sú ako
linajkový zošit.
Mám chuť brázdiť hory s básňou na chrbte
ako obchodní cestujúci.
Moje auto je postriebrená strela,
namiesto pušného prachu má rytmus a hovorím mu: „Podme!“
Spolu križujeme údolia, štvrte štátnych úradníkov,
veľké veterné elektrárne
vo mne prebúdajú chuť bojovať s obrami.
S autom si rozumiem aj bez slov.

Biele kvety ibuprofenu,
moje auto je vojak
a hovorím mu: „Podme recitovať básne
do Monforte de Lemos!“
a motor sa prispôsobí môjmu štýlu,
vyzváňa,
cilingá,
hoci má
metrofóbiu.

Listen and repeat: vták, brada

Celé nebo je v podrepe. Intranzitívny smäd.

Hovoriť cudzím jazykom
je ako nosiť požičané šaty.

Helga si mýli význam krajiny a krajinky.
(Akým človekom by si bola v inom jazyku?)

Vďaka tebe si všímam, že občas
sa môj hlasivkový
nástroj
rozladí.

Vo svetlíku reči
sa mi na šatách zachytáva
prozódia.

Poviem ti o mojich problémoch s jazykom:
niektoré veci nedokážem vysloviť.

Ako keď vidím, že sedíš, a vidím len
stoličku –
ceci n'est pas une chaise.
Tmavá komora premieta na hemisféru.

Vyslovovať: ak je báseň
exorcizmus, zmena pripojenia; nejaká nálada
tuhne, aby nás opustila.

To je fonácia, entalpia.

Máš však celkom pravdu:
môj vokalizmus ani zďaleka
nie je ideálny.

(Ak sa ti prestanem pozerat' na zuby,
nebudem vôbec rozumieť, čo vravíš).

Nebo sa zmenšuje. Helga sa usmieva kurzívou.

A ja sa učím rozlišovať medzi bradou a vtákom,
tým, čo vzlietne,
ak sa to pokúsím
chytiť do rúk.

Príbeh premeny

Najprv to bola porucha
zraňujúca zdržanlivosť keď som bola malá boli sme chudobní a nemali sme takmer nič
ja rachitická zbedačená viac než ja chýbajúca zatrpknutosť
parabola komplexov syndróm prízrak
(Nešťastie rovnako chýbajúce či poľutovaniahodné)
Útes tieňa čo mi trhá náhrdelník
Najprv to boli vyhýbavé žiabre
nechceli ma potešiť dotykom fúknutím
som najvšednejšou tvárou na školskom dvore
bežný výzor ktorý nevyvoláva vôbec nič
buď to v sebe máš alebo nie vzdaj sa zvykni si prehltni to
krkavce pokrývajú oblaky odsúdenie na večný chlad
trpezlivý severák odrieknuté odriekanie
(chodila som do cirkevnej školy všetky dievčatá
odtiaľ sú anorektičky alebo lesby
učivo sa vtíka až do krvi na laktóch hlavách
svedomiach alebo pičiach).
Zavrela som oči a začala zo všetkých síl túžiť
konečne sa stať tou ktorou som bola.

Ale krása je skaza. Krása je skaza.
Útes tieňa ktorý mi derie náhrdelníky.
Vítazí brieždenie a hrdlo zadržiava predtuchu
Úbohá hlupaňa si posadnutá zaškrtávaním možností
namiesto obsahom.
Bolo to pomalé a závrtné klíčenie zimných kvetov
Rieky skákali vzad a rozpúšťali sa v ružových vodopádoch
vo vlasoch sa mi rodili lampášiky a slimáky
Úsmev mojich prs naštartoval aeroplány
Krása je skaza
Krása je skaza
Hebkosť môjho brucha sprevádzala jar
slimáky mi pretekali drobnými rukami
najväčšia lichôtko ma uštipla do srdcovej komory
a zrazu som nevedela čo mám robiť s toľkým svetlom v toľkom tieni.

Povedali mi: „tvoja vlastná zbraň bude твоjím vlastným trestom“
chrstli mi do tváre všetky moje cnosti do tohto
klubu majú zákaz vstupu dievčatá s načerveno narúžovanými perami
špinavé vlnobitie úžera zvrhlosti to
nemôže nijako súvisieť s mojou riasenkou
do mojej izby sa dostali myši zašpinili zásuvky so spodnou bielizňou
armovanie litre dechtu číhanie v úkryte litre
kontroly litre ohováračov kilá nedôvery povznesenej
len napätím môjho zdvihnutého obočia mali by ti spútať ruky
prisúdiť ti sivú pečať a vymazať ti črty kyselinou
vzdať sa samej seba aby som sa stala spisovateľkou?
démonizovali milosť a štíhlosť môjho krku a
spôsob akým mi rastú vlasy v spodnej časti šije do tohto
klubu majú zákaz vstupu dievčatá čo chodia také upravené
nedôverujeme letu
krása kazí
dobře si rozmysli či ti to stojí za to

Metrophobia

Off in the distance the rain
stains the clouds.
This map is true for balladeers.

I can't wait to go and my car is a good soldier,
can you hear its sweet cargo whistle?
The old roads open up
like a ruled notebook,
how I'd love to score the mountains like a sales
rep my case full of poems

My car's a silver bullet burning with rhythm
instead of gunpowder and I shout "Vamos!"
Together we bear down on valleys,
civil servant suburbs and those huge windmills
urge me on to face the giants.

We get each other, my car and me
– no words needed.

White lillies of paracetamol,
my car's a soldier
and I say "Let's go read poems
in Monforte de Lemos!",
and his engine
hums along to my tune;
rattles
and sings
even though he's got
metrophobia.

Listen And Repeat: un paxaro, unha barba

The whole sky is hunched. An intransitive thirst.

Talking a foreign language
is like wearing borrowed clothes.

Helga confuses the words for land and landscape
(who would you be in another language?)

You show me
my vocal chord
is at times
off key.

In the back garden of language
It's the prosody that snags
my dress.

I'll tell you something about the problems with language:
there are things I just can't wrap my mouth around.

Like when I see you sat and all I see
is a seat –
ceci n'est pas une chaise.
A camera obscura beams on the hemisphere.

Pronounce: if the poem is an exorcism,
a change of state, some humour
takes shape to escape from us.

That's phonation, enthalpy.

But yes, you are absolutely right:
my delivery leaves
much to be desired.

(If I'm not watching your teeth
I won't understand a word you say).

The sky shrinks. Helga smiles in italics.

And I learn the difference between a beard and a bird
– and not just what takes off
when I try to hold it
in my hands.

Story of the Transformation

It began as disorder
hurtful restraint as a kid we were poor and had less than nothing
rickety indigence before I wanting grief
a parable of complexes a syndrome a ghost
(it is as dire to miss as it lament it)
Coral shadow shattering pearls.
It began as a slippery gill whose
passing breath left me destitute
The plainest face in the playground I matter
not a whit and I'll neither grow nor sow
you've got it or you don't renounce it comply swallow
a maelstrom raven sky of eternal cold judgement
a set westerly a private privation
(a nuns' runt like all the rest
each one a lesbian or anorexic
the letter bet into the blood the hands the head
the conscience the cunt).
I shut my eyes and hoped beyond hope
to become once and for all everything I was.

But beauty corrupts. Beauty corrupts.
Coral shadow squandering pearls.
Day breaks conquering and there's boding in its gullet
You fool! bedevilled with box ticking

and not what they held inside.
It was an idle giddy burst of flowers in winter
The rivers leapt back to themselves in pink waterfalls
butterflies and snails born from my hair
The smile of my breasts fuelled airplanes
Beauty corrupts
Beauty corrupts
My supple belly guided by spring
whelks spilled over my tiny hands
high praise pinched my heart
and I didn't know what to do with all that light in all that shadow.

They said: "your weapon will be your punishment"
they spat my virtues in my face in this
club we won't have girls with scarlet lips
a vicious tide of filth gaining interest
that has nothing to do with my mascara
the mice burrowed into my room and dirtied the linen drawers
litres of scrap pitch lurking secretly litres
of control litres of mud-slingers kilos of suspicion raised
with just the arc of my eyebrows you should be hog-tied
stained grey and all trace erased with acid
renounce who I am just to write?
they skinned me alive for my long tapering neck
for the hair that springs from the nape in this
club we won't have girls who strut
We do not trust summer
Beauty corrupts.
Make bloody sure it's worth it.

Translated by Keith Payne

Ann Cotten (Rakúsko)

Ann Cotten sa narodila v Iowe (USA), vyrástla vo Viedni a po štúdiu germanistiky, ktoré ukončila prácou venovanou konkrétnej poézii, sa presťahovala do Berlína. V nemčine vydala knihy Fremdwörterbuchsonette (2007), Florida-Räume (2010), Der schauernde Fächer (2013), Hauptwerk. Softsoftporn (2013), Verbannt (2016), Jikiketsugaki. Tsuresuregusa (2016). V angličtine vyšli I, Coleoptile (2010) a Lather In Heaven (2016). Fast Dumm (2017) je súbor esejí o USA. Was Geht (2018) vznikol ako prednáška o kráčaní a literatúre. Jej najnovšou knihou je špekulatívna fikcia: Lyophililia (2019).

Ann Cotten (Austria)

Ann Cotten, born in Iowa (USA), grew up in Vienna, Austria and finished her studies with a work on concrete poetry before moving to Berlin. Publications: Fremdwörterbuchsonette (2007), Florida-Räume (2010), Der schauernde Fächer (2013), Hauptwerk. Softsoftporn (2013), Verbannt (2016), Jikiketsugaki. Tsuresuregusa (2016); in English, I, Coleoptile (2010) and Lather In Heaven (2016). Fast Dumm (2017) collects essays on the USA, Was Geht (2018) was a poetics lecture on walking and literature. Her most recent book is speculative fiction: Lyophililia (2019).

Ann Cotten
AT

Radšej nepokračovať

V 1907 zaregistroval Sakichi Toyoda
na patentovom úrade kruhové krosná.
Model sa prvýkrát realizoval až v 1924
a nikdy sa nedočkal rozšírenia ani veľkého úspechu.
Vynálezca však zarobil na vylepšení člnka,
ktorým zefektívnil konvenčný postup.

Človek, ktorý prináša vylepšené verzie
zavedených myšlienok a nápadov, je vždy obľúbený,
na rozdiel od toho, čo mení formu
a prináša zásadné spochybnenia.
Ak chceš mať šťastie, buď obozretný a dodržiavaj
zásady, ako odporúčal Sakichi Toyoda,

ktorý si beztak patentoval nemálo
múdrosti. Rušilo ho, ako krosná rachotili.
Zo skúsenosti vedel, že riešenie by malo
byť tiché, hluk znamená, že sa energia stráca.
Dobre sa vyznal v chybách, a tak vo svojom texte predpísal
strojom, aby sa zastavili, skôr než sa niečo zašmodrchá.

Pán Raab hovorí

Ak chceš jasnú odpoveď,
musíš položiť jasnú otázku.
Ale možno chceš jasnú odpoveď
na neurčitú otázku.
Ako keby si bol priateľom brutalizmu.
Možno by si chcel mať brata, ktorý ťa vyškrtné.
Namiesto vnímania číra päšť,
čo ti príľne k čelu ako úchytka k šuplíku.
Naopak, ak si želáš neurčitú odpoveď na presnú otázku,
znamená to, že chceš, aby ti niekto dal čosi,
čo rozšíri tvoj svet; a vyviedol ťa z neho von.

Svet je dost veľký, ale ty aj tak musíš von
a teraz tá cesta trvá akosi dlho: jediná nunc stans (čo?)
Ak chceš chytiť tučného polypa,
dá ti trochu práce, kým ho ulovíš.
Ale táto potreba jasnej otázky
sa drží mozgu ako úchytka šuplíka.
Ale možno len chceš, aby tvoja
neurčitá túžba dostala jednoznačne po papuli.
Takéto pocity motivovali známeho Dr. Fausta,
aby hľadal to, čo ho kývnutím prsta zničilo.
Chápem, že trváš na niečom univerzálnom.

Základná štruktúra je: Dallas z Milétu (Hm?)
Nemôžeš poznať všetko, čo ťa odrovná.
Pretože samotný pokus – to je podstata veci:
Vybavuješ niečo, ach, ale, čo to
bolo a čo to je – lepšie, odteraz, hrst'
čistého zvuku, času, ktorý sme nútení pretrvať.
Hoci si nechcel jasnú odpoveď,
je to v poriadku, pretože tá sa dá prekrútiť.
A až na konci je dôležité, že váhy
zostali v rovnováhe, takže poľahky vrátiš šuplík
do pôvodnej pozície v stole ako odpoveď klamárovi.

Chinese Market Of Dings

Zdvíhajte sa, vzdúvajte sa, ilúzie, prerezané káble,
tragické kvetiny, krivé roviny. Ach, bozky,
zle zmajstrované bozky,
kvitnúce, tlejúce, ach, ľudské oči.
Zízajúce hviezdy, zmeňte sa na bozky.
Hlboké priepasti, zmeňte sa na bozky.
Pod tým sa vesmír nafukuje.
A praská! Techné – neovládateľná láska,
zastavujúca za peniaze. Drobné radosti, Techné!

Nevraživosť, láska krytá šialenstvom –
Ach, sklolaminát, ochranný štít lásky –
neprístupná láska – Techné!
Učeš si vlasy šrotom z liatiny,
moja holubica, vtokovým kanálom prevleč drôt.
Polomŕtva, namaluj tomu pekné mihalnice,
líč ich láskavo, teraz môžeš.

Z nemeckých a anglických originálov preložila Nóra Ružičková

Lieber nicht weiter

1907 wurde von Sakichi Toyoda
ein kreisförmiger Webstuhl beim Patentamt angemeldet.
Das Modell wurde 1924 erst realisiert
und hatte nie Verbreitung oder viel Erfolg.
Geld machte er hingegen mit dem Schiffchenwechsler
der den konventionellen Ablauf leicht verbesserte.
Man liebt den Menschen immer, der verbesserte
Versionen von alteingesessenen Ideen oder
Konzepten bringt, im Gegensatz zum Formenwechsler,
und gar zu dem, der grundsätzliche Bedenken anmeldet.
Wenn du Glück haben willst, dann gib acht und befolg
die Grundsätze, wie Toyoda Sakichi instruiert,
der ohnehin nicht wenig Weisheit patentiert
hat. Es störte ihn, wie der Webstuhl rasselte,
Er wusste aus Erfahrung, Leistung soll
leise sein, Lärm heißt, Energie geht verloren da.
Er war mit Fehlern sehr vertraut, so schrieb im Text er
der Maschinen tief ein, zu stoppen, eh sich was verheddert.

Mr. Raab says

If you want a clear answer,
you have to ask a clear question.
But perhaps you want a clear answer
to a vague question.
Like, as if you were a friend of brutal style.
Perhaps you like to have a brother that deletes you.
Instead of having perceptions, a clear fist
glues your forehead together like the handle does a drawer.
Conversely, though, a wish for a vague answer to a precise question
is just your wanting somebody to give you something
that would expand your world; and led you out.

The world is pretty big, but still you must go out,
 and now the path gets long: a single nunc stans (what?)
 If you want to grab a fat polyp,
 you've a bit of work to do to set her up.
 But this wish for a clear question
 ties up your brain just like the handle does a drawer.
 But maybe you are just wanting, for your
 vague desire, to get a clear slap in the gob.
 Such sentiments were motivating famous Dr. Faust
 to look for what took care of him by the crook of a finger.
 I understand that you insist on something universal.

The basic structure is: Dallas from Milet (Huh?)
 You can't know everything that does away with you.
 Because the mere attempt – that is the gist of it:
 You're taking care of something, ah but what
 it was and what it is – better, from now on, the fist
 of pure sound, time, which we're forced to endure.
 Although you didn't want a clear answer,
 it is alright, because it can be turned around.
 And only at the end, it is important that the scales
 stand straight, so that you have no problems returning the drawer
 to its position in the table, like the answer to a liar.

Chinese Market Of Dings

Rise up, swell illusions, cutoff cables,
 tragic flowers, uneven equals. Oh you kiss,
 you smouldering blooming kiss of bad
 craftsmanship, and oh you human eyes.
 You staring stars, return to kiss.
 You deep abyss, return to kiss.
 And underneath, the universe is blown.
 Is cut! Techné – unmastered love,
 stopping for money. Little joys, Techné!
 Hard feelings, psycho coverage for love –

O Fiberglass, hard mantle of love –
forbidden love – Techné!
Comb your hair with molding scrap,
my dove, feed your line into your sprue.
half dead, paint some cute eyelashes on it,
paint them happy, as long as you can.

Efe Duyan (Turecko)

Efe Duyan (1981, Istanbul) bol účastníkom mnohých workshopov, básnických čítaní, od roku 2009 je členom viacerých medzinárodných organizácií. Jeho básne boli preložené do niekoľkých desiatok jazykov. Sám preložil básnické zbierky autorov, ako Radu Vancu (Rumunsko), Matthias Göritz (Nemecko) či Lloyd Schwartz (USA). Viedol básnické workshopy s básnikmi z mnohých krajín sveta, spoluzaložil viacero básnických festivalov, s ďalšími aktívne spolupracuje. Jeho tvorba je zahrnutá v rôznych medzinárodných antológiach. Je členom redakčných rád literárnych časopisov, píše tiež kritické eseje o poézii. Vydal básnické zbierky Sıkça Sorulan Sorular (Často kladené otázky, 2016), Tek Şiirlik Aşklar (Básne na jednu noc, 2012) a Takas (Výmena, 2006). V súčasnosti vyučuje dejiny architektúry na Univerzite výtvarných umení Mimar Sinan v Istanbuli.

Efe Duyan (Turkey)

Efe Duyan (1981, Istanbul) took part in many workshops and readings, and he is the member of various international organizations. He was a guest lecturer on poetry at the George Washington University in Atlanta and at Yale University, and a short-term scholar at the University of Massachusetts Boston. His poems were translated into dozens of languages and his translation work include the poetry collections of Radu Vancu (Romania), Matthias Göritz (Germany) and Lloyd Schwartz (USA). He is the author of three poetry books: Sıkça Sorulan Sorular (Frequently Asked Questions, 2016), Tek Şiirlik Aşklar (One Poem Stands, 2012) and Takas (Swap, 2006). His poems have been included in several national and international anthologies. He is currently teaching history of architecture at Mimar Sinan Fine Arts University in Istanbul.

Efe Duyan
TR

spoločné vlastnosti revolúcií

revolúcie

ako všetky veľké plány

nemôžu byť do detailu premyslené

ako na minútu presné vlaky

aj ony ponúkajú mier

a akonáhle odštartujú, už sa nikdy neobzrú

ako samovražda

aj ony medzi nami pri každej príležitosti

vytvoria spojenie, ktoré nemožno opísať

ako blízki priatelia

aj ony dokážu prehliadnúť naše vlastné pochybenia

ako od radosti kričiace deti

ani ony sa nikdy neunavia

ako ja

ani ony – pravdu povediac – neoblúbujú davy

ako my všetci

aj ony klamú, keď hovoria, že chcú všetkým iba dobre

ako všetci bohovia

aj ony sú si isté, že za pár dní zvládnu stvoriť svet

ako vzťahy

aj ony ťa náhle uvrhnú do otroctva

ako ženy

ani u nich si nikdy nemôžeš byť istý, či im rozumieš

ako milovaný človek

aj ony ťa môžu jedine sklamať

ako platonická láska
aj ony sú napokon prekrásne

call centrum

dobrý deň
ak vás zaujíma deň, keď ste prvý raz stretli svojich priateľov zo školy
stlačte svoje šťastné číslo
ak vás zaujímajú dni, keď ste neúnavne behali po ihrisku
stlačte všetky čísla v náhodnom poradí
ak vás zaujímajú zaparené okná a masťné lyžice
stlačte rok poslednej rodinnej dovolenky

každý má spomienky, za ktoré sa hanbí
ak vás zaujímajú čaje a pagáče zjedené na univerzitnom trávniku
zložte slúchadlo a vyjdite na balkón
ak sa chcete sťažovať na rýchlosť bežiaceho času
stlačte, prosím, tlačidlo najsilnejšie, ako len viete
ak si uvedomíte, že si už nepamätáte tvár svojho starého otca
pozrite sa do zrkadla

ak chcete vôňu zaprášených kníh v antikvariátoch
vyslovte tretie písmeno mena negramotného robotníka
ak chcete kontaktovať suseda krajčírca, ktorého našli mŕtveho v handrách
prosím, počkajte

ak sa chcete vrátiť k nepredvídateľnej chvíli
keď ste sa v spánku letmo dotkli krku ženy
počkajte na pípnutie
a stláčajte rovnaké číslo stále dokola

deň po rozchode
napíšte stokrát do svojho zápisníku
„už nikdy sa nesmiem zamilovať“

píp

okupácia redakcie denníka ulus

brecht by sa opýtal
aký je rozdiel medzi

tým kto túži bez porozumenia
a tým kto rozumie no zostane ticho

podľa becketta
sme najväčšiu príležitosť premárnili už dávno

podľa únie
nič z tohto nebolo v pláne

podľa spomienok
ľudia veria v nedosiahnuteľnú krásu

podľa revolucionárov
bol každý akt revolúcie opodstatnený

podľa mojej starej mamy
by som nad týmito vecami mal mávnuť rukou

naozaj ma však zaujíma
či boli redaktori a sadzači
v konflikte s okupantmi od samého začiatku?

podľa sadzačov
inšpirovali tragický koniec knihy
ktorá bola vopred odsúdená na skonfiškovanie

podľa reportérov
išlo o správu ktorú bolo nutné cenzurovať

podľa stolov
je zvláštne keď na ne ktosi rozpráva zhora

podľa tlačiarenskeho pásu
bolo na zabarikádovaní sa čosi takmer príjemné

pomedzi to všetko
servíroval obor s šedou bradou čaj

podľa ich najhorších obáv
mohlo všetko skončiť zle

podľa ich pocitov
už dávno uviazli v zväzujúcom tanci

ak sa vrátíme k brechtovi
ten by povedal že všetko záleží na okupantovi
potom by si pripálil cigaru

Čo som ti?

Som od teba príliš ďaleko? Ani nie
autobus, trajekt a električka

Som ti zakázaný. Nepreháňaj
Kedykoľvek sa ti pozriem do očí
Opačný koniec čerstvo vyhlbeného tunela

Som pre teba dieťa, tak nech
Keď som s tebou, rád som na príťaž

Som pri tebe úzkostlivý, viem
Občas robím scény, Slečna

Inklinujem k tebe, nehýb sa
Ako vlna, keď sa spája s inou vlnou

Som ti dňom a nocou

Šibalská líška zaváhaní
Som z teba roztúžený
Nenarazili sme na seba príliš neskoro – či?

Možno pre teba predstavujem problém
Podarí sa ti začať opäť od nuly?

Som pre teba nepopísanou stranou papiera
Vôňou čerstvo ostrúhanej ceruzky

Som práve teraz
Nadšenie práve opravených hodínok

Som pre teba chvíľou po, som pre teba večnosťou, som pre teba tebou

Som pre teba vetou „podme“
Si si istá?

Som základnou otázkou
Ktorú ti ktosi položil

pozeráť sa na teba

dievča prevráti korytnačku a utečie
korytnačka prvý raz v živote uvidí oblohu

Preložil Michal Tallo

similarities between the revolutions

revolutions too
like grand plans
can't be plotted in great detail

like punctual trains
offer peace
and never look back once set off

like suicide
on every occasion
forge a connection between us that i can't name

like close friends
are also useful in covering our own defects

like babies screaming in joy
never tire

like me
they – in truth – don't like crowds

like all of us
it is a lie that they wish the best for everyone

like all gods
they are sure they are capable of creating the world in a few days

like the relationships
you suddenly find yourself a slave to

like women
you can only suppose you understand them

like a lover
they can only let you down

like a platonic love
they are beautiful after all

Translated by James Vella and Efe Duyan

call center

hello
for the day you met school friends for the first time
please dial your lucky number
for the times you ran tirelessly around the playground
press all the numbers at random
for the steamed-up windows of greasy spoons
dial the year of the last family summer holiday

everybody has times they're ashamed of
do not tell the numbers you pick for these to anyone
for the tea and poğaça breakfasts you had on the university lawn
put the receiver down and go out onto the balcony
if you wish to complain about time flying furiously past
please press down hard on the button
if you realise that you don't remember your granddad exactly as he was
look in the mirror

for the smell of dusty books in second-hand bookstores
say the third letter of an illiterate labourer's name
for your neighbourhood tailor who was found dead in rags
please hold

for that unpredictable moment
that you touched the neck of a woman in your sleep,
dial the same number over and over again
after the beep

the day after the break-up
write in your notebook one hundred times
"I am never going to fall in love again"

beep

Translated by Bill Herbert and Efe Duyan

ulus newspaper occupation

brecht would ask
what is the difference between

he who desires without understanding
and he who understands but keeps quiet

according to beckett
the biggest opportunity has already been missed

according to the union
this was not planned

according to memories
people believe in an unattainable beauty

according to the revolutionaries
every revolutionary action was legitimate

according to my grandma
I should let all these things go

what I really want to know is
whether the reporters and typesetters
were in conflict with the occupiers at first?

according to the typesetters
they inspired the tragic end of a book
which was destined to be confiscated

according to the reporters
this was a news flash that had to be censored

according to a table
it was strange to be talked down to

according to the printing plate
it was almost comfortable to be barricaded in

a grey bearded giant
was serving tea in the middle of all this

according to their worst fears
it would all end badly

according to their feelings
they were already locked in an ever-contracting conga

if we go back to brecht
he would say it all depends on the occupier
before lighting his cigar

Translated by Richard Gywn and Efe Duyan

Am I to you?

Am I far away to you? Not much
Bus plus ferry plus tram

I am forbidden to you. Don't exaggerate
Whenever I look in your eyes
The other end of a recently dug tunnel

I am child to you, let it be
I like to be a nuisance when I'm with you

I am anxious to you, I know
I make a fuss sometimes, Miss

I am inclined to you, don't move
Like one wave merging into another wave

I am night and day to you
The wicked fox of hesitation

I am wistful to you
We haven't met each other too late, have we?

I am maybe trouble to you
Will you manage to start again from zero?

I am a blank white paper to you
The smell of a newly sharpened pencil

I am now to you
The enthusiasm of a watch that's just been repaired

I am afterwards to you, always to you, you to you

I am "let's go" to you
Are you sure?

I am a basic question put
To you

Translated by Robyn Marsack and Efe Duyan

Looking at you

Upturning the turtle, little girl runs away
For the first time, turtle sees sky

Translated by Raman Mundair and Efe Duyan

Andrea Grill (Rakúsko)

Andrea Grill sa narodila v rakúskom Bad Ischli v roku 1975. Po strednej škole študovala biológiu, taliančinu, španielčinu a lingvistiku v Salzburgu, Solúne a Tirane. V roku 1999 obhájila magisterskú prácu o motýloch v národnom parku Dadia v gréckom pohorí Rodopy. V rokoch 2000 – 2003 žila v Cagliari na Sardínii, kde skúmala vývoj tamajších motýľov. V roku 2003 získala doktorát z prírodných vied na Amsterdamskej univerzite v Holandsku. V roku 2000 jej vyšiel prvý literárny text v časopise Literatur und Kritik. Odvtedy vydala trinásť kníh a množstvo esejí, poviedok, krátkych textov, prednášok a básní. Po niekoľkých rokoch vedeckého výskumu a rozsiahlych cestách sa v roku 2008 presťahovala do Viedne, kde teraz žije ako spisovateľka na voľnej nohe. Okrem písania vlastných textov prekladá z albánčiny, taliančiny a holandčiny. V roku 2010 získala štipendium Maxa Kadeho na Rutgers University (USA). Získala aj autorské štipendium Berlínskeho literárneho kolokvia (2010), cenu mesta Salzburg (2010), Brémsku cenu za literatúru (2011) i cenu mesta Viedeň (2013).

Andrea Grill (Austria)

Andrea Grill, born in Bad Ischl in 1975, is a writer and translator. She studied biology, Italian, Spanish and philology in Salzburg, Thessaloniki and Tirana. She wrote her thesis on butterflies of the national park Dadia in the Rhodope Mountains. She lived in Cagliari in Sardinia between 2000 and 2003 where she researched the evolution of the butterflies of the island. She received her science doctorate from the University of Amsterdam in 2003. She published her first literary text in the magazine Literatur und Kritik in 2000. Since then, she had published thirteen books and innumerable essays, stories, talks and poems. She moved to Vienna in 2008 where she lives as an independent writer. Aside from her own writing, she also translates from Albanian, Italian and Dutch. She was the recipient of the Max-Kade scholarship at the Rutgers University (USA) in 2010. She has also won various German and Austrian literary scholarships and prizes for her work. In 2019, her novel Cherubino was nominated for the German Book Prize.

Andrea Grill

AT

Cherubino

(úryvky)

Opäť sa pozrela z okna, zelená, prekvapivo zelená, aj tu. Steblá trávy sa odrážali na obkladačkách parapetu, a tam, medzi siluetami skalpelov, ležala palička. Zajtra sa ukáže, či mala pravdu. Dvanásť, trinásť. Vietor rozochvel trávu, v testovacom okienku sa zjavila čiara. Nieкто zaklopal na dvere. Počítala ďalej. Ešte jedno zaklopanie. Moment! Zabudla počítať. Čoskoro budem hotová! Cukráreň, ktorej toalety používala, sa medzitým vyprázdnila? Dvadsať, dvadsaťjeden. Kľučka na dverách sa pohla. Počítala správne, alebo niekoľko čísel vynechala?

Oprela sa o stenu: studené obkladačky cez blúzku. Okno bolo sklopené, cítila teplé cesto. Tridsaťpäť, tridsaťšesť. Lúka sa poddala prievanu, opäť sa narovнала. Obdĺžnikovité dosky, také, v ktorých bolo možné rozoznať kamene, dláždili cestu. Tridsaťdeväť, štyridsať sekúnd – jedna čiara, druhá čiara: jedna v kruhovom otvore, druhá v štvorcovom, obe ružové. V príbalovom letáku si opäť prečítala, čo už vedela: čiary znamenajú áno, ich absencia nie. Vôňa teplého cesta zosilnela. Iris vzala svoj iPhone a čiary odfotila. Potom tyčinku zabalila do papierovej vreckovky a vložila ju s príbalovým letákom späť do obalu a do kabelky, ktorá visela na kľúčke. Svetložltá, malá, ľahká, hoci vlastnila viac než dva tucty tašiek, vždy si vybrala túto. Pozrela sa do zrkadla, jej tvár vyzerala ako vždy. Čo si čakala? Vyplazila na seba jazyk. I ten bol ako vždy. Predtým si obzerala koláče na pulte, nevedela sa rozhodnúť, povedala, sadnem si, ale neusadila sa. Nemohla nič jesť. Vedela to, už od včera.

Teraz mala dôkaz.

Kľučka sa pohla. Znovu zaklopanie. Kabelka sa zatriasla.

Potiahla splachovač. Vyšla von, so smiechom, smiech sa z nej kotúľal, prešla okolo dámy v úzkej čiernej koženej sukni, dáma potriasla hlavou.

Ako jediná zákazníčka stála pred vitrínou so zákuskami. Čo pre vás môžem urobiť? Jednu piškótovú roládu, tú s jahodami. Mohli by ste mi ju, prosím, zabaliť na cestu? Samozrejme. S rafinovane zviazaným balíčkom vyšla z cukrárne. Na druhej strane ulice bolo cez okno vidieť lekárničku, u ktorej bola predtým – rozprávala sa s mladou ženou, podala jej niekoľko balíčkov, potom ich opäť vzala späť, položila pred ňu nové, jednu veľkú tubu – je to jednoduché, povedala lekárnička, najbezpečnejšia metóda, aká existuje. Absolútne spoľahlivá, nemôžete nič pokaziť.

Naozaj to bolo jednoduché.

Za lekárňou sa rozprestierala krajina. Zelená, nepríčetne zelená. Pasienok, na ňom dve pasúce sa ovce, v diaľke, ale predsa. Zvädnutá dedinská záhrada, žlté strapce na osamelých stonkách. Vidiecka idyla v miliónoch mestech. Podlhovastý balíček jej ľahko spočíval v ruke. Žena si prešla dlaňou po oslnivo bielom laboratórnom plášti, otvorila pokladňu, opäť ju zavrela a podala jej účet. Za jej ľavým ramenom sa pásli ovce. Ďalšia zákazníčka jej rozhádzala výhľad. Prievan zabuchol okno, potom ho znovu rozrazil. Pozor! Lekárnička sa chytila za hlavu, akoby hrozilo, že jej odletí.

To už Iris stála vonku. Cukráreň pre ňu bola príliš nápadná, červené oči vo výklade, prešla ulicu, vstúpila dnu.

Nemala by som piť šampanské. Najprv, keď sa ukladala na gauč v obývačke, ju prepadla myšlienka – videla pred sebou hrôzostrašné obrazy detí vo fľašiach, aké jej kedysi ukázali v zbierke prírodovedného múzea. Alebo ich učítelia odhovárali, ale ona sa odtrhla od skupiny, aby si mohla oddelenie tajne pozrieť? Kým sa dieťa nenarodí, nazýva sa fétus, zmienila sa raz učiteľka na hodine. Iris tento pojem z bežnej reči nepoznala, najprv počula fikus. Ako však súviseli fikusy v lesklých porcelánových kvetináčoch na parapetoch a podlahe materskej školy s deťmi, ktoré boli stále vo vnútri vo svojich matkách? Nijako, celkom nijako, mystérium deväťročnej, ktoré tridsaťdeväťročnú mávalo v polospánku. Iris si vágne spomenula na kresby z učebnice. Najprv sa to volá embryo, počula učiteľku – stále si dokázala vybaviť hlasy svojich bývalých učiteľov, kým sa nevyvinú vnútorné orgány, po asi deviatich týždňoch ide o fétus. Kresby by si teraz veľmi rada pozrela.

Zadala do vyhľadávača slovo „embryo“. Zjavili sa fantastické obrazy, najpôsobivejší bol od švédskeho fotografa Lennarta Nilssona. Odfotil tiež, ako spermia prenikala do vajčka. Vyzeralo to veľkolepo. Intergalakticky. Náraz meteoritu do planéty. Potom začína nová epocha, ako po vyhynutí dinosaurov. Vířili pred ňou asociácie vyvolané fotografiami. Aj fotograf, alebo človek, ktorý stránku vytvoril, nazval trinásťtýždňové embryo „Spaceman“.

Moje telo ma vždy stresovalo. Chcela som mu ujsť. Zvuky boli pokusom o únik. Von k niečomu inému, *Sivé, sivé sú všetky moje šaty* vyššiemu. Piesne nemajú telo, usádzajú sa ale hlboko. *Sivé, sivé je všetko čo mám.* Nehovorím iba o ľudoch, hovorím o kvetoch, *Preto ľúbim všetko, čo je sivé* stromoch, zvieratách. Poznáte ten príbeh o kravách, *Preto myši tak rada mám.* ktorým púšťali Mozarta, a potom dávali viac mlieka? Presvedčilo ma to. Hovorím však i o pevných látkach, o presklených oknách, fasádach, odletových halách letísk. Piesne prenikajú do všetkého. Do každej látky, každého materiálu. Raz v budúcnosti bude technicky možné vypočítať si melódie uložené v domoch, podobne ako keď sa pri stavbe základov odhalia pôvodné štruktúry. Bez tela nepočuť žiaden zvuk, povedala Iris. Pozrela sa novinárke priamo do očí, potom na pery, žena mala na ústach extrémne červený rúž. Pekná farba, Iris kývla k novinárkiným ústam, mala na sebe podobnú a vedela, že si to tiež všimla. Prichádzala z významných nemeckých novín. Takých, ktoré sa predtým o ňu nikdy nezaujímali, dostali tip na základe môjho pripravovaného debutu v Met.

Z nemčiny preložila Terézia Klasová

Cherubino

(excerpts)

My body always irritated me. I wanted to escape it. The musical notes were an attempt to get away. To rise up, towards something else, something higher. Songs are disembodied but they become lodged in bodies, set them in motion. I'm not just talking about people, I'm talking about flowers, trees, animals. You've heard the story about the cows that produce more milk when they hear Mozart? I'm convinced. But I'm also talking about solid objects, about glass windows, buildings, facades, waiting areas in airports. Songs penetrate everything. Every substance, every material. One day, in the future, it will be technically possible to listen to melodies stored in buildings, the way remains of earlier structures are revealed when foundations are laid. If there's no body, there's no sound, Iris said. She looked the woman interviewing her directly in the eye, then at her lips. The woman was wearing very bright red lipstick. Nice color, Iris nodded at the journalist's mouth; she was wearing a similar shade of lipstick and knew the woman had noticed it. She was with one of the bigger German newspapers. One that had never had any interest in me before; word of my upcoming debut at the Met has gotten around.

Now, I get along with my body just fine. It's no longer just a resonance chamber. How did that happen? A matter of age, maybe. (Since it has started to bulge, I've become inexhaustible. She didn't say this out loud. I can walk effortlessly. Stand effortlessly. On stage, too. Now that I'm carrying seven more kilos, singing is easier, living is easier. She didn't say any of this.)

Ever since she can remember, she never knew quite where to stand. How to position her legs, her arms. How to relax her hips, her joints, knees, ankles while remaining firmly grounded. After a hundred performances, she still didn't know. Hours and hours with Christa, an ache in her lumbar region. Please teach me how to stand. She only allowed herself to be photographed seated. (Now I stand there like a larch. Of course, she didn't say this.)

She smiled at the journalist, how did you end up in your profession? The woman, German like me (near Frankfurt, Bad Homburg, won't mean much to you/I know exactly what it means), smoothed the lapel of her jacket, oh, by chance, you know... We're almost finished, if I might ask one more question. Christmas in Vienna, would you sing in that if you were asked? If they offer, why not? Yes, of course, why not, thank you for this conversation. Thank you. One last second, let me make sure I've recorded it all.

When Iris left the restaurant, it was freezing. Her breath formed a cloud in front of her face. At the next crossing light, her phone vibrated. Yes? So soon? Yes, yes, good, wonderful. No, no need to worry. It went okay. A nice woman, German. Just the usual questions. Though she did ask one interesting one. Where the fear comes from. Why does the fear increase when it has been proven that our cities have become safer over the past decades. Berlin, Vienna, New York, in terms of crime. What? No. You

and your jokes. I said, we feel much more than we can take in. That's where the fear comes from. Provocative? Well, you surely would have... What? I can only hear part of what you're saying.

I wonder, Iris thought as she warmed up with knee-bends, if the questions of who the father is, who the father should be, is preoccupying me more than my work at the moment. At first the question had been bitter-sweet. With a touch of adventure. In any case, it's my child. Mine. I decide. Since spending New Year's Eve with Sergio in Monza, she'd become convinced: Sergio was not the biological father. She felt it. She found his presence increasingly irksome. Surely nature had configured things so a woman could feel who the father of the child she carried was? It couldn't be any other way. Iris regretted that she had immediately presented Sergio's fatherhood as an objective fact. I should have told him everything from the beginning and not let Ludwig hound me into this situation. But he's not hounding you! She was defending Ludwig from herself. Another man wouldn't have accepted it, would have insisted on a test, and if proven to be the father, would have found ways for the child to be raised as his; round about his family. What is round about supposed to mean? He would have divulged his feelings for you, would have been proud to acknowledge you publicly. You're not just anyone. Certainly not anyone to be ashamed of, someone best kept hidden. He wouldn't be the first to recognize belatedly who it is he really loves. That is, loves more than the woman he previously loved. And still loves in some fashion.

I can't work like this.

Fox, called the goose, listen do,
please come back here
please come back here
or the baker, he will lure you
with cake and treats to spare.

Iris's thoughts raced as she did her exercises. When she tried to calculate whose child it most likely was, she'd felt calm. She could still evoke that feeling; calm and almost amused. That's from having two men at the same time, she said to herself. She'd seemed young, exuberant. And as independent as she wanted to be. Cool, a cool problem to have, actually, she'd thought, a classic problem. Besides, her joy had blanketed everything; and joy still covered most of everything. But more and more fear was creeping in (jitters was what she called it when talking to herself) about daily life with the two men who were available as the child's father. Ludwig was out of reach. I take the liberty of returning to you every chance I get, he'd written early on and from the beginning had made it clear that there could never be more between them than this. If she forced a test and a possible acknowledgment of his paternity on him, she would lose him. There was no doubt in her mind. She would be breaking the arrangement that had been clear from the start and which she had agreed to: nothing, absolutely

nothing can get out. If only I had someone to talk to about this. A few weeks ago, she'd been able to suppress these thoughts but today, of all days, when she wanted to work, she was completely trapped in the situation and couldn't find any way out that wouldn't lead to personal catastrophe. A catastrophe for three people, no, four: Ludwig, Sergio, the child, and her. All four or one of the four? If she kept quiet as she had until now, she would be the only unhappy one. A life with the wrong man. But he's nice, incredibly nice. Her friends, her colleagues, her parents, they all said so. So very nice, that Sergio. Doing her back exercises on the floor, she was convinced it was the unresolved question of paternity that was unsettling the fetus, that spurred it to keep giving her signs: pay attention to me. After another quarter hour of stretching – you have to stretch each muscle at least thirty seconds – she stood up, took two sips of water. Slowly, as if in slow-motion, she sang the first notes of Schubert's *Erlkönig*. She always got stuck in this song, always at the same spots, after the *Nebelstreif* (streak of mist) or the *alten Weiden so grau* (the old willow, so gray). She sang without the text open before her, pictured it to herself, invoking the sensations she wanted to feel with each particular phrase. Afterwards she recited the entire poem. Then she sang the song, first restrained, then full on as if in concert. When she was done, there were drops on the parquet at her feet. She got a handkerchief from the bathroom cabinet and wiped her face.

In German class in music school, she'd had to learn Goethe's poem by heart and she'd parodied it with a classmate on the way home. They'd laughed themselves silly.

I'm not afraid. She'd said to Ludwig. And I'm sticking to it. Iris crawled, as directed, over the stage floor. Always follow the director's instructions otherwise you'll get nowhere. (There are some lessons from the conservatory I could easily leave behind.) She crawled on her stomach, picturing herself singing as she did, summoning the feelings Cherubino's lines required. The feelings E.M. Demmenie demanded. She felt unwell. It was the first time in four months that she'd lain on her stomach. And now: crawling. Where did you read it can cause harm? Women bear healthy children in completely different circumstances and you, well-nourished, in safety. But I don't feel well when I do it! Me, who only ever sleeps on her stomach, now I sleep on my back. I lie awake, eyes wide open, all night long, and now, here on this American stage... no! My back can't take it. The obvious only occurred to her once her entire front was covered with dust, her jeans, jumper, elbows. Stop, she interrupted the rehearsal. We have to find another solution, Lizzy. I can't do it like that. But you're vibrant, darling, what's the matter?

Someone (she was now speaking German) who has deserted, who's eighteen and is declaring his love for humankind, doesn't crawl on the ground to do it. That's the whole reason he doesn't want to be in the army anymore. Because he no longer wants to crawl in the dirt, physically or figuratively. It makes no sense to me, so I can't sing any sense into it. What's more, my back is killing me, my discs! At your tender age? E.M. Demmenie looked at her doubtfully. (What kind of pig in a poke did I buy here? She's supposed to be young and now – disc problems?) Yes, I know, I'm eighteen, that's what you spe-

cified. Iris brushes the dust off her knees, then boyishly shuffles her feet a bit and lets all her joints go slack somehow. Fantastic, Lizzy thinks, that's absolutely fantastic, despite everything she knows her art: she's still Cherubino, even while arguing with me.

Break, Lizzy orders, a short one, ten-fifteen minutes. Bathroom break, cigarette break. Many more singers smoke than you'd expect (no surprise given the stress and constant attention to breathing). Lizzy and Iris remain on the stage, pacing off the lines that had been sketched out for Cherubino's movements in the courtroom, ending up at the lion's paw-shaped left foot of the giant writing desk that would dominate the stage set in the first act and in the third. Stacks of files as big as bedsheets lay on the desktop. This could lead to one of the unlikely cases of my being killed by a piece of paper. Waves of giggling, suppressed. The situation suddenly struck Iris as incredibly funny. None of the factory workers from Portland, whom E. M. Demmenie actually had had flown in, left the stage during the break. They whispered to each other under and around the oversize judge's bench onto which the singers were lifted with a crane (Lizzy didn't think much of ladders), a swarm of – of what, actually? A swarm of women from Portland, Oregon, Iris finished the sentence to herself while E. M. Demmenie talked on, faster and faster, her words tripping over each other. Iris marveled at the speed with which the director was able to produce sounds and string them together. She produces at least ten times as many words as I do in a year –

I haven't listened to a thing she's said.

Iris forced herself to pay attention, there was a point to it, after all.

Then how would you do it? Lizzy asked in English at that very moment and Iris answered her in English since the polite thing to do is to speak in the language your interlocutor is most comfortable in.

I've thought about it. Speaking carefully and leaving extra space between her sentences – win some time, win some time, slow Lizzy down – Iris developed her vision of a sessile Cherubino.

He's the fixed point around which the other characters whirl. He sits; he's meant to be the witness, after all. Precisely because he's onstage so much, right, and only sings two arias but the ones the audience knows well, he's best positioned seated. Now and then he stands up, then it's a big deal. Not to sing; I can sing really well seated. His staying seated also emphasizes the fact that he's leaving the military. Sitting is not a typical stance for a soldier.

E. M. Demmenie listened.

Scratched her head.

Rubbed her chin.

Crossed her arms in front of her chest.

He has no choice but to refuse to bear witness, Iris continued after a short pause. In any case, that fits the arias' lyrics but he, too, the teenager eager to experience love, he, too, hopefully, will obviously refuse to assist the divorce. People should stay together. He still believes things like that. Precisely because the first buds of love are opening, he believes it can last forever. He has to believe it, other-

wise he'd fall into despair right from the start and he wouldn't be the person he is; and it wouldn't be Mozart. Even children of divorced parents keep believing, at least in our circles (and Mozart is us) that things can work out. Something eternal. At last! Besides, Cherubino believes that after the war peace can reign, that peace can be manufactured and that's what he wants. Admittedly, in this opera he mostly shows this without words. Through his presence. Put him on a chair and I'll do it.

There she was again. Coolness. The blessing of a late birth. The good luck of living in this century and no other. The legacy of modernity spares you sentimentality and allow you to keep politeness to a minimum (with language, for example).

There are people who inspire you. Remarkably, E. M. Demmenie proved to be one. (Not just a person, a woman, Martha would have corrected her, Martha, Martha her suppressed, external, but all the more tenacious, conscience about women in public life.) Lizzy scrutinized Iris – am I now an endangered glacier, an as yet unexplored gold mine? – and her eyes: green, slightly weathered, but almost exactly the same color as mine, you have to look others in the eye. Then Lizzy nodded, once, twice, not more. Okay, you'll sit on a chair.

Translated by Tess Lewis

Hubert Klimko-Dobrzaniecki (Poľsko)

Hubert Klimko-Dobrzaniecki (1967) je spisovateľ a filmár. Absolvent Filmovej školy Krzysztofa Kieślowského na Slezskej univerzite v Katoviciach. Autor románov, noviel, poviedok, detských kníh a krátkometrážnych filmov. Napísal okrem iného knihy Dom Róży/Krysuvik (Dom Róży/Krysuvik), Kotysanka dla wisielca (Uspávanka pre obesenca), Samotność (Samota), Zostawić Islandię (Opustiť Island), Dżender domowy i inne historie (Domáci gender a iné príbehy), Złodzieje bzu (Zloději bazy). Bol nominovaný na literárne ceny Nike, Paszporty Polityki, Cogito, Angelus, Śląski Wawrzyn Literacki, ako aj na Cenu Európskej únie za literatúru a Reymontovu cenu. Bol finalistom ocenenia Paszporty Polityki. Jeho knihy sú preložené do 12 jazykov: anglického, francúzskeho, talianskeho, islandského, českého, slovenského, bulharského, chorvátskeho, slovinského, srbského, maďarského, ukrajinského. Dvakrát bol štipendistom poľského Ministerstva kultúry a národného dedičstva v oblasti literatúry. Je stálym fejtunistom mesačníka Odra. V rokoch 1997–2007 žil na Islande, kde získal občianstvo. Od roku 2007 žije vo Viedni.

Hubert Klimko-Dobrzaniecki (Poland)

Hubert Klimko-Dobrzaniecki (1967) is a writer and filmmaker. He graduated from the Krzysztof Kieślowski Film School of the Silesian University in Katowice. He wrote several novels, short-stories, children's books and short films, among them Dom Róży/Krysuvik (The House of Roza/Krysuvik), Kotysanka dla wisielca (Lullaby for the Hangman), Samotność (Loneliness), Zostawić Islandię (To Leave Iceland), Dżender domowy i inne historie (Household Gender and Other Stories), Złodzieje bzu (Elderberry Thief). He was nominated for various literary prizes and awards: Nike, Paszporty Polityki, Cogito, Angelus, Śląski Wawrzyn Literacki, as well as the European Union Prize for Literature, the Reymont Prize and Paszporty Polityki. His books have been translated into 12 languages (English, French, Italian, Icelandic, Czech, Slovak, Bulgarian, Croatian, Slovenian, Serbian, Hungarian and Ukrainian). He is a recipient of two residencies from the Polish Ministry of Culture and National Heritage in France and Greece. His columns are regularly published in the Odra monthly magazine. Between 1997 and 2007, he lived in Iceland; since then, he has resided in Vienna.

Hubert Klimko-Dobrzaniecki PL

Plagiát

Rudi Holz si pripol umelú gerberu na jasné vlasy a odstúpil o dva kroky, aby zhodnotil, ako vyzerá. Po chvíli si rukami oblapil bedrá. Šaty na ňom vyzerali ako na žene v ôsmom mesiaci. Dať vsadky asi veľmi nepomôže, hútal podráždene. Ešte raz hodil očkom na zrkadlo, ešte raz si tú tehuľku obzrel, energicky sa otočil a vošiel do spálne. Okná boli od včera otvorené a izbu vyplňali otravné hlasy. Rudi Holz býval na treťom poschodí, proti ihrisku školy pre deti so špeciálnymi potrebami. Ich vreskot býval v skoré doobedia neznesiteľný. Bože, keby len o tomto vedel predtým, než podpísal zmluvu s tou pipinou z Hertha Muller Immobilien!

Nadávajúc popod nos zatvoril okná. Preňho-zaňho by mohli zostať dôkladne zavreté aj ďalšie tri roky. Ale bol príliš rozrušený, aby sa naozaj hneval. Mal sa stretnúť s Marcelom Reichom, samotným Marcelom Reichom-Ranickým, a to práve dnes. Dnes poobede! Už samotná myšlienka mu v bruchu spôsobovala znepokojivé šteklenie. Nevideli sa skoro šesť rokov. Vždy, keď sa Rudi Holz ocitol medzi ľuďmi, ktorí rozprávali o vojne, hovorieval:

„Viete, mám priateľa, istého Marcela Reicha-Ranického, ktorý teraz býva v Nemecku, ale býval v Poľsku, keď prišli Nemci! Bože, keď si len pomyslím, čím si musel prejsť, hrôza!“

Rudi Holz o tom hovoril tak, akoby sa vtedy rozhodovalo o jeho, a nie o Marcelovom osude. Ak bol náhodou medzi poslucháčmi niekto, kto tento príbeh ešte nepočul, ochotne sa o priateľovi ešte viac rozhovoril.

„Neviem totiž, či si uvedomuješ,“ vravel, „že Marcel bol od detstva veľmi talentovaným jedincom, zaujímal sa o literatúru a ďalšie veci. Veľa cestoval po svete. Keď mu zomrel otec, zdedil po ňom veľký majetok, ale z Poľska sa ani nepohol a nikdy vlastne neodišiel natrvalo. Marcel bol človekom s fantáziou, oženil sa s akousi závratne bohatou barónkou židovského pôvodu. Počul si o nej? Edgar Kurzschwanz ju stále spomína v spoločenskej rubrike...“

A Rudi Holz dokázal takto pokračovať, akoby to bola seriózna prednáška o archeológii Svätej zeme. Marcel Reich je znova vo Viedni, premýšľal uchvátený situáciou. Ponaprával veľké žlté vankúše na gauči, sadol si a skúmavo sa rozhlíadal po izbe. Je zvláštne, že ľudia si málokedy všimajú prostredie, v akom žijú, kým nemajú na krku návštevu. Ale naša ukrajinská upratovačka sa snaží. Má cenu zlata. Hlupaňa, naisto ani len netuší, že akosi prirodzene udržiava predvojnovú úroveň.

Cfín. Bol v takom vytržení, že zvonček zazvonil ešte trikrát, kým sa pohol z miesta. V prvej chvíli priateľa nespoznal. Muž, ktorý stál pred ním, mal na hlave nemodernú ryšavú parochňu, zaprášenú a dávno nečesanú. A tie krimplenové šaty v polke januára? Rudi Holz sa snažil ukryť svoje sklamanie.

„Drahý Marcel, poľahky by som ťa našiel aj v tisícovom dave!“

Muž ďalej stál na prahu. Pod pazuchou držal zelenú škatuľu a prenikavým pohľadom si premeriaval Rudiho.

„Vážne, Rudolf? Tiež by som ťa spoznal, ale zopár kíľ si asi pribral, čo?“

Marcel pobozkal Rudiho na ústa a vošiel. Šokovaný hostiteľ nevedel, čo povedať. Vošli do obývačky a sadli si.

„Dáš si niečo na pitie?“

Marcel potriasol hlavou.

„Nejaký zákusok?“

Sériu jednostranných otázok prerušili kukučkové hodiny. Rudi si dovtedy neuvedomoval, že môžu byť takým otravným predmetom. Kukuk, kukuk, kukuk... Konečne sklapli.

„Nie som smädný ani hladný. Nechaj tak,“ povedal Marcel.

„Tak hovor. Po poriadku. Kedy si prišiel do Viedne?“

Miloval znenie tohto slova: Vie-deň. Marcel položil škatuľu na parket.

„Som tu už vyše roka.“ A vidiac prekvapenie na priateľovej tvári, rýchlo dodal: „Ale priamo vo Viedni len otnedávna. Ved'by som sa spojil s tebou už skôr. Bol som v Salzburgu.“

„Salzburg! Nádherné mesto!“ zvolal Rudi nadšene, hoci v živote sa nepustil ďalej ako do Melku.

Marcel sa pousmial, odhaľujúc tú svoju protivnú medzeru medzi hornými jednotkami. Zuby mal navyše špinavé, Rudimu okamžite prišli na um kečka a pasta.

„Keď som prišiel minulý týždeň do Viedne, hneď som si na teba spomenul. Dosť som sa natrápil, kým som ťa našiel, lebo za ten svet som si nevedel spomenúť na priezvisko tvojej ženy, ktoré si po sobáší prijal za svoje...“

„Klimko,“ prehodil Rudi.

„...ale nakoniec som ťa našiel v telefónnom zozname a som tu. Vieš, Rudolf, pravdupovediac, silnejšie a intenzívnejšie som začal o tebe premýšľať, keď som sa rozhodol zbaviť svojho kožuchu z krtej kože.“

Marcel si všimol náhly rumenec na Rudiho tvári.

„Tvojho kožuchu z krtej kože?“

„Áno,“ povedal Reich-Ranicki a z podlahy zdvihol zelenú škatuľu. „Spomínaš si hádam na mojich krtkov. Vždy si ich obdivoval, keď sme unikali do Melku spod ochranných krídel našich žien. Hovorieval si vtedy, že je to najkrajší kožuch, aký si v živote videl.“

„Natürlich! Natürlich!“ vykrikoval Rudi, nevedensky pritom zdôrazňujúc hrdelné er.“

„Takže som si vravel: Načo je ti, Marcelko, ten kožuch? Prečo ho nedaruješ Rudimu? Vieš, v Berlíne som si práve kúpil neskutočne sexi rosomáka a dva kožuchy nepotrebujem. No a ešte mám doma kožuch z...“

Rudi si pri pohľade na Marcela odbaľujúceho papier všimol, že sa mu odlupuje lak na nechtoch, do očí mu tiež udrelo, že nemá ani svoj obľúbený prsteň s belasým očkom. Nečakane si uvedomil aj mnohé ďalšie veci.

„Napadlo mi, že ak ten kožuch nebudeš chcieť, nechám si ho, lebo si neviem predstaviť, že by ho nosil niekto iný.“ Marcel vybral kožuch a vyobracal ho zo všetkých strán. Krtkovia boli nádherní, lesklí a hladkí ako klzisko pred radnicou. Rudi ohmatal prstami vlásie.

„Za koľko?“

„Dal som zaň tritisíc mariek. Tritisíc je veľa? Nevieam, koľko to vychádza v šilingoch...“

Z ihriska doľahol desivý krik jedného zo zverencov osobitnej školy, Rudiho však nevyviedol z miery.

„Ľutujem, je pre mňa drahý. Nemôžem si ho teraz dovoliť,“ povedal s bôľom v srdci, nespúšťajúc zrak z krtieho kožuchu, lebo na Marcela sa pozrieť bál.

Ranicki hodil kožuch na stoličku.

„Chcel som, aby si ho mal ty. Tu nejde o peniaze, hoci si myslím, že čo-to by sa mi mohlo vrátiť. A koľko môžeš dať?“

Bože, to je hádam zlý sen, napadlo Rudimu.

„Takých tisíc,“ šepol neisto.

Marcel sa načiahol po kožuchu.

„Tak vyskúšajme, či ti sadne.“

Vošli do spálne a Rudi si vyskúšal krtí kožuch pred veľkým zrkadlom vstavaným do dverí skrine.

„Stačia menšie úpravy a také dve malé vsadky po bokoch,“ povedal Marcel s neskrývanou radosťou, spomenúc si na svoj komentár na prahu a neustále hľadiac na Rudolfove šaty praskajúce vo švíkoch.

„Je krásny, Marcel. Ďakujem, že si si na mňa spomenul.“

„Môžeš mi vypísať šek,“ prehodil Ranicki ľahostajným tónom.

„Samozrejme. Len si predstav, drahý Marcel. Ja, Rudolf Klimko-Holz, s vlastným kožuchom z krtej kože!“

Vrátili sa do izby a Rudi vypísal šek. Marcel ho posvätné poskladal a vložil si ho do koženej tašky.

„Ešte píšeš?“ pokračoval rovnako ľahostajným tónom Ranicki.

„Mám tu niečo... Mrkneš sa?“ opýtal sa Rudi a vybral sa do spálne. Z komody vybral veľkú, plochú obálku, previazanú ružovou stuhou. „Poviedka. Hodíš očkom?“

„Teraz?“

„Sú to len štyri strany.“

Zavládlo ticho. Marcel Reich-Ranicki sa pohlúžil do čítania. Len on jediný na celom svete sa dokázal tak ozajstne a pravdivo oddať literatúre.

„Tvoja?“

„Moja nie, ale v mojom vlastníctve.“

„Chceš ju vydať?“

„Chcem.“

„Kritici sú banda vzdelaných debilov. Je celkom pravdepodobné, že sa ti to podarí...“

Rudi Holz sa pokúšal udržiavať rozhovor, ale cítil chlad a nezájum... „A kde je tvoja žena, Marcel?“ opýtal sa. „Musíš ju niekedy zobrať, pokecajú si s tou mojou a my sa tak, ako za dárnych čias, aj teraz, prezlečieme do ich handier a zmizneme do Melku.“

„Ahá, žena. Nevidel som ju sto rokov. Vraj prebýva tu i tam. Zdá sa, že naposledy bola v Londýne.“ A to bolo všetko, čo o tom chcel povedať. Nakoniec sľúbil, že zajtra zavolá a odišiel.

Rudi za ním zatvoril dvere a pomyslel si: Chudák Marcel. Je úplne na mizine.

Vzal si kožuš a vošiel do spálne. Nemôžem povedať žene, ako som k nemu prišiel. Bože, ako vyrovnám ten mínus na účte? Rozhodol sa, že kožuš schová tak, aby ho žena nikdy nenašla. Jedného dňa ho potom vyberie a povie: „No pozri sa, drahá, akí chutní krtkovia. Kúpil som ich na trhu za babku. Sedia ti ako uliat!“

Zavesil kožuš na vešiak a vopchal do priepastných hlbín skrine. Na zvuk párajúcej sa kože zmeravel. Keď kožuš vybral zo skrine, omráčila ho hrôza a vyplnila prázdnota. Uvedomil si, že kožuš je celkom zodratý a Marcel ho obaláchal ako malého chlapca. Rovnako ako pred rokmi v Melku. Zlostne zaťal prsty do umelej gerbery pripnutej na vlasoch a náhle si uvedomil, že Marcel Reich-Ranickí sa už neobjaví. Ani zajtra, ani pozajtra. Nikdy..

Plagiát spáchal Hubert Klímko-Dobrzaniecki, z poľštiny preložil Alexander Horák

Elderberry Thieves

(excerpts)

Stubbornness is a terrible flaw. Stubborn people have it tough in life, and find it harder to die than others do. But stubbornness alone won't kill you. There has to be a cause. Dad said there used to be a barber in Lwów who insisted he'd die in March. He'd told everybody as he cut their hair how his stomach hurt, he had a burning sensation in there, he couldn't eat, he couldn't even really drink. He was growing horribly thin but since he was stubborn, even though his poor health sapped his strength, he insisted on still cutting hair, though only until March, because in March he had to die. He'd be clipping hair, then suddenly tell a customer this was his last haircut because here it was, February, and he was going to die in March. Dad got a trim at his shop once too, in February, but there were two other guys sitting there waiting. And the barber said to my dad he was sure this was maybe the fifth time in his life cutting my father's hair – he knew because he had a good memory for faces, and even more so for hair – but that dad shouldn't come to him anymore, because he had to die in March. He started chatting to him about his stomach, the heartburn and about how his own father had had the same thing, and told him when he was a boy that he'd die in March, and then he did. It was a beautiful March, warm as May, a shame to die, but there was nothing for it... They'd set the date in advance – he had a good connection to the world beyond and had a dutiful nature, so since he'd made his appointment with God for March, there was no getting out of it. He kept his word. He died in March, but before he did, he bought his son – who would later become a barber and many years later also insisted he'd die in March – a beautiful bicycle. A red one. As the barber was cutting my dad's hair he tried to sell him that bike, but dad didn't want it, because there was nothing worse than buying something from people who knew their own date of death in advance.

In May dad went to Lwów to sort some things out. In actual fact it was to do with the barber. He absolutely had to see if the man's stubbornness had taken its toll. He dropped in at the shop. A different barber was cutting the customers' hair. So dad asked what had happened to the first guy. The barber said the previous owner had died in March. Was it his stomach? Asked my father. Not at all, the barber replied – to dad's total surprise. After all, he'd been talking about his stomach, saying that was why he'd be passing away in March! That was when dad learned all the awful details. At the start of March, in the restaurant across from the barber shop, three gentlemen sat down to an elegant lunch. They had soup, a main course, dessert, and then waited for coffee. As they were waiting, one of them took out a revolver and shot the first one, then the other of his lunchmates in the middle of their foreheads. They dropped dead on the spot. The murderer arose from the table and, to the waiters' horror, went straight up to them, but instead of killing them too, he asked for the check. They gave it to him quickly. He paid. As he left the restaurant, instead of fleeing the police, he walked into the barber shop. The former owner had no customers, so he sat the man right down in the chair. The customer ordered

a shave. The weakened barber felt poorly – after all his stomach was still troubling him – and his hand wasn't what it used to be. He nicked the customer. Then the man stood up and put a third bullet from the revolver in the barber's forehead. The barber dropped dead like the other two in the restaurant. The shooter sat back down in the chair and calmly waited for the police. Moved by the story, my father brought it back with him from Lwów. But, despite the crime that took place in the restaurant across from the barber shop, I still had the urge to take my parents and siblings out for a fancy meal sometime. So maybe that barber never got to savour an infusion of elderflower... If he had, he surely wouldn't have been so stubborn, because it was stubbornness that brought unhappiness down on his head. And actually in March.

Translated by Sean Gasper Bye

Published with the kind permission of The Polish Book Institute

Martin Kočiš (Slovensko)

Martin Kočiš (1984, Spišská Nová Ves) vyštudoval ekonómiu v Košiciach. Je autorom zbierok txt.txt (2014) a NADIR (2020). Publikoval vo väčšine slovenských aj českých literárnych periodík. Jeho texty boli preložené do nemčiny a gréčtiny a niektoré odzneli zdramatizované v Slovenskom rozhlase. Venuje sa aj prekladu. Vo svojej tvorbe výrazne nadväzuje na tradíciu experimentálnej tvorby „textovej generácie“. Žije v Spišskej Novej Vsi, má dve deti.

Martin Kočiš (Slovakia)

Martin Kočiš (1984, Spišská Nová Ves) studied economics in Košice. He is the author of the collections txt.txt (2014) and NADIR (2020). His works were published in most Slovak and Czech literary periodicals and have been translated into German and Greek. Some of them have been dramatised on Slovak Radio. He also translates. In his work, he significantly follows the tradition of experimental creation of the „text generation“. He lives in Spišská Nová Ves and has two children.

straty & nálezy

(lokálne kontexty)

podľa štatistík pripadne na jeden kilometer štvorcový v priemere na týždeň 13,23 voľne ležiacich / zabudnutých / stratených / v afekte vyhodенých eur: v meste s rozlohou 66,67 km² by teda teoreticky malo byť 822,04 € bez majiteľa týždenne – 3288,16 € mesačne: táto priemerná hodnota však sezónne mení svoju výšku: napr. v prípadoch keď sa v meste konajú hromadné spoločenské akcie (jarmoky / koncerty / športové podujatia / politické mítingy / verejné prezentácie poézie a pod.) spojené s nadmernou konzumáciou alkoholu a iných omamných a psychotropných látok množstvo voľne pohodenej hotovosti kulminuje a v obzvlášť výnimočných prípadoch môže suma dosahovať hodnotu až cca 150 €/km² na deň: to by znamenalo že za ideálnych podmienok by bolo možné v meste so zmienou rozlohou naakumulovať počas 3 dni trvajúceho tradičného jarmoku až 30.001,50 €: spolu je teda možné v priebehu roka s istou dávkou šťastia a prajnosťou náhody nahromadiť finančné prostriedky v hodnote 69.081,40 €¹¹: ak si dotyčný hľadač vyčlení na základné existenčné výdavky počas roka sumu 9.081,40 € ostane mu k dispozícii 60.000 €: aby v ďalšom roku nemusel zbierať venovať všetok svoj čas časovo náročnému procesu hľadania, investuje polovicu zvyšnej sumy do zakúpenia flotily 10 špeciálne naprogramovaných samočinných robotických dronov – skenerov schopných (za využitia najmodernejších techník mimitizmu napr. na princípe lomu svetla a pod.) nehluchého a nenápadného pohybu po zemi aj vo vzduchu: prostredníctvom nich dokáže v priebehu cca 2 hodín (najlepšie v noci) prehliadať celú plochu mesta a efektívne zozbierať 100 % objemu postrácaných peňazí: takto hromadené prostriedky postupne investuje do vlastného výskumu & vývoja zameraného na zdokonaľovanie citlivosti a ovládateľnosti používanej techniky hlavne na báze nanobiotechnológií: po dvoch rokoch intenzívneho bádania z flotily vyčlení dva drony a implementuje do nich novovyvinutú verziu softvéru s príslušnými hardvérovými vylepšeniami: vďaka nim dokáže identifikovať voľne poletujúce / zabudnuté / stratené / v afekte a pohodlnosti postrácané nápady existujúce vo forme voľným okom neviditeľných energetických zhlukov vyskytujúcich sa v troposfére: spočiatku je zber týchto entít netriedený nakoľko ich obsahovú analýzu realizuje zberač až v laboratórnych podmienkach: časom sa však technologický vývoj opäť posúva dopredu a výber sa stáva úzko selektívny zohľadňujúc požiadavky zadávateľa / zberača: ten sa napr. rozhodne zozbierať všetky nezrealizované nápady súvisiace s literárnou tvorbou (rôzne zámery / idey & námety): tie zanalyzuje a rozdelí na dve hlavné skupiny – použiteľné & nepoužiteľné – následne energetické zhluky pretransformuje do počítačového jazyka aby bolo umožnené ich ďalšie spracovanie a editácia: prvotne sa venuje prvej spomenutej skupine: všetky použiteľné nápady postupne pootvára vo vlastnom generátore textu / hromadne ich označí a spustí proces nazývaný

1 = 30.001,50 € (Σ, za 3-dňový jarmok) + 39.457,92 € (priemerný počet voľne pohodенých € na rok) – 378,02 € (zníženie o bežný priemer za deň počas 3-dňového jarmoku)

absolútna viacúrovňová fabulácia (avf): program následne v priebehu cca 24 hodín vygeneruje všetky potenciálne podoby zadaných nápadov: nasledujú korektúry pri ktorých zberač rozhoduje o fyzickom vydaní najlepších (potenciálne najhodnotnejších resp. najpredávanejších) textových výstupov (v tomto momente sa zo zberača stáva zberateľ): v prípade poézie sa môže pri jedinom nápade jednať o siahodlhé cykly alebo dokonca celé zbierky – v prípade prózy sa môžu výstupy pohybovať v rozsahu od krátkych poviedok až po niekoľkozväzkové romány: všetky výstupy sú následne archivované – virtuálne (všetky) alebo fyzicky (vybrané k tlači) čím vzniká unikátna originálna tajná knižnica: fyzicky vydané texty neoskriptor distribuuje pod rôznymi pseudonymami a výrazne tým zasahuje do celkového literárneho diania v rámci kvantity ale aj kvality: v dôsledku autorskej anonymity výrazne klesá organizovanie akýchkoľvek literárnych podujatí – na literárnej scéne vládne zmätok & panika – intenzívne sa hovorí o definitívnej smrti autora: vzniká polemika o spôsobe skonu – či ide o prirodzené úmrtie (evolučný posun?) resp. sa jedná o vraždu (vrah?) či samovraždu (hrdinské napomáhanie evolúcii?): vysoký trhový podiel zabezpečuje zberateľovi ohromné zisky – prvotné problémy s eufóriou viac menej zvládne a pokračuje v intenzívnom dotovaní vlastného výskumu: pri najlepších nápadoch sa pokúsi algoritmus avf uplatniť reverzne – t.z. snaží sa od odchyteného energetického zhluku (nápadu) späťne vystopovať jeho tvorca: spočiatku v dôsledku nepresností výpočtov dochádza k rôznym zdrojovým anomáliám: napr. keď je za pôvodcu nápadu určený živočích (animálie) alebo anomálie generované technológiami resp. umelou inteligenciou (artificiálne): po dôkladnom doladení procesov / odstránení chýb a opätovnom reverznom spustení avf je existencia prvotne identifikovaných anomálií na 99,9 % vylúčená

libraries

I prologue

				this					is					a					
				kind		of					library.								
	there		are					still					many						
				gaps															
	in					it					these								
	are					a					promise								
	of					a					future		trembling.						
	the					future					trembling								
	manifests					itself					in								
				acute					itching.										

				visually					the				
	amount		of			books							
				appears									
	smaller					than							
				it					really				
				is									
				because			books						
	in					books		can't					
				be					seen				

				books		in					books							
				represent					another									
	dimension					of					the							
	library					that			is					hard				
	to		quantify:					its		depth.								
				it		is			all		proto-version		of					
				the					online					network.				
				however,		only			a			few						

|||||provident|||||individuals|||||
||were|||||

				aware					of									
				its					existence.									
				thanks					to					their				
				labyrinthinity,														
	the			virtual			meanders											
				sti					present					an				
	irresistible					mystery.												

II the presence of movement

				there			were					times					
	when					libraries											
				were			on			fire			oh				
	on			fire					because			fear					
	is					more					flammable						
				than					paper.								
				the					choreography			of					
the					dust					in					libraries		
				changes													

				slower			than			in			a			case			of		
	other			types			of			dust.											
				we			are			talking			of			a					
	second-long			intervals																	
	of			regrouping.			observing														
	the					dust					constellations										
				examining																	
				them																	
				naming					&												

				recording					them							
	might			enable			us									
				to					gather							
	an			amount					of			text				
				sufficient												

for the creation
 of further & further
 independent
 maze systems.

the ashes of libraries
 swallowed by flames
 contain powerful
 astral energetic
 charge.
 it's used
 in occult rituals as well
 as in the last rites
 administered to bishops...

contexts warehouses

superior silence upholstery
 is essential when it
 comes to
 knowledge
 gathering areas
 the well-isolated
 environment
 intensifies the tension of
 the stored text.

lone's thoughts &
 dreams become
 more accessible.
 subsequent tickling
 sensation in the stomach
 strongly helps to make
 peace with
 oneself and

			with		the			surrounding				
				worlds.								
			libraries			are			thus			
	marked			by			an			intense		
		thought			dynamics.							
	meeting		&			connecting						
	seemingly			unrelated		ideas						
			is		characterised			by				
	synergistic			effect.				sure:				
	wonders			best			flourish					
	under			sur(e)face.								

			stories			&			poems		
				steeped							
	in			mental			oasis.				
			the			book			trust		
	structure			helps							
		identify			both		perpetrators				
	&			preparators.				to			
	see			furthest							
	in			silence.							

*Translated by Martin Kočíš
and Ivana Hostová*

Katarína Kucbelová (Slovensko)

Katarína Kucbelová (1979) je slovenská poetka a prozaička. Pred novelou Čepiec (Slovart 2019), ktorá je nominovaná na niekoľko literárnych ocenení a získala Cenu literárnej akadémie Panta Rhei Awards a titul Kniha roka v ankete denníka Pravda, vydala štyri básnické zbierky: Duály (Drewo a srd 2003), Šport (Ars Poetica 2006), Malé veľké mesto (Ars poetica 2008) a Vie, čo urobí (Artforum 2013). Prvé tri z nich vyšli tento rok v reedícii vo vydavateľstve Vlna/Drewo a srd. Pracuje ako kultúrna manažérka, spoluzakladala literárnu cenu Anasoft litera a do roku 2012 bola jej riaditeľkou. Narodila sa v Banskej Bystrici a od svojich štúdií na Vysokej škole múzických umení žije v Bratislave. S manželom vychováva jednu dcéru.

Katarína Kucbelová (Slovakia)

Katarína Kucbelová (1979) is a Slovak poet and writer. Her most recent book, the novella Čepiec (The Bonnet, 2019), is shortlisted for several literary prizes and it has won the readers' award of the daily Pravda and the Literary Academy Award of Panta Rhei Awards. She has written the poetry collections Duály (Duals, 2019), Šport (Sport, 2006), Malé veľké mesto (A Little Big City, 2008) a Vie, čo urobí (He Knows What He'll Do, 2013). In the spring of 2020, the publishing house Drewo a srd re-issued her first three poetry books. She works as a cultural projects' manager. She co-founded the literary award Anasoft Litera and until 2012, she was its managing director. She was born in Banská Bystrica and since her studies at the Academy of Performing Arts, she has lived in Bratislava. Together with her husband, she is raising a daughter.

Katarína Kucbelová

SK

Čepiec

(úryvok)

Čím viac sa blížim ku koncu dediny, tým viac pribúda bordel, plastové fľaše, krabičky od cigariet, kusy oblečenia a áut, najviac je toho v potoku pred osadou. Pozdravím sa s pánom, ktorý naberá rozryté kôpky zeme na lúke lopatkou do vedra. Vchádzam do osady, mám plán vydať sa poľnou cestou do Telgártu, osada plynule nadväzuje na dedinu, je ako zadné sedadlá v miestnych autobusoch, vedie pred ňou len pomyselná hranica, ktorú bieli často neprekračujú, a moja prítomnosť budí otázky, hlavne detí. Dobrý deň, koho hľadáte, dobrý deň, za kým ste prišli. Dobrý deň, za nikým, idem sa prejsť.

Teta, máte foťák?

Sklamem ich. Mám len hlavu, musím si vás zapamätať. Vedia, že ani ja nie som odtiaľto: A odkiaľ ste, teta? Je to normálna časť dediny, jej koniec, do ktorej však bieli nechodia, domy pritom nie sú príliš iné ako v dedine, niekde brizolit, niektoré neomietnuté, niektoré, naopak, zateplené, rozdiel je, že priestor je otvorený, nie sú tu ploty, záhrady a predzáhradky, len blato, sociálni pracovníci majú takú anekdotu, podľa rómskej osady poznáš starostu. Úplne na konci je udržiavaný ružový dom, priedomie má obložené umelou trávou, potok pri ceste je už v tejto časti úplne zahádzaný odpadom, to býva problém, upchaté potoky sa na jar vylievajú, s odpadom je to zrejme ako s vodou, neplatiči nemajú vodu ani odvoz smetí. Ale čo ja o tom viem? To je hlavná ulica, tá bola kedysi dávno vyasfaltovaná, je tu živo, ľudia sú na uliciach, deti sa naháňajú, ženy sedia pred domami, len potom je tu ešte jedna vrstva, vytvára akoby druhú ulicu vľavo, pod kopcom, a tam sú už len zbúchané obydlia a ešte vyššie zo tri drevené záchody. Vďaka nim usadlosť vyzerá ako jemne rozptýlená do krajiny, do kopca, z diaľky estetický moment, postupnosť. Ako tu žili, keď tu bolo túto zimu mínus tridsať? Neskôr sa dozvedám, že medzi zadnou časťou osady a hlavnou ulicou je asi taká bariéra ako medzi dedinou a jej rómskou časťou.

V zadnej časti bývajú bunkári.

Nižšia vrstva, z kopca nad dedinou rozdiel krásne vidno a potom ten pomer. Ide o veľmi malú plochu, nezdá sa, že tu býva až tretina Šumiaca. Dedina je veľká, lenže je v nej množstvo prázdnych a opustených domov, chalúp, niektoré opravené, niektoré sa o chvíľu rozpadnú a dedinčania tušia, že aj tie nové a zrekonštruované budú strácať na cene tak rýchlo, ako budú zo školských lavíc miznúť biele deti, a v škôlke už skoro vôbec nie sú. Ak sa nič nezmení. Desať rokov, skôr? Vystupujem hore, Kráľova hoľa je ešte pod snehom, je to pre mňa zatiaľ najkrajšie miesto na Šumiaci, najlepší výhľad, odpad pribúda, je to vlastne smetisko miestnej osady, na kopci je kríž a smetí zas menej, keď schádzam na druhú stranu, je opäť čisto, reprezentatívne úpätie Kráľovej hole, pohlcujúce, prvé jarné dni, predjarné, zima bude odchádzať pomaly, zbieham do doliny, preskakujem fľaky snehu, kam až zájdem, ako ďaleko

je ten Telgárt? Predpokladám, že by som musela prejsť cez ďalšiu osadu. Neviem, kto spozornie viac, ja alebo chalani.

Majú dvoch psov, jeden z nich, ten menší, má sekeru opretú o plece.

Keď si to všimnem, otočím sa a pridám sa k nim, nechcem ich mať za chrbtom. Neviem, ako sa rozprávame, chlapec so sekerou vie len po rómsky, druhý je na tom trochu lepšie, prekladá mi, väčšinou si domýšľam, menší si zapáli, ako keby rezignoval na dej v cudzom jazyku. Hovoria mi, že aj oni sa vrátili, lebo ich psy niečo zavetrlili, mám si dávať pozor, niekto je v lese. Menší má pätnásť, väčší šesťnásť. Pýtam sa, či je v lese niečo, čoho sa treba báť, hovorí niečo o chalupe, ktorá tu je, a niekedy v noci, dosť často, im v osade chodí niekto búchať na dvere, všetkým, okolo druhej, tretej.

Nedopátram sa, či to súvisí, ale bola to odpoveď na otázku, či sa niečoho boja. Pýtam sa, či boli za starostom. Starosta je hlúpy, smejú sa mi, starosta, to nič. Zas chvíľu ticho kráčame, mladý so sekerou stále fajčí, druhý si vytiahne telefón a začne púšťať pesničky, je to po taliansky, v lese videli srnky, ale tie sú dobré.

Srnky sú dobré, tie nič neurobia.

Komentujú, usmievajú sa, zrazu pôsobia detsky, sekera hračkársky a talianska speváčka spieva, že niečo potrebuje, čo to asi tak bude? Zasnúžená Kráľova hoľa nad nami, povedzme, že sa týči, nech sa páči, nad vyhodenejšími sedačkami, z ktorých len pred nedávnom zliezol sneh, nad lúkami a vrstvami smetiska pozdĺž cesty a vrch má naklonený, vrch má naklonený a je to koncentrovaná romantika, my traja a dvaja malí čoklovia, cigá, sekera, smartfón, taliansky popík, slnko, sole, pizza a halušky, do každej dediny. Už sme skoro pri osade, ďalší chlapík, ktorý sa k nám blíži, má tiež sekeru a nakoniec ďalší štyria mladíci.

A teraz sa pod'te prejsť s nami.

Smiejú sa na mňa, majú okolo dvadsať, smartfóny a cigarety, sekeru, nosia ich všetci ako valašky. Postupne sa moji dvaja partáci odpoja a zamieria do najhorších chatrčí v osade, mladí bunkári, možno ich mamy zvozia, že prišli bez dreva.

A všade pri cestách boli Rómovia s vedrami čučoriedok, brusníc, tento rok ich je vraj plno a chodia aj po dedine, jeden sa pri nás pristaví, muž vyše päťdesiat s manželkou. Má vedro plné brusníc a rozpráva nám, ako ochranári chodia s policajtmi, policajti s počítačmi a skoro ho porazilo, keď v ňom hneď videl svoju fotku, referoval, päťdesiat euri pokuta, nemal, má priestupok, on aj žena, zhabali im hrabličky, tie sú nelegálne, vedrá vysypali a rozdupali, to, s ktorým prišiel, nazbierali rukami. Nerozumejú, ved' zbierajú všetci.

Naši aj vaši.

Vždy zbierali a takto si celé roky pomáhali. Hovorí, že býva ešte pred osadou, majú štyri deti, lebo chceli dve dievčatá, dvoch chlapcov, vyšlo to na troch chlapcov, jedno dievča, teraz majú medzi tridsaťpäť a tridsať, vlastné domy a rodiny, už sú starí rodičia a sami. Bunkári vzadu sú bagáž a bieli nerozlišujú, bagáž býva asi v desiatich búdach, z každej vyjdú aj dvadsiati, polovica z osady, a pán s brusnicami s nimi nechce mať nič spoločné.

Jedna, jedna v búde pod lesom, rodí dvakrát ročne a má aj sedemnášť detí.

Ďalšia kategória sú prisťahovalci, zoznámia sa cez tie mobily, on tomu nerozumie, ale cez tie mobily ide všetko, prídu za dievčatami a ostanú a tí noví nehládia na nič, robia bordel a problémy.

A starosta sa nezaujíma, ale už nebude, bude Jarka. Jarka je dobrá, pomáha, pracovala v komunitnom centre, osada bude voliť Jarku, lebo je dobrá a milá.

Nehovorí tam je kľučka.

A voľby sú o chvíľu a na internete nenájdem jedinú fotku, len zbierku pre šumiackeho kňaza, ktorú organizovala, má chorú manželku aj všetky tri deti. To je ten kňaz, čo každú omšu končí vtipom.

Ktovie, či si ten Róm v autobuse vedľa mňa sadá, lebo odhadol, že pri mne bude mať viac miesta, je proste širší ako sedadlo, predo mnou navyše bolo ešte voľno, sedí tam jeho manželka so synom, o čom sa rozprávajú, netuším, nerozumiem, chlapec má okolo päť, manželka je tichá pani, pôsobí unavene.

Čo zivaš?

Vystupuje starší pán, biely, hovorí to po ceste Rómovej žene predo mnou, jednoducho okolo nej prechádza a naozaj jej tyká a jej manžel odpovie, že je hladná, mal to byť vtip, zábava, smejú sa.

Strč jej do úst nejaký rožok, nech sa naje.

A ja sledujem tú paniu, povedzme, že má toľko ako ja, vedľa nej sedí jej syn a nič ňou ani nepohne, možno je na všetko zvyknutá, jej muž odpovie niečo súhlasné. Route 66, sú situácie, keď bieli s Rómami vychádzajú dobre, autobus sa pohne a rodinka vystúpi na ďalšej zastávke, Halny. Na mieste Domu hrôzy sú už stroje, niečo tam rastie. A všetci, čo zaplnili autobus na Československej armády v Brezne, sa ako vždy pomaly vytrúsia po ceste, a keď vystúpim ja, ostanú len Telgárťania a mladý po anglicky hovoriaci muž s batohom, ktorý si v Brezne na stanici vypýtal lístok slovom „one“ a šofér mu predal dva, jeden preňho, druhý pre mňa.

The Bonnet

(excerpt)

And now you know everything about me.

What if she also has a plan to recall her whole life, to wrap up the tale and let it run through my head, which is still capable of putting it all together into a whole? She can hardly remember the recent past at all.

She lost it in 1989, I can find little out from then on. A thirty-year friendship with a psychologist. But a thirty-year period after the age of fifty has a completely different intensity than after the age of twenty, is so much weaker. There is nothing during the last ten years, the tenor finished studying and responsibility ended. No records have been kept. And now you know everything about me. I am writing it all down anyway. She knows I'm keeping a written record. Perhaps she likes the idea there will be a book.

But you mustn't reveal my name because I will come and haunt you.

She believes we'll be here after death or doesn't believe she will live to read this book. She'd come and haunt me (it's what I heard in my childhood) and come beating on my door. Il'ka is sure it will be possible. Life behind closed doors.

Your name will be Il'ka.

Il'ka, Elenka, Ilonka. You won't be called Hela, Ela or Jelena, though you would like to be called Jelena. But it is my book and that name wouldn't be you. You will be just as I see you and as I remember you. They will be the images I need.

The life of Il'ka is my story. I need it in order to put my own together again. I will rewrite those sentences until I adopt them as my own; I will choose the words I like. But that will be another book.

It won't be about her or me. I will leave us in the lower layers and in their interstices. Only the book will remain. For its own sake.

It won't be for me or for Il'ka. Nothing will haunt us any longer, we won't be startled by someone banging on our door with a stick. When I write another book, she will sit by me, she will be by each of my books as she is now. She will tell me do it as you wish or show me and I'll start it for you.

Our heads will touch, sometimes our shoulders. Sometimes we will hug each other.

It will be Il'ka because I have chosen her.

Il'ka doesn't have Gizela's bitterness and implacability.

How so? She doesn't know but she understands what I'm talking about. She must have realized some-time that she could have had it but decided not to.

She picks up on things but mostly judges them very soberly. She mentioned Facebook, for instance: why do people reveal so much there? She can't understand it and naturally feels it's ridiculous to tell everyone you're pregnant or post a photo right after giving birth.

In the village it wasn't announced; in the village people worked it out for themselves.

It was her private business. Grandfather found out for himself when she was pregnant and when she asked him how he knew, he said he could see it in her eyes. And then there was the neighbour who asked her if she'd run into a drawbar but she didn't understand what he meant. That was how they talked of it in the countryside; euphemisms were used sparingly in Šumiac.

Translated by Jonathan Gresty

Eva Luka (Slovensko)

Eva Lukáčová (1965, Trnava) vyštudovala odbor prekladateľstvo-tlmočníctvo (angličtina, japončina) na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Postgraduálne študovala japonský jazyk a literatúru na Hokkaidskej univerzite v Sappore a neskôr klasickú a súčasnú japonskú literatúru na ósackej univerzite. Venuje sa tlmočeniu a prekladaniu z japončiny (Kóbó Abe, Mači Tawara, Banana Jošimoto, Džiró Nitta). Za poetickú tvorbu získala viacero ocenení v literárnych súťažiach. V roku 1999 sa stala laureátkou prestížnej literárnej súťaže RUBATO. Od roku 2005 píše knihy pod menom Eva Luka (Diabloň 2005, Havranjel 2011) Pani Kurčaťová 2018, Jazver 2019).

Eva Luka (Slovakia)

Eva Lukáčová (1965, Trnava) studied translation and interpretation (English and Japanese) at the Faculty of Arts in Bratislava. During her postgraduate studies she studied Japanese language at the Hokkaido University in Sapporo and classical and contemporary Japanese literature in Osaka. She interprets and translates from Japanese (Kóbó Abe, Machi Tawara, Banana Yoshimoto, Jiró Nitta). Her poetry received multiple awards in literary competitions. She had won the RUBATO prize in 1999. Since 2005 she has been writing under the pseudonym Eva Luka (Diabloň 2005, Havranjel 2011, Pani Kurčaťová 2018, Jazver 2019).

Havranjel

Každú noc

ku mne prichádza, so sťažknutými
krídlami, zmáčanými dažďom. Ja mu urobím
v posteli miesto, na stehnách pocítim
chlad jeho objatia; pokúšam sa
pritisnúť si k hrudi jeho čiernosmutnú hlavu.
Dlho mi trvá, kým si zvyknem na ťažobu, ktorú
mi dáva do daru, dlho trvá, kým si zohrejem
osamelé nohy. Moja bledá koža
odovzdane prijíma priezračnú vlhkosť vody,
havranjelích spermíí a slín. Ktovie, kadiaľ sa túlal, odkedy
začala noc; čo všetko sa mu stalo, vyvrhnutému
bez vlastnej vôle do hrôz života. Odpúšťam mu
ten chlad, aj vlhkosť, zbavená svojej
zvyčajnej urputnosti prijímam všetko,
súcitím;
usilujem sa nahmatať mu
pulz, pohľadiť
uštvajú šiju.

Neprináša mi nič, okrem slizkého,
rozličné pachute ponúkajúceho spánku,
okrem stôp trpkovo-milostných pokusov, ktorými
dúfa prekonať márnosť
a noc.

Ráno nachádzam pri svojej hlave
jeho oprchnuté sivé pierko. Napustím si vaňu,
pomaly, ako keď do hrobu na hrubých lanách
spúšťajú poslednú
posmrtnú ružu, otváram
okno.

Havranjel sa na mňa pozerá
z pustatiny dňa;

i na poludnie v sebe cítim
naše spoločné,
do neúprosneho života sa derúce

čierne deti.

Pôrod

Narodil sa jej, na hlave biele vlásky jahňata,
znamenie studničiek a priezračností.
Na dvore vtedy vyrástla malá vřba,
rozprestrela svoje zelené siete navôkol
a už sa nevdala.
Toľkokrát váhala: o čom
je toľko krvi. Musí to tak byť, rašenie a prudkosť;
slnečnice sa derú k nebu, životaschopné –
len sa pozri, čo sa vždy na jar
deje s trávou. Neporaziteľná, desivá zeleň.
Na jeseň ešte väčší zázrak: jablko.
Odkiaľ sú deti, jadierka a plody;
zem, strašidelná príbuzná, vydáva
prazvláštnu vôňu. Napriek
smútku.

Nahota

Nahota ako biely bič
plieska bytom, okrídlené kone
a nohavičky sú nevhodné, je iba
prostá a jasná
nahota, holá stena s tieňom.
Kolená, belostné kocky cukru,
návnady pre plstnaté
plchy, vyrážajúce
z tmy. Podprsienky a pierka

páva a paviána, med
paže. Nenáhľivo a doplna
naliate papáje; kožušiny
a mŕtve hrozno. Nahota
cvaká zubami, vyhráža sa
plodmi a pôrodmi,
prezretím
a prázdnom.

Staré ženy

Staré ženy v sivých kostýmoch, upotené
bývalé varovkyne, nositeľky
hadov a medúz, pestovateľky vyplešivených
medvedíkov vo svojej
vyprázdnenej maternici. Staré ženy
bez maternice. Staré ženy,
čo zabudli: zbierajú
už iba, čo je. Muchotrávky
a mince, hľistočky.

Sivovlasé; nie naše matky,
nie my. Vysoké podpätky
na křčovitých nohách; tvár – posmrtná
maska Marylin.

Nie sme to my. My ešte
pravidelne pozeráme do tváre
krvavému mesiacu v záchodovej
mise. Mladosť, skučíš
ako pes; odchádzaš

veľmi čudnou cestou.

Jošiko

Jošiko v záhrade ovoniava skoré ruže,
ruky rána jej ovíjajú členky, háďatá, narodené
v tóni krov, v zemi. Uprostred hory, hneď vedľa
môjho zatemneného okna
býva Jošiko: za vrcholom
môjho ťaživého sna
vystupuje z domu ako z vaječnej škrupinky,
pozerá sa, ako jej
pod rukami pučí a kvitne ráno, naberá
šťavy zo zeme. Dotyk s pôdou
v nej vyvoláva chvenie, radosť z výbušnej
vegetácie. Vyjde jej
po hrdlo, až začne spievať, jasným hlasom
dávať na známosť svoje tesné, telesné
spojivo s dňom.

Pieseň prichádza k mojej neútulnej
slamenej posteli: ovinie sa mi okolo členkov, háďa,
narodené z jej radosti.

Priplazím sa k zatemnenému oknu, cez škáru v dreve
sa na ňu pozerám, smutný voyeur:
ruže sa túlia k nej
ako skrotené zvieratá. Žasnem
spolu s nimi; závidím
im teplo, živorodé
koktaily v kapilárach; závidím Jošiko
túto jasnozmyselnú
tekutú žilku, ktorá jej dovolí
prežiť všetko.

Ravenangel

Every night

he comes to me with laborious
wings, drenched with rain. I make a place
for him in my bed, on my thighs feeling
the coldness of his embrace; I strive
to hug his sable-sad head to my breast.

It takes so long to become used to the burden, which
he grants me as a gift, it takes so long to warm
my solitary legs. With resignation
my pale skin accepts the transparent moistness of water,
of a ravenangel's sperm and spit. Who's to say where he wanders when
night has fallen; what might have happened to him, cast out
not of his own will into the horror of life. I forgive him
this coldness, this wetness, relieved
of my daily grind I accept everything,
I pity;

I try to feel his
pulse, to stroke
his exhausted nape.

He brings me nothing, except slime,
offering a sleep of a different stink,
except traces of bitter-tender efforts through which
he hopes to overcome futility
and the night.

In the morning I find by my head
a shed grey feather. I draw a bath,
slowly, as when they lower on thick ropes
into a grave a last
posthumous rose. I open
a window.

The ravenangel regards me
from the wilderness of the day;
and at midday I sense in me

our mutual,
black children pushing forward

into relentless life.

Childbirth

He was born to her, on his head white hair of a lamb,
a sign of springs and lucidity.

A small willow sprouted then in the yard,
spread its verdant nets around
and never gave up.

So many times she wondered: why
is there so much blood. It has to be like that, growth and vigour,
sunflowers thrust their way up to the sky, vital –
just look, what is happening every spring
to grass. Unconquerable, horrifying green.

In autumn a miracle even greater: an apple.
Where from are children, seeds and fruits;
the earth, our ghostly relative, releases
a strange scent. In spite
of sadness.

Nakedness

Nakedness like a white whip
snaps about the flat, winged horses
and knickers are inapt, there's just
plain and simple
nakedness, a bare wall with a shadow.
Knees, white sugar cubes,
bait for felt-coated
dormice, erupting
from the dark. Bras and feathers
from peacock and peahen, the honey

of a paw. Unhurriedly and completely
poured papayas; furs
and dead grapes. Nakedness
clicks her teeth, threatens
with embryos and deliveries,
with over-ripeness
and emptiness.

The Old Women

The old women wearing grey suits, sweaty
former nursemaids, bearers
of snakes and medusas, foster-mothers of bald
teddy bears in their
empty wombs. The old women
without wombs. The old women
who have forgotten: they collect
only what is. Toadstools
and small change, rain worms.
Grey-haired; not our mothers,
not us. High heels
on varicose legs; a face – the posthumous
mask of Marilyn.
That's not us. We still
regularly gaze into the face
of the bloody moon in the toilet
bowl. Youth, you howl
like a dog; you depart

on a very strange road.

Yoshiko

In the garden Yoshiko smells the early roses,
the arms of morning clasping her ankles, young snakes, born

in the shades of bushes, in the earth. In the mountains' midst just beside
my shuttered window
Yoshiko dwells: beyond the peak
of my oppressive dream
she emerges from her home as if from an egg shell,
gazing as beneath
her hands the morning buds and blooms, drawing
juice from the earth. Touching the soil
calls forth a trembling in her, joy from the seething
foliage. It mounts up
to her throat until she begins to sing, her clear voice
giving meaning to her taut, bodily
union with the day.
The song comes to my scratchy
straw bed: it entwines about my ankles, a serpent,
born from its joy.
I crawl to the shuttered window, through a slit in the wood
I gaze at her, a sad voyeur:
roses nuzzle her
like tame animals. I wonder
as they do; I envy
the warmth, a viviparous
cocktail in the capillaries; I envy Yoshiko
this sensual-bright
liquid vein, which permits her
to survive everything.

Translated by James Sutherland-Smith

Dominika Madro (Slovensko)

Dominika Madro (1990) vyštudovala slovenský jazyk a literatúru na Univerzite Komenského v Bratislave a následne dramaturgiu a scenáristiku na VŠMU. Zvíťazila v prestížnych literárnych súťažiach rôznych žánrov – Povedka 2016, Martinus Cena Fantázie 2019 a Povedka pre deti 2019. Pracovala v Medzinárodnom dome umení pre deti Bibiana v Bratislave a bola súčasťou tímu medzinárodného festivalu animovaných filmov pre deti Bienále animácie Bratislava 2018. Debutovala folklórno-mystickým románom Svätyne (2019), ktorý vznikol z rozpracovania víťaznej poviedky Svätyňa. Píše rozhlasové rozprávky (O pyšnej vlne, Agátka a jej dobrodružstvo), recenzuje (najmä slovenskú prózu a žáner fantasy) a pripravuje detskú knihu a taktiež fantasy román inšpirovaný fínskou mytológiou.

Dominika Madro (Slovakia)

Dominika Madro (1990) studied Slovak language and Literature at the Comenius University in Bratislava as well as Dramaturgy and Screenwriting at The Academy of Performing Arts in Bratislava. She has won awards in prestigious writing competitions of different genres – short stories, fantasy, children's literature. She used to work at the International house of art for children Bibiana in Bratislava and was part of the organisational team of Biennale of animation Bratislava 2018. Her first book is the mythical folklore novel Svätyne (Sanctuaries, 2019). She also writes radio plays for children, reviews of contemporary Slovak prose and fantasy and is currently working on a book for children as well as a fantasy novel inspired by the Finnish mythology.

Dominika Madro
SK

Svätyne

(úryvok)

Sneh pod oknami, aj ten na streche, je nechutne ticho. Bezvetrie, bezoblačno. Od Paľa tu mám veľké kusy dreva, od Dara menšie polienka. Tie kričia ohnivejšie. Sedím pri peci a akosi dúfam, že ožije vietor, rozvalí dvere, zhúkne, zahasí teplý oheň a mňa. Sneh sa stále nehýbe. Nenesie nikoho. Ku mne. Tuhne. Ak bude zima dlhá, vytiahnem Višniačkine duchny. Možno. Alebo radšej zamrznem. Boli pre ňu sväté. Nikdy nezahrešili. *Aká si pod perinou, taká si, taká si, hovorila, akoby si spievala. Tebe sa nič... škaredé v nich nesnívalo?* spýtala som sa, lebo za mnou v noci chodili uslintané a krvácajúce beštie (najčastejšie okrídlení vlci – čiže des na zemi aj na oblohe). A tiež polonahý Jašek. V tom čase dospel, nosil už košeľu po tatkovi. No pri stromoch stával bez nej. *Sny sú hlúpe obrázky.* Našťastie, kúšu hlavu len deckám, odvetila pyšným hlasom, ale klamala. Zavrbel ju nos a štipla sa do malíčka. Ešte v tú noc som ju videla v hlbokom spánku plakať. A kričať. Z celej sily. *Bohun! Nechod! To nie je Gara! Nechod' za plot!* Jej slzy vošli do duchien, až do ich vnútra. Nikdy žiadna slza netiekla po narovnannej duchne. Nemožné slzy! Tie Višniačkine nič nehnaťo vpred, nič viditeľné. Neubúdalo z nich. Mala dlhé slzy. Najdlhšie. Nikomu som to nepovedala. Len som sa už nedotýkala jej duchien. Aby sa neroztrhali. Ako sklo.

Ako duša.

Sneh ma neopúšťa. Je nacapený na chatrči. Možno ho tento rok nerozsekám ani ostrými hrabľami po Višniačke. Ona by nimi rozhrabala snád' aj balvan, keby nám zatarasil dvere. Keď sťahovala sneh zo strechy ako kožu, chalupa zatínala zuby. Robila to vždy kruto a dôsledne. Raz som bola v čase jej sekania vnútri sama. Nevieam, kam odbehol Jašek. Rýchlo som naliala zohriatu vodu do širšieho vedra, vytiahla poctivo ukryvaný pupočník (ukradnutý Anne Vdoviakovej, prvorodičke), zatisla ho ku dnu a sadla si naň. Odrodila som ju bez jedinej kvapky potu, bez roztrasených prstov a vlasov a po ôsmich dňoch ju prišla pozrieť. Synčekov pupočník už mala uschovaný v drobnej truhličke. Kým sústredene kojila, vzala som si ho. Ešte donedávna spájal matku a plod. Také puto potrebujem. Potrebujeme. S Jaškom. *Puto, syn, puto, puto, porodiť puto,* šepkala som hladine, kým strechu drhli Višniačkine hrable. Anna rodila krátko a porodila zdravého chlapca. Taký pupočník by mal tvoriť ďalej. *Puto, puto, porodiť Anjala.* Hrable dohrabali. Tak som vyskočila z vedra, schmatla pupočník a utekala s ním k posteli. Višniačka sa vrátila dnu. Tvárila som sa, že ustielam. *Neskoro,* vyriekla s pokojom, *a i tak potrebuješ niečo iné.* Bola som ticho. Prezradená. *Chceš otehotnieť, nie?* Pozrela na mňa. Ako som si mohla myslieť, že utajím bezradnosť, strach, túžbu pred Višniačkou? Padla som jej, ešte mokrá, do rúk. *Chcem,* povedala som úzkostlivo, *najviac to chcem.* Utrela ma zásterou ako dáke zatúlané mača. *Musíš sa okúpať hneď po odrodení. S placentou, ty husina. Kradnúť pupočník!* rehnla sa. *Zajtra ti jednu donesiem.* Vystrela sa. *Mocnú a horľavú.* Hovorila pravdu. Doniesla. Na ďalší deň som sa kúpala s placentou svojej sestry.

Celú noc som potom vracala. Jašek ma ratoval, ale netušil kvôli čomu. V tme za nami sa len zohrievali dve oči. Zdali sa mi potešené.

Dívam sa na hrable. Stále sú ostré. Mali by spať. Aj ja, ale mám pocit, akoby na to čakali. Zaspím a stiahnu ma z kože. Áno. To sa im žiada. Rozbehnem sa k nim. Pália. Otvorím dvere a letia. Nikto sa mi nebude hrabať v hlave. Ani na tele.

Ani keď ja poviem.

Matku pochováajú. Myslím si to. Horia mi uši a končeky prstov mám studené. Akoby zabité. Keby mi strčili do ruky tŕňovú korunu a potom hodvábny plášť, necítila by som tŕň v tŕni, hodváb v hodvábe. Žena, čo rodila dcéry; žena, čo sa modlila za synov; žena, ktorá do mňa zabodla tisíc včiel, padá do zeme. Daro mi odhŕňa vlasy z čela. Vyzúva sa. Myslím si, že najstaršia sestra, Margita, plače. Aj jej synovia. Dušan, Ján, Zoran, jednoročný Juraj. Skláňajú sa nad hlbokou jamou. Kostí nášho otca a sestry Boženky – stihla dať mená pár zvieratkám a štyrikrát ovoňať jarnú lúku – držia v zemi pospolu. Štíhly Tatár ich zabil pozlátenou šablou. Po ich smrti chvíľu žila legenda. O Uhliarovi, jeho kvete a o jednom bodnutí. Keď legenda zomrela, prišla som na svet. Matka, Antónia Uhliarová, rozprávala vždy takto: *Bola jeseň. Deň pred vpádom Tatárov. Hľbou Tatárov. Počali sme ťa. A potom sa v dedine stínali hlavy, odvádzali muži. A môjho Adama zabil. Bránil si dcérku. A potom som ťa vynosila. Ty namiesto manželza. Porodila som ťa. Ako zázrak. Ako nové zaľudnenie. Tak – zaľudňuj!* Bola to jej rozprávka. Pre mňa. Margita, Kata, Ľubuša, Mária a Marka dostali príbeh o piatich silných Jurajoch. Piatich mečoch a dračích hlavách. O ženíchoch. Svadbe. Začepčení. Počatí a zrodení domu matky a otca. Tu hore sa stmieva. Tam nad hrobom sa rozvidnievajú smutné slová. Margita, Kata, Ľubuša si opierajú ústa o hlávky svojich detí. A vdychujú im toto: *Stará mater chodila po tomto svete v svätom tele, v svätej duši. Stará mater by za vás položila život, myseľ, srdce. Pamätajte na ňu. Nech je vaším tieňom. Nech je.* Matkine kosti už žijú pod ich nohami.

Sanctuaries

(excerpt)

I stand before your raging fever, Bohun, the same woman as she who asked, implored you to believe that I love you more than the pleasure I had of you, more than the idea of our carefree life together. But you did not accept my love, you left it behind you, behind us, to marry Darina, an orphan like yourself and always there behind you. I stand before your fever, the same woman, and that's why I have to tell you: I bore you a son! You sit up in joy. Stillborn. And it knocks you back down. His name, you murmur, wanting to absorb MORE MORE MORE of this living water. My Milovan, I reply, my Milovan, without a life, a christening or a funeral. And I see you grieve, see your stale sweat evaporate. It is only your own huge tears which are cooling your body now. You propose something: Izenka, come here just after midnight, I'll be dead by then, old Hunek will hide our son next to me and quickly nail down the coffin. Drops of holy water will fall on Milovan, too. We will lie together in one coffin, family, together. You finish speaking and I show nothing of myself, not so much as a tear. The silence is broken by some grey-white pigeons which have flown in from somewhere, through the window, perhaps – opened by the force of their bodies. For a while they flap their wings above Bohun's bed, arranged like an emperor's horses. But as soon as Darina bursts in, they settle down on the table one by one. I disappear from there and five pigeons fly behind me, following me like children as far as my home. Višniak is still out in the field somewhere, probably riding Tatár – a horse like a dragon; I slip into my little room, the pigeon wings accompanying me. Milovan is still sleeping softly; I clutch him, the pigeons are above us, at times like a halo, at others like a baldachin, I wait until midnight, we wait until midnight, my son and I, we wait for your father's foretold death, Milovan. A foretelling? What is it? A foretelling is... a great silence, yes, and a great truth in that silence.

A foretelling now pulses through our fingertips like a heart. What is a heart? My own Milovan! You probably don't have one! Who knows what tiny body parts you grew inside me in four months but you don't have a heartbeat! At least not yet. Wait until midnight; your father will take you through the earth into a new land. Višniak is chewing meat by the stove; he is merry, drunk and will fall asleep at the table; I will have to take his boots off before morning comes; softly, my son, do not fear, until your funeral, until midnight, you will be here with me; after midnight – if I survive – I will be just a shadow of myself. So we wait until midnight, Višniak is nodding off – the meat and stove have both gone silent, we are waiting until midnight; in the dark I can no longer see your face, Milovan! Dear God! Quickly! A candle! Where are you?! I pull one out from under the bed (I don't know what it was doing there), light it and quickly place you, Milovan, under its glow; again I see you, again you are here, thank God. I yell at the pigeons: Stop fluttering! Their wings create a slow but dangerous draught. The candle will burn uninterruptedly till midnight; we will wait until then, you are so peaceful.

Višniak snores like a growling dog preparing to gobble down my heir. Where is that midnight?! We wait!

The candle is still not guttering – or have I replaced it with a new one? We are waiting for midnight and our tiredness grows together with our urge to sleep. The darkness is deeper, Milovan is afraid of it. In the coffin? Will it be so dark in there? Will I be there with you? MIDNIGHT! The hour tolls so I wrap Milovan in a shawl my dear grandmother left me, blow out the fatal candle, the pigeons staying by it as if they were praying, then slip out through the window. Višniak is snoring but I'm not going past him with my son! I'm running, we're running, the shawl and I to Peciarový's place, to the smallest house in the village – Bohun could build walls only with his left hand. I hope your father has done everything as he promised – I must make sure not to meet Darina, only hand you to Hunek, the old undertaker; mercifully he will not look nor act with spite. When he dies, death here will lose its dignity. We are blessed that he is still alive, that he will take and put you next to your father, saying nothing about who is there beneath the nails with Bohun. No, the coffin doesn't hurt. Hunek has coffins which don't hurt; your father would choose no other. Hush, we're nearly there. A few more steps. There is no wailing coming from Bohun's house: who knows where they have taken him or how. Izka, Hunek brings his cold hands, like shovels, away from the window, give him to me. I embrace you, Milovan. I can't see into the coffin, only Hunek's white hair shimmers in the dark. I finish. The hammer is groaning. Nails, all equally large, are jutting out from my arms, my legs and my side.

Motherhood.

Translated by Jonathan Gresty

Zuzana Mojžišová (Slovensko)

Vyštudovala filmovú scenáristiku a dramaturgiu na VŠMU v Bratislave, kde aj učí na Katedre audiovizuálnych štúdií. Beletristické, žurnalistické či filmologické texty publikuje v domácich aj zahraničných časopisoch, zborníkoch a knižných publikáciách. V roku 1997 debutovala knižkou poviedok Afrodithé. Následne jej vyšli prózy Bon voyage (2010, finálová desiatka Anasoft litera), Genius loci (2013) a román Modus vivendi (2019). Napísala knihy pre deti Dve-tri prasiatka (2006) a Rozprávky na sedem dní + Makarena (2012). S Janou Belišovou zostavila knihu kresťanských piesní Rómov na Slovensku O del dživel – Boh žije (2014). Je autorkou sociálneho cestopisu Za rómskym ľudom (2017), ktorý je súčasťou etnomuzikologického výskumu Šilalo pañori (Studená vodička). Jej filmové recenzie vyšli knižne pod názvom O ľudoch a snoch (2016), je tiež autorkou filmologického Premýšľania o filmových Rómoch (2014). Žije v Bratislave.

Zuzana Mojžišová (Slovakia)

She studied film screenwriting and dramaturgy at the Academy of Performing Arts in Bratislava, where she now teaches at the Department of Audiovisual Studies. She publishes fictional, journalistic and filmological texts in both Slovak and foreign journals, edited volumes and books. She debuted in 1997 with a collection of short stories Afrodithé. Then followed the novels Bon voyage (2010, shortlisted for Anasoft litera), Genius Loci (2013) and Modus Vivendi (2019). She is the author of two children's books – Two or Three Little Pigs (2006) and Stories for Seven Days + Makarena (2012) and the co-author of O del dživel – God Lives (2014), a book on Christian songs sung by the Roma communities in Slovakia. She published a social travel book After the Roma People (2017) as a part of ethnomusicological research Šilalo pañori (Cold Water). Her collected film reviews written over the years were published in the book Of men and dreams (2016). She is also the author of the filmological publication Reflections on the Roma People in Film (2014). She lives in Bratislava.

Zuzana Mojžišová

SK

Modus vivendi

(úryvok)

Záhrada je pustá. Vtáky odleteli nevedno kam. Snád' iba odleteli. Snád' nedopadli zle. Bez života na zem. Krmidielka Alenka naplnila začiatkom zimy, na také veci nezabúda, ubehli týždne a z Hildinho stanoviska pri okne sa zdalo, že nezmizla jediná omrvinka, jediné slnečnicové semienko. Iba ak by ho vietor odfúkol.

„Dobré ráno.“

„Ahoj.“

Johana pozrie na hodiny zavesené na stene. O chvíľu sa dom roztrasie, v nebezpečnej blízkosti prefrčí popri ňom girlandami farebných svetiel rozžiarený vlak, dlhý, aj dvadsať vagónov máva, aj viac, vždy o ôsmej. Rúti sa a rolety na všetkých oknách má stiahnuté. Tajomný je. O ôsmej večer prehmoce opačným smerom. Deň čo deň. V grafikone by ste ho márne hľadali. Vlastne aj grafikon by ste asi márne hľadali. Bohvie, či stanica vôbec ešte stojí.

Vchádza Alenka.

„Nalejem vám kávu?“ pýta sa Hilda.

Alenka s Johanou prikývnu.

„Káva, káva... kávu kravička kávová dáva,“ spieva Hilda veselo jednoduchú melódiu, „káva, káva... kávu kravička kávová dáva, héééj.“

„Vyspali ste sa?“ sonduje uchrápaná Alenka ako každé ráno.

Prikývnu. Alenka si uľahčene vydýchne. Ako každé ráno.

Raz pradávno jeden životom ošľahaný starý pán na otázku, či má nejaké životné heslo, odpovedal, že jedno má. „Teším sa, keď prší, lebo ak by som sa netešil, aj tak by pršalo.“ Vždy hovoria, že sa dobre vyspali. Ved'načo by hovorili opak?

Pijú kávu.

Dopijú kávu.

Hygiena.

„Panenanebi, musíme tu stále mať tie vložky?!“ kričí z kúpeľne Alenka, v buclatých prstoch nahnevane zvieria tmavomodrý balíček alwaysiek na noc. „Zaberajú miesto.“

„Neveríš na zázraky?“ opýta sa Johana veselo.

„Ale fuj!“ uláv si Alenka a strčí balíček späť do skrinky.

„A čo tam toľko robíš? Upratuješ?“ zaškerí sa Johana na Hildu, ktorá zohrieva vodu v rýchlovarnej kanvici. „Alebo si naháňaš cecky do podprsenky, miláčik?“ zachichoce sa.

Alenka už vyšla z kúpeľne, vrhne na Johanu veľavravný pohľad a namiesto odpovede sa opýta:

„Máme ešte kávu?“

„Máme,“ pritaká Hilda.

„Ešteže tak.“

Pijú druhú kávu.

Potom sa pustia do práce. Majú zošity, notesy, zápisníky, písanky. Keď ich naskladajú na seba, vznikne papierový komín. Do niektorých zapisujú rozprávania o živote dávnejšom, v druhom sú poznámky súvisiace so skurvením sveta, nejaké výpisky z knižiek, potom karisblok o Bohu – ten je fakt hustý. Ešte Johanin osobný denník, doň sa Alenka s Hildou pozerat' nemôžu. Potom napríklad Alenkin osobný denník, v ňom si Hilda s Johanou listovať môžu. Hilda osobný denník nemá. Hilda má hudbu. Podstavu komína tvoria vyše storočné Školní desky po Johaninom prastarom otcovi. Šnúročka sa rozviaže, dosky otvoria, v nich je tenký zošit, atramentovo modrý, na bielom štítiku ozdobenom červeno-čiernym ornamentom je ceruzkou už sotva rozpoznateľne napísané: „Poznámky o živote vôbec.“ Vnútri sú samé čisté strany. Nikto si doposiaľ netrúfol porušiť panenstvo tých zažltnutých listov. Ale nikomu ani doposiaľ neskrslí v hlave vôbec nijaké poznámky o živote. Sedia, spomínajú, dohadujú sa, zapisujú... Rekapitulujú, aby nemuseli kapitulovať.

Modus vivendi

(excerpt)

The garden is empty. All the birds have flown away – no one knows where. Or maybe they have simply just flown away. Maybe they did not end up badly. Fallen on the ground, lifeless. Alice filled up the bird-feeders at the beginning of winter, she never forgets. Weeks have gone by now and from Hilda's outpost at the window it seems as if not even the smallest crumb, not even a single sunflower seed has vanished. And if some did, it was only the wind that has blown them away.

"Good morning."

"Hi."

Johanna looks at the clock hanging on the wall. In a moment, at precisely eight o'clock, as always, the house will start shaking and a train lit up by festoons of colourful lights will zip past in dangerous proximity. The train is long, it often carries as much as twenty cars, sometimes even more. It rushes past and all the roller blinds on its windows are always down.

It's mysterious. At eight o'clock in the evening, it tears back in the opposite direction. Day by day. It would be a vain to try finding it on a timetable. Only God knows whether the train station's still standing.

Alice enters the room.

"Shall I pour you a cup of coffee?" Hilda asks.

Alice and Johanna nod.

"Coffee cow, coffee cow... coffee cow, give us coffee now," Hilda cheerily sings a simple melody, "coffee cow, coffee cow... coffee cow, give us coffee now, ay."

"Did you sleep well?" Alice, a notorious snorer, probes as she does every morning.

They both nod. Alice lets out a sigh of relief as she does every morning.

A long long time ago, an old seasoned man was asked about having a life motto and he answered:

"I enjoy when it rains because if I didn't enjoy it, it would still be raining."

They always say they slept well. For why would they say otherwise?

They drink coffee.

They finish their coffee.

Now it's time for hygiene.

"Godinheaven, do we still have to keep the pads?!" Alice yells from the bathroom, angrily clutching a dark-blue package of Always night pads in her chubby fingers. "They only take up space."

"Don't you believe in miracles?" Johanna asks cheerfully.

"Yikes!" Alice exclaims and shoves the package back into the cabinet.

"And what's taking you so long anyway? Are you cleaning up?" Johanna grins at Hilda, who is boiling

water in a kettle. "Or are you trying to hound your tits into your bra, darling?" she giggles.

Alice has already left the bathroom, she pierces Johanna with a stare that says it all and instead of answering she asks:

"Is there any coffee left?"

"There is," Hilda nods.

"Thank God."

They drink their second coffee.

Then they get to work. They have notepads, sketchbooks, diaries, journals. Stacked on top of each other, they make up a paper chimney. Some of the notebooks are for recording stories about a life long gone, other journals contain notes on the fuckage of the world, some include excerpts from books, one notepad is reserved solely for thoughts on God – that one is pretty heavy. Then there is Johanna's personal diary, Alenka and Hilda are not allowed to look inside it. Alice's personal diary, Hilda and Johanna can browse through it if they want to. Hilda does not have a personal diary. Hilda has music. The base of the paper chimney is made up of Johanna's grandfather's school binder that is more than a hundred years old. When you untie the string and open the binder, you find a slim notebook of ink blue colour, on a white tag decorated with red and black adornment there is a barely visible pencil-written title:

'Notes on Life as It Is'. Inside the notepad all the pages are blank. No one has yet dared to violate the virginity of the yellowed pages. But then again, no one has yet come up with any notes on life as it is.

They sit, they reminisce, they argue, they write...

They recapitulate so they don't have to capitulate.

Translated by Ema Mojžišová

Pavel Novotný (Česká republika)

Pavel Novotný (1976) je básnik, prekladateľ, germanista, pedagóg, pôsobí na Katedre nemeckého jazyka TUL. Je autorom viacerých básnických zbierok, napríklad Havarijný řád, Tramvestie alebo Zevnitř. Spolu s Helenou Skalickou napísal prózu A to si pak můžeš říkat, co chceš. Zbierku Tramvestie spracoval aj ako libreto pre rovnomennú operu Petra Wajsara (Nová scéna ND, 2019). Vytvoril množstvo rádiofonických kompozícií pre ČRo3 Vltava. Jeho kompozícia Vesmír získala v roku 2010 Národnú cenu Prix Bohemia Radio. Preložil napr. básnický cyklus Zánik Titaniku Hansa Magnusa Enzensbergera, spolu s Nikolou Mizerovou aj Enzensbergerovo Mauzóleum. Tridsaťsedem balád z dejín pokroku a antológiu legendárnej Wiener Gruppe. Ako literárny vedec sa venuje literárnej koláži a montáži, ale aj problematike tzv. akustickej literatúry a experimentálnej rozhlasovej hry.

Pavel Novotný (Czech republic)

Pavel Novotný (1976) is a poet, translator, Germanist, and a lecturer. He currently works at the German language department of the TUL in Liberec. He wrote several poetry collections such as Havarijný řád, Tramvestie or Zevnitř. With Helena Skalická he co-authored a prose called A to si pak můžeš říkat, co chceš. He reworked his collection Tramvestie as a libretto for an opera of the same name by Petr Wajsar (Nová scéna of the Czech National Theatre, 2019). He created a lot of radiophonic compositions for the Czech Radio Vltava; his composition Vesmír received the National Prix Bohemia Radio award in 2010. Among other things, he translated Hans Magnus Enzensberger's poetry cycle The Fall of Titanic, along with Nikola Mizerová he also co-translated Enzensberger's Mausoleum. 37 ballads from the history of progress and an anthology of the legendary Wiener Gruppe. In literary theory, he focuses on the medium of literary collage and montage, the problem of the so-called acoustic literature and experimental radio plays.

SLK1906111232

Jablonec n. N. – Tyršovy sady

ted' sem si ale úplně
z toho vzpomněl ale
to ti musím vyprávět
že když jedeš tramvají
z Liberce tak jedeš
dvacet šest minut sem
na konečnou a pak jdeš
plus mínus patnáct minut
dojdeš k přehradě pak
obejdeš hráz a najdeš
takové dvě jako boudy
což jsou Sluneční lázně
Liberecká

já teda ani nevím
jestli to tam ještě je
ale vždycky to tam bylo
platilo se deset korun
a muži byli zvlášť
a ženy zvlášť

Brandl

moje sestra chodila
do žen a já do mužů
v mužích byli samí
nahatí chlapi hlavně
důchodci chlupatí ale
to musíš brát prostě
mně tenkrát bylo třicet
čtyřicet nebo takhle ale
říkal jsem si vždyť přece
já taky jednou zestárnu
a tak jsem tam léta jezdil

Měnírna

opaloval jsem se v té první boudě
a sestra ve druhé a to ti můžu říct

SLK1906111232

Jablonec n. N. – Tyršovy sady

now it just totally
popped into my mind so
i gotta tell you
that when you take the tram
from Liberec it takes
twenty six minutes here
to the terminal and then
after another fifteen minute walk
you come to the reservoir
you walk around the dam and find
these two sort of huts
which are the Sun Spa
Liberecká Street

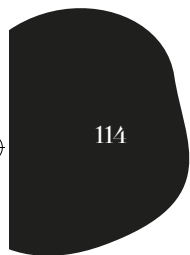
i don't even know
whether it's still there
but it's always been there
you paid ten crowns
and the men were separate
and the women separate

Brandl

my sister would go to
the women section and i went to the men's one
in the men's section there was nothing but
naked guys especially
hairy pensioners but
you gotta take it as it is
i was thirty then
or about forty but
i said to myself
i'm gonna get old one day too
and so i went there for years

Substation

i would sunbathe in that first hut
and my sister in the other and let me tell you

že všechny dvojice co tam chodily
všichni si libovali jak je to krásné
že si od sebe odpočinou protože to
jeden druhýho nevidí ale přitom
jsou tam spolu a opalují se na těch
dřevěných lehátkách a když chceš
jít do vody vstaneš oblékneš si plavky
vylezeš z boudy ven skočíš do přehrady
a jak plaveš tak zaměstnáváš úplně celé
tělo jsi natažený na vodě a jsi úplně
svůj a nic tě nesvazuje ovládneš ten
vodní živel a nepotřebuješ se jako
nějakej debil vozit autem nechat se
přesunovat a i kdyby pod tebou bylo
šedesát nebo klidně sto metrů plaveš
a nemusíš se ničeho bát a k tomu se
ještě krásně opálíš nemyslíš na to že
v práci vypadáš jako blbec anebo
jaký to bude až umřeš protože víš
já myslím že to pak bude mnohem
horší než teď

Zelené Údolí

a když se proplaveš
vylezeš z vody ven a vlezeš zase
zpátky do těch Slunečních lázní
sundáš si plavky pověsíš je na šňůrku
a lehneš si krásně nahatý na to dřevěné
lehátko a je to celé nesmírně romantické
jenom občas tam mezi ty naháče vběhne
nějaká ta manželka odvedle vona nemá
na sobě nic a vůbec žádný komplexy a
houkne na něj řekne mu Pepiku deme
Pepiku domu a Pepik se oblíkne a de
Nový Svět
a do těch Slunečních lázní chodili třeba
chlapi osmdesátiletý který vypadali na
šedesát anebo všelijaký takový experti

that all the couples that went there
they all relished in the beauty of
taking a break from each other because
they don't see each other but actually
they're there together and they sunbathe on those
wooden deck chairs and when you want
to swim you stand up pull on your swimsuit
come out of the hut jump into the dam
and when you swim you employ your entire
body you're stretched out on the water and you're
completely yourself and nothing's tying you down you master the
water element and you don't need to drive cars
like an idiot let yourself be
moved around and even if there was
sixty or even a hundred meters below you swim
and you don't need to fear anything and on top of that
you get a nice tan you don't think about
looking like a fool at work or
what'll be after you die because you know
i think it'll be a lot
worse than it is now

Green Valley

and when you've had your swim
you come out of the water and go back
into the Sun Spa
you pull off your swimsuit hang it on a string
and lie down nice'n'naked on the wooden
deck chair and it's all very romantic
only sometimes one of the wives from next door
rushes in among the nudists she's got
nothing on her and no issues whatsoever and
yells at him says Max come
Max home and Max gets dressed and comes
New World
and the Sun Spa was visited by for instance
eighty-year-old guys who looked twenty
years younger or various similar experts

a papalášji jako třeba doktor Šik což byl
právník co měl takovou fantastickou
postavu takovej robustní chlap a říkal
já si tady tak odpočinu od tý kravaty
jé to je strašný jak já jsem tady svůj jé!

Proseč výhybna

on tam byl úplně šťastnej běhal tam
celej nahatej a to štěstí těch lidí kdy
nemusej bejt oblečený to je prostě
a já netoužím se někde nějak ukazovat
ale byly okamžiky kdy jsem se nahatý
cítil lepší než oblečený protože sakra
já přece nemám pivní mozol jsem štíhlý
proč já bych co já copak jsem tlustý
a copak jsem nějaké lesklé kuře?

Proseč pošta

a ten doktor Šik mě jednou pochválil
jaká mám nádherná souměrná ramena
a že mám vůbec nádhernou plaveckou
postavu a oni mě pak donutili překonat
toho inženýra Rychetskýho kterej už sice
nežije ale on mi řekl že když byl mladý
tak že vydržel plavat přesně hodinu a
deset minut aniž by se dotkl dna!

Proseč škola

a já to nevydržel a šel prostě
oblékl jsem si plavky a šel
neměl sem sice hodinky ale
pani u břehu mi řekla kolik je
a já věděl že mám ještě asi tak
šest vteřin než dojdou do vody
a du tam a počítám vteřiny du
a říkám si jestli nepromrznu
vydržim dýl protože ono jak
plaveš tak tě omílá voda a
prochladíš se tak si říkám

and fat cats like doctor Shik who was
a lawyer that had such a fantastic
figure a real sturdy guy and he said
i'm just gonna take a break from my tie
ah it's so awful how myself i am here ah!

Proseč Railroad Switch

he was utterly happy there he ran around
fully naked and that happiness people feel when
they don't have to be dressed that's just
and i don't have the need to show off or anything
but there were moments when i felt better
naked than dressed because damn it
i don't have a beer belly do i i'm slim
why should i what about it am i fat or what
and am i some glossy chicken or what?

Proseč Post Office

and that doctor Shik praised me once
for what splendid symmetrical shoulders i have
and anyway that i have a splendid swimmer's
build and they made me outdo
that engineer Rychetský who isn't alive
anymore but once told me that when he was young
he could swim for exactly an hour and
ten minutes without touching the bottom!

Proseč School

and i couldn't stand it and just went
pulled on my swimsuit and went
it's true i didn't have a watch but
a woman on the bank told me what time it is
and i knew i had just about
six seconds to get to the water
so i'm walking and counting the seconds walking
saying to myself if i don't go numb with cold
i'll last longer because when you
swim the water churns you and
the cold numbs you so i'm thinking

zkusim uvidim skočim

a plavu

Kyselka

a já vůbec neměl přehled o čase

plaval jsem na jeden konec a pak zas

na druhý a pomalu jsem cítil jak už se

do mě dává ta zima protože jak plaveš

tak ta voda je dejme tomu těch dvacet

ale jak plaveš ona tě ta voda furt omílá

a po nějaký době se prochladíš

Výhybna

voni sice ti dálkový plavci

sice se mažou nějakajma

těma tukama aby vydrželi

dýl ale oni se stejně dřív

nebo pozdějc prochladnou

a musej z vody ven

Vratislavice kostel

a já už cítil jak

je mi čím dál víc

zima jak se mi hůř

a hůř dýchá protože

jak se podchladíš

tak to může dojít

i k zástavě dechu

a to se pak utopíš

Lékárna

oni lidi jsou často vykulený že se

utopil špičkový plavec ale víš proč

on ten člověk vlezle do studené vody

a je to sice špičkový plavec ale on se

podchladí a voni pak koukaj jak telata

a říkaj to není možný jak se moh utopit

dyť uměl tak dobře plavat ale já dycky

říkám vy debilové vy nevíte nic

v tý studený vodě dojde k zástavě dechu

i'll try i'll see i'll jump

and swim

Kyselka

and i had no sense of time whatsoever

i swam to the other side and then

back and slowly i began to feel how the

cold was getting to me because when you swim

the water is let's say about twenty degrees

but when you swim the water keeps churning you

and the cold numbs you after some time

Railroad Switch

although those long-distance swimmers

they do rub on some

oils to last

longer but sooner or later

they grow numb with cold anyway

and they have to get out of the water

Vratislavice Church

and i started to feel that

i was growing increasingly

cold how breathing became

harder and harder because

when the cold numbs you

well it can lead

even to respiratory arrest

and then you drown

Drugstore

people are often astonished when a

top swimmer drowns but you know how it is

the person gets into the cold water

and he's a top swimmer sure but

the cold gets him and then they gape

and say that's not possible how could he have drowned

he was such a good swimmer but i always

say you idiots you know nothing in that

water you get respiratory arrest

a to je konec potom vy nevíte nic
Ústav sociální péče
 a já už jsem cítil jak už se třesu
 říkám si teď musím plavat u břehu
 musím plavat nesmím se dotknout dna
 musím plavat tak v metrové hloubce
 a kdyby bylo zle tak se postavím na dno
 a vzdám to a tak jsem plaval opatrně
 na zádech a na boku střídal jsem to
 s prsama ale pak si říkám konec
 kašlu na to končím už

Nová Ruda

a co bys řek –
 přeplaval sem toho
 Rychetskýho o dvě minuty!

U Lomu

hodinu dvanáct! hodinu dvanáct!
 říkám jim pak na lehátku ale já
 při tý koncovce už já že sem si
 třeba lehnul na záda ale pak už
 si říkám hergot neblbni nelež
 na zádech nebo se prochladiš
 furt musíš mít pohyb hejbej se plav!

Textilana

ono když se na mě takhle podíváš
 řekneš si ten člověk nevypadá ale
 ten vtíp je v tom natáhnout se takhle
 na vodu jako pravítko jak to jde nejvíc
 a uděláš tempo a vydechuješ do vody
 jen nepatrně zvedáš hlavu na nádech
 a plaveš takhle nesmírně úsporně

Mlýnská

a já když vidím ty ženy
 jak vona v tý vodě má
 tu hlavu jak žirafa vona
 neví že takhle se unaví
 že se musí natáhnout

and that's the end then you know nothing
The Institute of Social Welfare
 and i already felt my body shaking
 i thought now i gotta swim along the shore
 i gotta swim i mustn't touch the bottom
 i gotta swim in about three feet deep water
 and if worst comes to worst i'll touch the bottom
 and give up and so i swam cautiously
 on my back and on my side i alternated this
 with breaststroke but then i thought this is it
 screw it i'm finished

Nová Ruda

and whaddaya know –
 i outswam that
 Rychetský by two minutes!

The Quarry

one hour twelve minutes! one hour twelve minutes!
 i told 'em when we were lounging around but i
 toward the end i already that i
 would lie down on my back but then
 i thought goddamnit don't mess around don't lie
 on your back or the cold'll getcha
 you gotta keep movin' get a move on swim!

Textilana

when you take a look at me
 you think he doesn't measure up but
 the trick is in stretching out on the water
 like a ruler as much as you can
 and you do a stroke and breathe out into the water
 just slightly lifting your head for the intake of
 breath and so you swim extremely economically

Mlýnská Street

and when i see those women
 how she's got her head
 in the water like a giraffe she
 doesn't know she'll tire herself out
 that she has to stretch out

na vodu jako pravítko
pěkně na vodu se natáhnout
a jenom nepatrně zvedat hlavu
na nádech
Liberec – Fügnerova

on the water like a ruler
stretch out on the water nicely
and just slightly lift the head
for the intake of breath
Liberec – Fügnerova Street

Translated by David Vichnar

Nicolas Pesquès (Francúzsko)

Nicolas Pesquès (1946) je francúzsky básnik a prekladateľ. V roku 1980 začal písať Severnú stranu kopca Juliau, báseň pozostávajúcu dnes už z 18 publikovaných kníh (v 10 zväzkoch, prvých 7 vyšlo vo vydavateľstve André Dimanche, zvyšné vo vydavateľstve Flammarion).

Jeho cieľom je „písať kopec“ a zároveň túto aktivitu skúmať: čo robí jazyk s vecami alebo telami, aká je odpoveď tela pri čítaní alebo písaní. Báseň zostáva nedokončená a nedokončiteľná, skúma svoj vlastný vývoj aj motívy.

Okrem toho píše texty o výtvarnom umení, väčšina z nich súborne vyšla v roku 2017 v knihe Sans peinture (Bez maľby).

Nicolas Pesquès (France)

Nicolas Pesquès (1946) is a French poet and translator. In 1980, he started writing La face nord de Juliau (North Face of Juliau), a poem which now exists in 18 books (in 10 volumes: the first 7 at André Dimanche publishing, the following at Flammarion).

His goal is to "write a hill" and to question this activity: what the language does to things and bodies, how the body responds to it by writing, reading. Neither finished nor terminable, this poem questions its progress as much as its pattern.

He also writes texts on art, most of them collected in Sans peinture (Without painting) published in 2017 by L'Atelier contemporain.

Fyzické

Z kopca, znova začína len žilnaté frázovanie
atmosférické semeno
a skaly

...

skaly by boli maľované a vdýchnuteľné
panickou abstrakciou
samotou

...

vety sa dívajú, kam spadnem

Physis

From the hill, only the veined wording
the atmospheric seed
and the stones begin again

...

the stones would be painted; you could breathe them in
by frightened abstraction
by solitude

...

the sentences watch where I fall

zakaždým, keď vzplanie pochodneň

each time the torch flares up

oči päť ráz
dajú a dajú
napriek kopcu
nebadané, oddeliteľné

the eyes times five
give and give
in spite of the hill
the imperceptible, the separable

...

...

jedno po druhom, narušia ich závislosť
trávy, oblaky, lesy

one by one, upending their dependence
grass, clouds, woods

...

...

každý svojím okom
zachytí neokúsenú farbu
rozloží nízku hlbokú noc

to each his own eye
will touch the untried color
will dismember deepest night

nečitateľnosť rezu a smádu
v každej slabike
jedna za druhou
tepaná rozkoš

vystupňovanie jedinej žltej

...

pohlavie cesty, ktorá zabáča
od nástupu po chvenie
rozprávania zvnútra rozprávania

the illegibility of the cut and the thirst
at each syllable
one by one
of the hammered pleasure

of a single saturated yellow

...

sex of the path that turns
that rises to the quake
sex of the story from inside the story

slovo, vedené až k závorám
obhrýza smrt'
geometrizaruje telo

the verb, carried to the close
gnaws at death
geometrizes flesh

...

...

vety, vety
ako keď sa z hrobu vyhadzuje zem
futurogénna zem

sentences, sentences
like dirt tossed out of grave
the futurgenic dirt

ako sa oplodňuje mrak
čierna šťava gramatiky
horúčosť cúvajúcej tváre

like a cloud is seeded
the black juice of grammar
corners ardor in the face

fyzické

physis

ako sú myšlienky

as are thoughts

bohyne

goddesses

Z francúzštiny preložila Mária Ferenčuhová

Translated by Cole Swensen

Marko Pogačar (Chorvátsko)

Marko Pogačar (1984, Split) je chorvátsky básnik, prozaik, esejista, literárny kritik, prekladateľ, redaktor časopisov Quorum a Zarez, autor šiestich básnických zbierok, troch esejistických kníh, knihy krátkych próz, knihy cestopisov (Slepá mapa), nositeľ viacerých medzinárodných a domácich literárnych ocenení. Zostavil dve antológie súčasnej chorvátskej poézie. Získal viaceré literárne rezidenčné pobyty. Jeho knihy a texty sú preložené do viac ako tridsiatich jazykov.

Marko Pogačar (Croatia)

Marko Pogačar (1984, Split) has published twelve books of poetry, essays and prose, for which he received Croatian and international awards. In 2014, he edited the Young Croatian Lyric anthology, followed by The Edge of a Page: New Poetry in Croatia (2019). He was a fellow of, among others, Civitella Ranieri, Literarische Colloquium Berlin, Récollets-Paris, Passa Porta, Milo Dor and Brandenburger Tor fellowships. Currently, he is a DAAD fellow. His books and texts have appeared in more than thirty languages.

Marko Pogačar
HR

Muž večeria v papučiach svojho otca

Čo boli hranice, si teraz ty,
bol máj, hlboký a rovný,
cesta pre opravné práce rozkopaná, sneh
nečakane suchý.
otvorene hovorím:
nikomu som nič nedlhoval.
stál som na prahu, voda
mrznúca od strachu mi zmáčala chrbát.
a keď som sklopil oči, videl som:
zrnká kukurice sa ženú k svojej soli a vedia
občas v noci sčernieť ako bobky.
vošiel som, aby som sa konfrontoval s mučivým obrazom:
nie láska, hlúposť je srdce sveta –
a teraz v tých papučiach doma jem a plačem,
len jem a plačem v tomto dome.

Domáci Magellan

Zobudil sa spotený a nahý
so svalmi stuhnutými po pitke, čo trvala prídlho,
a odšuchtal sa k chladničke, spotený a nahý,
podobný moreplavcovi, ktorý hľadá nový svet.

ukázalo sa, že svet je melón
videný z diaľky cez hodvábnu pančuchu.
pod jeho kôrou je krvavá magma, cukor schladený žiarlivosťou
v sladkej láske pohodáva jadierka.

v každom jadierku ako v zasadacej sieni stoluje mŕtvy muž
so svojím zvykom mlčať, skúškou na večný odpočinok,
kým nôž nezaplaví úrady sirupom teplých jarných nocí
a úradníci, všetkými opustení, neujdu pred prvými kvapkami
pod strechu provinčnej pošty.

hrdí a suchí pozorujú odtiaľ prasce, ako požierajú svet
a ako dážd'zmýva jeho mapu; pýtajú sa, ako sa tol'ko dažďa
vmestí do neba nad takýmto malým mestom?

O zlom počasí

Toto nie je nijaká jar.
len kvety sa tupo dvíhajú zo svojich pohárikov
a včely spievajú linoleum a koberec vetra. vzduch,
hlboký a ťažký, sa vťahuje pod stebľá a dvíha
bruchá myší: neprejde deň a ony
rozhrnú telo ako oponu a roznesú
kosti a vnútornosti. toto nie je nijaká jar.
len voda v riekach stúpa a komory
čakajú, kým ich naplnia samé novinky. kde asi sa
bohovia vystrkujú z hrobov ako holuby a ich národ
inému národu vyklúva oči, ibaže v noci, to sa v noci
stáva. cez deň sa nalievajú pupence a do mesta sa vracajú vtáci: struny
ťažké od piesní a zem plodná od hovien spoločne stisnú hrdlo.
živé ploty stúpajú do neba. čašníci vynášajú stoly
a muchy padajú do pohárov. zeleň sa rýchlo učí svoju reč –
spoláhlivý slovník cyprusov, písmená bukov a briez;
dokonca aj zem pod nechtami je schopná kvitnúť, a predsa
toto nie je jar. nie je to nič. jar bez teba neexistuje. tak už dosť,
dosť bolo tých klamstiev.

Divé dlane

Lúbiť to je to najľahšie, všetko ostatné je také ťažké.
dlhý čas je za nami: dni sa začali skracovať.
predavači v plášťoch, kňazi v klamstve,
črieda noci trhá na kusy jednu jedinú živú žiarivku, dole
v južnej štvrti. čo si ešte všímam?
básne sa skracujú.

a tvoje oči do nich vstupujú ako na štadióny,
prinášajúc signálne pochodne vo vreckách.
divé dlane striehnu. čakajú na svoju chvíľu. čupia
ako Slovania v trenírkach pred supermarketom,
zatiaľ čo sever chystá pomstu. keď raz nezacvaknú
strieborné okienka. nečujný život priestoru. krvný tlak.
konečne. čo so všetkým ostatným? raňajky mačke. aorist slovesu,
bohovia chudobným. chladná domovina.

Krásne prekážky

Dom je škatuľa.
existujú rôzne domy a rôzne škatule, povedia.
už podľa potreby, podnebia,
ducha a iných omylov. je ich toľko,
že občas ich ťažko rozpoznať.

a predsa, dom je škatuľa, vravím.
tak ako je horúca pec slnko.
rebrá klieťka pre večne bdelú sovu srdca,
čelo čaša a každá kosť flauta. nie.
nezaujímá ma, v akom poradí prišli.

to je už archeológia domu
a filozofia škatule. alebo naopak.
podstatné je, že existujú priehradky, ak chcete steny,
a že tie krásne prekážky sú všade.
každý dom a každá škatuľa sa musí dať zatvoriť.

klúčom k úspechu sú teda veká, v dome okná.
pevnejšie než dvere, ľstivejšie, vždy naklonené tajomstvu.
komín je diera v zátylku. otvor pre vzduch
prerazený nebožiecom. ak je v nej zajac, o to lepšie.

výfuk, východisko živého zo života.
nie. dym nie je duša. niet hlúpejšej a nudnejšej veci

ako duša. dym je to, čo z domu – škatule niečo robí. možno
zrada múrov. výzva na otvorenie neba.

Nedeľa, zavčasu popoludní

Vopchám noc do zlého e-mailu
a pošlem celému národu.
na báseň však toho treba viac;
bolo by príliš ľahké len tak odísť.
treba napríklad
povedať: je nedeľa, zavčasu popoludní,
kdesi vykrikujú chlapi,
lebo ich klub vyhral.
leto si obilo kolená, nadvihlo vlasy,
čo obzvlášť vidno na dievčatách.
povedať odísť skoncentrovať sa na seba
hrudka škrupiny vbitá do neba,
kým sú slová pod stolom skrčené
ako chodidlá, vône mokré a husté.
myši duše. viac. preda len treba
viac. a ja znenazdajky vhpnem do básne
ako chuj do Ježiška.
je horúca nedeľa, zavčasu popoludní
a ľudia šialení od svetla čakajú
na ráno, kým otvoria poštu.

Z chorvátčiny preložil Karol Chmel

Man Dines In His Father's Slippers

What used to be the borders, is now you.
it was May, deep and flat,
the street gutted with roadwork, the snow
sudden, dry.
to be frank:
I didn't owe anyone anything.
I stood by the doorposts, the water
frozen by fear soaked my back.
and when I closed my eyes I saw
popcorn rush toward its salt and I knew
some nights the kernels blacken, like droppings.
I entered to face the sickening scene:
not love, stupidity, stupidity is the heart of the world –
and now in those slippers I eat and cry,
only eat and cry in the house.

Magellan, Home Alone

You woke up sweaty and naked
muscles cramped from a drinking spree that lasted too long
and sailed in the direction of the fridge, sweaty and naked,
an explorer in search of a new world.

it turned out the world is a watermelon
seen from afar through a silk stocking
under its core bloody magma, sugar cooled into envy
tosses seeds in its sweet love.

inside each seed, like in a town hall, a dead man keeps court
with his habit of silence, his test of stillness
until a knife floods rooms with the syrup of warm spring nights
and clerks, abandoned by everyone, run before the first drops
under the roof of a provincial post office.

from there, the haughty and dry watch pigs swallow the world
and the storm rinses out its map; they ask: how does so much rain fit
into the sky above such a small town?

About Poor Weather

This is no spring.
only flowers twisting tediously out of small cups
and bees singing linoleum and the carpet of wind. the air,
deep and heavy, draws under the grass and lifts
bellies of mice: in less than a day they
bare the body like a curtain and spread
bones and guts. this is no spring.
only the river rising and pantries
waiting to be filled with sheer news. here and there gods
coo from graves, like pigeons. and their people
gouge the eyes of other people, but at night, that happens
at night. it buds in daytime and birds return to the city:
song-heavy cables and shit-fertile soil tighten the throat.
hedges crawl to the sky. waiters bring out tables
and flies fall into glasses. green learns its language fast –
the reliable vocabulary of the cypress, letters of beech and birch;
even the dirt under fingernails is ready to bloom. still this is
no spring. it's nothing. there's no spring without you, enough
enough with lies.

Wild Palms

Loving, that's easiest, everything else is tough.
much time has passed: days have begun to cramp.
shopkeepers cloaked in coats, priests in lies,
the night crowd mangling the only live lightbulb, down
in the south end. what else do I notice?
songs are becoming shorter.

and your eyes enter them as if entering stadiums
carrying flares. wild palms lurk
inside pockets. waiting for their turn, they squat
like Slavs in tracksuits in front of supermarkets
while the north plots a revenge, and silver counters
shut with a bang. the still life of a space. the pressure of blood.
as for the rest? breakfast goes to a cat, aorist to a verb,
gods to the poor. a cold country.

Pretty Obstacles

A house is a box.
there're various houses and various boxes, they say.
depending on needs, climate
spirit and other faults. there're so many
it's sometimes difficult to recognize them.

still, a house is a box, I say.
like a hot oven is the sun,
ribs a cage for the dreamless owl of the heart,
forehead a glass and each bone a flute. no.
I don't care in which order they arrived.

that's already the archeology of the house
and the philosophy of the box, or vice versa.
what's important are boundaries, if you want walls
and that those beautiful obstacles are everywhere.
every house and every box has to be able to be closed.

the key to success is in covers, in case of a house, windows.
stronger than doors, slyer; always more secret-prone.
chimney is a hole at the nape. an opening for air
pierced by an awl if a rabbit is inside, better:

an exhaust pipe, the exit of the living from life.
no. smoke isn't a soul. there's nothing dumber and more boring

than soul. smoke is what makes the house-box possible:
the treachery of walls. an invitation for the sky's opening.

Sunday, Early Afternoon

I shove the night into an evil email
and send it to the entire nation.
still a song needs more;
it's too easy to depart this way.
what's needed, for example,
is to say: it's Sunday, early afternoon
somewhere boys shout
because their team won,
summer broke into the knees, lifted hair
which is mostly seen on girls.
to say to leave, to thicken into oneself
a lump of milk skin nailed into the sky,
while words under the table are twisted
like feet, scents soggy and dense,
mice of the soul. more. still more
is needed. and I enter the song swiftly
like a cock enters baby Jesus:
it's sizzling Sunday, early afternoon
and people maddened by light wait
for the morning to open the mail.

Translated by Andrea Jurjević

Bianka Rolando (Poľsko)

Bianka Rolando (1979, Varšava) je poetka a vizuálna umelkyňa, žije a pracuje v Poznani. Doteraz vydala šesť básnických a jednu prozaickú knihu. V roku 2020 pripravuje na vydanie básnickú zbierku Ostańce.

Bianka Rolando (Poland)

Bianka Rolando (1979) is a poet and visual artist. She lives and works in Poznań. She is the author of Italian Phrasebook (2007), White Book (2009), Larch Crowns (2010), Before The Flames (2012), A Small Book About The Drawing (2013), Wetland (2015), Pascha (2016), Stellae (2019).

Bianka Rolando
PL

Posledná fungujúca Centrála

Rozochvene vstávam, ruky šelestia od chladu
keď balím do firemného papiera štyri kosoštvorce

Po bokoch transfúzia údajov, transfúzia krvi
mierne zhrubnutia, o ktorých časopisy mlčia
s ohľadom na čítanosť

Na stanici, vedľa, zarazené dievča
pozerá na mňa, čaká na môj východ

V minulosti, v budúcnosti Dokrmujúce Zvieratá
Drsné jazyky teliat, čo pijú tvoju aj moju krv
v chodbách presýtených tabakom milosti Pánovej

Zásady údajnej nevinnosti, phí
Všetko okolo nás vyčkáva, vystenkáva
– Daj jesť, daj jesť skôr

Aspoň pol porcie!

Po polnoci kráčaj istým krokom

Hashima

Hashima, Hashima, éter a pavilóny
hašima, šima, éter a pavilóny
Nepostačoval pokrm v pavilónoch
Prázdne, ľahké, prenosné, uvoľnené
Hashima, Hashima, tu nebola láska
Hashima, Hashima, tu nebola láska
Dvanásťsteny kosoštvorcové, perfektné
Hashima, Hashima, príjemná farba semišu
Hashima, Hashima, príjemné vzruchy

Spolu s inými obeťami ležíš v posteli
Zvinie ťa služobníctvo, ospravedlní sa za oneskorenie
Hashima, Hashima, vydávaš sa za, zdá sa ti, že
ti dajú trocha uhlia, nečakáš vysokú mzdu
Hashima, Hashima, modlila som sa nie týmito čipkami
čo sú pre boha z uhlia, v uhliakoch ako v nosidlách, čo prinútiť
pulz, aby bol rytmický, šampanská potreba, okrrrrraje
on sa presúva s námahou, po špičkách vychádzame,
aby nás znovu nezačul kurátor druhého ročníka
nevzdelaný v bani na dostatočne Tmavé, Jasné

Korma (Argo)

Modravé prsia z mramoru hojne napuchli krvou
Vyschnutý námorník, to som ja, škvrcím, pohlcovaná hladom
Svistom smútočných maznaní, čo nemajú nič z dotyku
O hlavu bok lode, smelo! Prašivé pramene pod zemou!
Mŕtvi hľadajú pláž, zrkadielkami ukazujú cestu

Vidím ich zďaleka, krehké morské majáky, zápalné šnúry
Strúhajte kosťou pre mňa miesto ukotvenia na noc
No nie sú tie klepotajúce prahy pre veľké dámy?
Aj ja mám cigánske zvyky, špinavé oči a kožu
a žujem smrekovú živicu odlúpnutú rovno z piliera
(podopieral nádheru podvodných lesných svätýň)
Oj, mám dosť príbrežných bremien (slová a tovar)
Jaseňová plachetnica je aj divá, nepostojí na mieste,
aj keby som ju vyzývala na poslušnú navigáciu,
skôr sa rozpadne, než dorazí k brehu úst
Breh, čo sa lígoce sladkým pohárom? Len sol'dusivá,
čo strávi tie tvrdé dosky, obávam sa najlepšieho

Blíženci (Gemini)

Trpká škvara alebo sladké šišky
pri mávaní slovami, labami
nech sa tam hore trasú vázy
a dole nech trvá liečenie vdov, detí
Primkol som sa ku skalnému boku
a prosil o dvojité džbán tela
Opäť vnímali moju prosbu
ako blábot čudáka – kováča!

Z poľštiny preložil Karol Chmel

The Last open Meeting Point

Trembling I rise, my chilled hands rustle
as I wrap letterhead around four rhomboids

At the side, a data transfusion, a blood transfusion
Subtle clots, of which the papers do not speak
due to illegibility

At the station, nearby, a terrified girl
gazes at me, awaiting my ascent

In the past, in the future Fattening Animals
The coarse tongues of calves drinking my blood and yours
in hallways packed with the tobacco of the grace of god

Of the presumption of innocence, ha
Everything around us is awaiting, a-wailing
"Give my food, give me food ahead of time

At least half of portion!"

Come after midnight, with a sure step!

Hashima

Hashima, Hashima, ether and pavillions
hahsheemah, sheemah, ether and pavillions
There wasn't enough food in the pavillions
Empty, light, portable, slack
Hashima, Hashima, there was no love here
Hashima, Hashima, there was no love here
Sacks made from swallows' guts, rustling
Rhomboid dodecahedrons, perfect
Hashima, Hashima, the gentle colour of suede

Hashima, Hashima, gentle lifts
You lie in bed with the other victims
The orderlies will pack you up, excusing the delay
Hashima, Hashima, you seem too, it seems to you, that
they will give you some coal, not expecting much in return
Hashima, Hashima, I prayed the wrong chaplets, not those
to the coal god, in coal wagons like in a fizzy lectica
rhythmic pulsing, champagne bubbles, edgesssss
he moves about with effort, we leave on tiptoes
so the second-year advisor doesn't hear us again
uneducated in the mine in enough Dark, Light

Gemini

Bitter gravel or sweet pinecones
Wielding words, hands
up and let vases tremble
down to treat widows, kids
I became attached to a rock formation
asking for a double helping of body
My request was once more treated
as the mumblings of a freaksmith!

Berenice's hair

I have to hurry and finally photograph those windows
dusty, opposite, in the dirty facade, empty town house
No one's lived there for years, inheritance, unfinished business
I have to photograph those glass frames, grayness, their abundance
There is an aluminium venetian blind guillotine, there are also stars
heavenly bodies stuck to the window pane, a black flame
Three across, next to three too (who would believe me),
various endings, sizes, light sensitive cut outs
three more in the next window along, along with a mirror on a string
who hangs such things up? (totally unclear message)

And noise is tied up, a general reconditioning of the building begins
The workers a floor up have began already, their last cleaning, I see them
Bored, they spit all over, the security men arrive, the admins
I know, they'll find them, and in a moment they'll toss
the old windows on the rubbish heap
and with them my bit of the sky, I leave my anxiety-room
to meet head on and vanish in the shadows arousing
in you the beginning of a poem

Gold Fish (Mahi-mahi)

Give back to the sea
Back turned, an unclear pull towards the sea
Scrapheaps in ridged roads swaying side to side
This begins when we moved, it was dark
then however out of the shadows an outline:
tapping blinking with an awakened eye
letters arranged rhythmically, whole sentences in motion
Unique records of relations from basements full of warmth
but dead also, black mullein in the snow
standing as the subtle hyphens of high calligraphy
(empty, full of seeds, which will hum yet)
Even, sharp edged lines masquerading as a hidden forest
Those which fell across, bent, knocked off
The remains of a border wall (an amusing tale)
this scrap of poem (previously known as a station)
A blind recess, a half-arch, and the rest – mystery
Oh, sea of possibility, oh sky reading itself

Translated by Anna Purisch and Marek Kazimierski

Tereza Semotamová (Česká republika)

Tereza Semotamová (1983) pochádza z moravskej dediny Spešov. Vyštudovala rozhlasovú a televíznu dramaturgiu a scenáristiku na JAMU a germanistiku na FF MU v Brne. Na JAMU absolvovala aj doktorandské štúdium; v doktorandskej práci sa venovala nemeckým rozhlasovým hrám 50. rokov. Je autorkou viac ako desiatky rozhlasových hier, prekladá súčasnú nemeckojazyčnú beletriu, pôsobí ako publicistka a ako redaktorka JÁDU, online magazínu pražského Goethe-Institutu. Jej prvá samostatná próza Ve skříni (2018) bola nominovaná na ocenenie Magnesia litera.

Tereza Semotamová (Czech republic)

Tereza Semotamová (1983) comes from the village of Spešov in Moravia. She studied radio and TV dramaturgy and screenwriting at the JAMU Academy in Brno and German language at FF MU. She holds a PhD. degree at JAMU. In her thesis, she wrote about German radio plays of the 1950s. She authored more than ten radio plays and she works as a translator of contemporary germanophone prose. She is also a publicist and an editor of JÁDU, an online magazine of Goethe-Institut Prague. Her prose debut Ve skříni (2018) was nominated for the Magnesia litera prize.

Tereza Semotamová

CZ

Ve skříní

(úryvek)

Někde něco zvoní. Ze spánku připomínajícího síťku – jemnou, pružnou, přilnavou a spolehlivou –, do které se balí uzená rolka, mě vzbudí zvonění telefonu. Vyletím z té síťky jako kus uzeneho a předstírám čilost.

„Čau, ty spíš?“

„Ne, vůbec.“

„Že zniš tak rozespale...“

„No, já rána nesu těžce.“

„Hele, jestli tu skříně někdo chce, tak mu vyříd', že ji musí ještě dnes odvézt. My totiž ty nový skříně přivezeme už zítra a chci to tam dnes už mít vyklizený, všechno nachystat. Jinak já ji klidně vyhodím, už mám toho věcného zařizování plný zuby.“

„Jo, určitě ji chci. A nemohl by mi s ní Standa nějak pomoci?“

„Prosím tě, a jak? Leda ji s tebou snese dolů, ale do našeho auta se rozhodně nevejde.“

„Nevejde, jo?“

„No, rozhodně ne, seš na hlavu?“

„No, tak aspoň dolů a pak já už si někoho domluvim.“

„No, ale ne, že to bude stát pak týden dole v domě, to by sousedi nadávali hrozně...“

„Ne, nebude, neboj.“

Zírám z okna na zametající oranžové vestáky. Hlava mi šrotuje. Panenko skákává, kdo mi pomůže tu skříně někam převézt? A kam se s ní podít? Kam se uchýlit? Existuje nějaké odkladiště pro lidi, co žijí ve skříní? Nějaký skříniový kemp u Macháče? Den strávím hibernací v houpacím křesle, kde maluju různé polohy hodinek, tučňáků, slunce, a přemýšlím, nad čím bych měla přemýšlet, nad čím tak přemýšlí normální člověk, respektive normální člověk v mé situaci. Zase ty normy! Potom jsou dvě odpoledne, já vylovím z Janiny ledničky mrkev, operu ji, strčím do pusy, zavážu si boty a jdu na tramvaj. V tramvaji pozoruju lidi. Jedna stará paní vypráví té druhé zásadní životní příběh, mezitím pronáší pořádku dokola refrén: „Ále, to máš fuk, já jedu pro dort.“ Potom ale zase vyloví další detail toho dojemného příběhu o tom, jak ji její osmdesátiletý manžel opustil. „Stejskat si? To teda ne, já se rozhodla, že to pořádně oslavím,“ říká a cupuje u toho růžek látkového kapesníku s růžičkami a žlutým lemlem. Potom vystoupím a mířím k domu, kde bydlí sestra.

Tak už myslí, čoveče. Takhle vypadáš jako hrdina, kterému je všechno jedno, a ty přitom neděláš nic jiného, než koumáš nad tím, jak jednat. Tak jednej, hrdinko. Stoupám po schodech.

Už máš jen tři poschodí, a furt nevíš, co s tou skříní. Kam s ní? No, tak ji prostě snesem dolů, něco se určitě přihodí, takže se všechno nějak vyřeší samo sebou, no ne? (Jestli na tomhle principu funguje svět a třeba atomové elektrárny, tak potěš pánbůh.)

„Čau,“ pozdravím.

Hned se ke mně přizene dítě I a dítě II: „Cos nám přinesla, teto?“

V palici mi duní: Pročs nic nepřinesla, seš špatná teta.

„Přinesla jsem vám dobrou náladu, dětičky, hned vám ji ukážu.“

Ségra procedí mezi zuby: „Já ti dám dobrou náladu... Máš někoho domluvenýho na tu skříň?“

„Jo, jo, je Standa doma?“

„Ještě ne, přijde za chvíli. A kam to jako povezeš?“

„No, k Janě zatím a pak uvidím.“

„Hele, a nechceš nám konečně říct, co máš v plánu? Mně přijde, že seš úplně mimo. Jo, a máti říkala něco o tom, že budeš pracovat v bance.“

„No, od září.“

Jsem šťastná, že dítě II mě tahá za ruku a táhne ke stavebnici: „Teto, pojd' zase stavět blázinec ze stavebnice jako minule.“

Trochu se před sestrou stydím, že vykvákal, jaké skvělé nápady jsem s dětmi minule měla, ale už je to venku. Sestra ovšem nepoleví. My stavíme na zemi, ona se posadí na postel dítěte II a dál se ptá, a to se přitom nikdy na nic neptala. Zájem těžko soudit, kolik věcí mě zajímá a taky se na ně neptám. A právě teď, kdy jednou chci, aby se neptala, aby mě nechala plavat mým vzduchoprázdňem, protože jinak to zrovna neumím, se vyptává.

„A co budeš dělat? A máš vůbec z čeho žít? Nechceš nějaký peníze?“

„Peníze mám, neboj.“

„Ale tak proč mi neřekneš, co s tebou je? Ty už se tam nevrátíš? Dalas výpověď?“

Ticho. Jen zvuky lega, cvrkot rodinného štěstí mimo bublinu nás dvou.

„Někdy ti to řeknu.“

Bublina praská, já polknu napětím a přivolávám mezi nás ticho, ať začne vladařit. Od toho okamžiku se sestra na nic neptá.

Pak přijde švára, v kuchyni se řeší nějaké záležitosti všedního dne, ze kterých mi jde hlava kolem. Sestra je opřená o linku a loví ve sklenici nakládanou zeleninu, oblíbená kratochvíle vdaných paniček. Tak nabodnu tu stříbrnou cibulku, nebo ne? Trochu toho dobrodružství. Slyším, jak se švára ptá, jestli tu budu na večeri a jestli tu budu spát, a sestra na to ze záhadných důvodů neodpoví, místo toho ho informuje o tom, že zítra se v práci budou fotit na internet, a že si teda musí vyžehlit halenku, a že zapomněla koupit rajčata...

„A jak dlouho se peče to maso a na jakej program, nepamatuješ si to? To nám tehdy tolik chutnalo, ale v něčem ten recept byl rafinovaněj a já už nevím v čem.“

Potom Standa jde do dětského pokoje, kde ležím na zemi a stavím pirátskou loď. Dítě I i dítě II se mu pověsí každé na jednu ruku a on obě zvedne, protože je to borec.

„Tak co ta skříň? Prej si to někdo odveze?“

„Jo, každou chvíli by měli přijet, ale můžem ji už klidně snést dolů. Já tam s ní počkám.“

„Teto, nechod' ještě, dyť to ještě nemáme hotový!“ řve dítě II jako tur a tahá mě u toho za nohu.

„Miláčku, promiň, přijdu zase jindy, jo?“

„Slibuješ?“

„To víš, že jo, zlatíčko.“

„Tak mi tady nech nějaké fant, abych věděl, že přijdeš fakt brzo.“

„Jé, ale já u sebe zrovna nic nemám...“

„Tak třeba slipy,“ řekne dítě I nazývané kozí mozek, někdy právem.

„Chacha,“ všichni se smějem nevinným smíchem a prožíváme nezapomenutelné rodinné okamžiky, na které budeme celý život vzpomínat.

„Hele, tak víš co, nechám ti tady tuhle želvu. To je moje milovaná želva, co mi nosí štěstí. Ale ne, že ji ztratíš, jo?“ Vylovím z kapsy želvu naplněnou pískem, kterou občas žmolám na uklidnění.

„Jé,“ raduje se dítě a stiskne ji, jako by to byl čarovný drahokam.

Pohládím dítě a kouknu na želvu, vím, že ji už nikdy neuvidím, ale mám přece i nějaké povinnosti jakožto teta, jako například darovat věci, které budou okamžitě rozmláceny a podobně, čili tomuto učiním za dost a jdu se obout.

Standa už čeká, je nervózní, má po práci, nejradši by, kdyby už byl večer a mohl si zalízt do kouta a mít svůj klid s knihou a talířem obložených chlebů. Klid od všech a všeho, tma, jen bodové světlo lampičky. Bójka v neklidném moři.

Nejraději bych si ty boty zavazovala navždy. Přeju si, aby ta chvíle, kdy on čeká, až si je zavážu a konečně vyřešíme tu otravnost, nikdy neskončila. Navždy provlíkat tenké provázky tudy a tamtudy a věřit, že je to tak správně, bez rozřešení, bez rozklíčování, těkat.

Standa asi vycítí, co mám za lubem, a řekne: „Tak jdeme?“

A tak konečně udělám poslední suk.

Scházím po schodech a jsem v agonii, přestože vzadu v hlavě praktik ve mně něco vyřvává.

„Ty si tu skříň necháš, nebo to máš pro někoho jinýho?“ ptá se Standa cestou dolů, aby řeč nestála.

„No, zatím bude u kamarádky, ale pak, pokud to půjde, tak si ji nechám.“

„Hele, a co ty teď vlastně děláš?“

Další kuchací otázka, která je normální, ale bohužel ne v mém případě.

„Budu pracovat v bance, v pondělí nastupuju.“

„V bance? Ty?“ Standa je evidentně překvapený, ale nekonfrontuje mě s tím, že přece tolik miluju Wittgensteina, a přesto se přidám k celosvětovému kapitalistickému komplotu bank, jejichž služby využíváme, i když s tím celým tak úplně nesouzníme, budov, kde vítr fičí a syčí: Vícvícvícvícvíc.

Má mě plný zuby, štve ho, že se mou osobou musí zaobírat. Číší to z každé věty, už při vyslovení prvního slova je vidět, že doufá, že se nerozpovídám moc. Ale mlčet nemůže, má strach z ticha, které by v bublině nás dvou řvalo. Věří, že chvíli budu blábolit něco, čímž to ticho odvrátím. Moje osoba ho už kdysi zklamala pouhou svou existencí, a svým překvapivým úsečným odpovídáním na jeho otázky ho zklamávám nadále, je to předem prohraný boj. Štvu ho, když mluvím, i když nemluvím. Ale možná je mu

to celý úplně jedno a chce prostě svůj klid.

Naštěstí už jsme dole.

Vtom se Standa zastaví a řekne: „Do prčic, ta skříň. Dyt' jsme ji nechali nahore.“

„No jo,“ řeknu.

Takže jdeme zase nahoru, ale to už potupně mlčíme, oba znechuceni sebou navzájem a vůbec. Dojdeme nahoru a já mám chuť říct: Pojd', pustíme si nedělní rádio a budem poslouchat pohodovou dvojhodinku povídání a hezkých písniček od srdce. Zavolá pan Koudelka, vyzná lásku své ženě Helence, která právě oslavila padesátku, popřeje jí, ať je zdravá a spokojená ve své večerce a užívá si roztomilých vnoučátek. Hlasatelka zase ze srdce popřeje, ať je paní Helenka stále obklopena milující rodinou. No, a pak zavolá paní Blančička, která chce popřát svému staroušovi Milouškovi, aby jí dlouho vydržel a měl úspěchy na rybách.

Po mnoha karambolech sneseme skříň dolů před dům. Švára dští síru, neustále vzývá „piče zajebané“, nejspíš nějaká jezidská sekta, o níž se informuje pouze v kvílivých hoaxech, a jakmile stojí před dvorem, nadechne se. Ale já ho nenechám nic říct.

„Klidně běž, já už si tady počkám sama, pozdrav ségru a že děkuju.“

„Určitě? Nemáš hlad, nebo...“

„To neřeš, já vím, že vypadám bezradně, ale to už je můj byznys... Díky moc, žes to se mnou odtáhl.“

„Tak já teda jdu a, prosím tě, Maruš na to nevypadá, ale dělá si o tebe velkou starost, co s tebou a tak.“

„No jo. Tak čau.“

„Čau.“

Zabouchnou se za ním dveře, kryt od pekla, a já stojím před domem. Velkou starost si dělá! O svou ubohou hloupou sestřičku, co ani ve třiceti pořád ještě není zralou ženou s rozhledem, nadhledem a výhledem. Kam s ní, co s ní? Rozhlídnu se. Kde nic, tu nic, jen já a skříň. Otevřu skříň. Široká je dost. Nohy se v ní asi natáhnout nedají... Ale nežiju přece proto, abych měla natažený nohy, no ne?

In the cupboard

(excerpt)

Something's ringing somewhere. I'm woken from a sleep resembling one of those string nets used to hold a roast together – soft, flexible, clinging and dependable – by the phone ringing. I shoot out of that net like a joint of meat and fake alertness.

"Hey, were you asleep?"

"No, not at all."

"It's just you sound really sleepy..."

"Yeah, I don't do mornings."

"Look, if anyone wants that wardrobe, tell them they have to come and get it today. We're picking up the new cupboards tomorrow, so I want to get it all cleared out today and have everything ready. Otherwise I'll just chuck it out – I'm sick of the endless toing and froing."

"Yeah, I definitely want it. And d'you think Standa could give me a hand with it?"

"Like how? He could maybe help you downstairs with it, but it definitely won't fit in our car."

"It won't?"

"No way, are you nuts?"

"Well, at least downstairs then, and after that I'll fix something up with someone."

"All right, but I don't want you leaving it down there for a week – the neighbours would have a fit..."

"I won't, don't worry."

I stare out of the window at the orange vests sweeping up. My mind's working overtime. Hell's bells, who's going to help me to move that wardrobe somewhere? And where can I take it? Where can I find refuge? Is there some kind of dumping ground for people who live in wardrobes? A wardrobe holiday camp by a lake? I spend the day hibernating in a rocking chair, where I draw various clock faces, penguins and suns and think about what I should think about, what a normal person thinks about – or rather a normal person in my situation. Those norms again! Then it's two in the afternoon. I find a carrot in Jana's fridge, rinse it, stick it in my mouth, lace up my shoes and head for the tram.

On the tram I do some people-watching. One old lady is telling another her momentous news, interrupted at regular intervals by the refrain: "But what can you do? I'm off to get that cake." But then she comes up with another detail of the poignant tale of how her eighty-year-old husband walked out on her. "Miss him? Certainly not, I've decided this calls for a proper celebration," she says, unpicking the corner of a yellow-trimmed cloth handkerchief with little roses on it. Then I get off and head for the building where my sister lives.

Think, woman, think. You come across as a hero who doesn't care about anything, and yet all you're doing is trying to figure out how to act. So act, hero, act. I climb the stairs. Only three floors left and you've still got no idea what to do with that wardrobe, where to take it. Well then, we'll just carry it

downstairs, something's bound to turn up, it'll all sort itself out somehow, right? (If the world and, let's say, nuclear power stations operate on that principle, then God help us all.)

"Hi," I say in greeting.

Child I and child II immediately rush up to me: "What have you brought us, Auntie?"

The thought echoes round my skull: Why didn't you bring anything? You're a bad aunt.

"I've brought you a good mood, kiddies, I'll show you it in just a minute."

Sis mutters between her teeth: "I'll give you a good mood... Have you got someone lined up for that wardrobe?"

"Yeah, yeah. Is Standa home?"

"Not yet, he'll be back in a minute. And where're you gonna take it?"

"To Jana's for now and then I'll see."

"Look, how about finally telling us what your plans are? It seems to me you've totally lost the plot. Oh yeah, and Mum said something about you working in a bank."

"Yeah, from September."

I'm glad that child II is tugging at my sleeve and pulling me towards the building blocks: "Auntie, come and build a madhouse out of Lego again like last time."

I'm a bit embarrassed he's blurted out to my sister what great ideas I had with the kids last time, but it's out there now. My sister won't let up though. We start building on the floor and she sits on child II's bed and keeps asking questions – and yet she's never asked about anything. Hard to gauge her level of interest – there's loads of stuff I'm interested in and never ask about. And right now, the one time I want her not to ask, just to let me drift through my void because that's all I can handle at the moment, she starts questioning me.

"What are you gonna do? And have you got anything to live on? Do you need some money?"

"Yeah, I've got some, don't worry."

"Then why won't you tell me what's up with you? Are you not going back there? Have you given notice?"

Silence. Just the sound of Lego, the background noise of a happy family outside the bubble formed by the two of us.

"I'll tell you some other time."

The bubble bursts. I swallow out of nervousness, summoning up a silence between us that begins to take over. From that moment on, my sister doesn't ask any more questions.

Then the bro-in-law turns up and in the kitchen they start talking about some everyday stuff that goes right over my head. My sister is leaning against the worktop, trying to fish some pickles out of a jar, a favourite pastime of married ladies. Will I manage to impale that silverskin onion or not? A little bit of an adventure. I hear the bro-in-law ask whether I'll be here for dinner and whether I'm going to stay the night, and for some inexplicable reason my sister doesn't answer and instead tells him that tomorrow they're getting photos taken at work for the internet so she needs to iron her blouse, and

that she forgot to buy tomatoes...

"And can you remember how long you have to cook the meat and on what setting? It was so good that time, but there was some trick to the recipe and now I don't know what it was."

Then Standa comes into the children's room, where I'm lying on the floor building a pirate ship. Child I and child II each hang off one of his arms and he lifts them both up, because he's a tough guy.

"So what about that wardrobe? I heard someone's coming to take it away."

"Yeah, they should be here any minute, but we can take it downstairs now if you want. I'll wait there with it."

"Auntie, don't go yet, we haven't finished it!" bawls child II, tugging at my leg.

"Sorry, honey, I'll come back another time, OK?"

"You promise?"

"You betcha, sweetheart."

"Then leave me a forfeit so I know you'll really come back soon."

"Gosh, I don't have anything on me just now..."

"How about your pants?" says child I, known as goat brain, sometimes for good reason.

"Ha-ha," we all laugh innocently, experiencing an unforgettable family moment we'll remember all our lives.

"Hey, you know what, I'll leave you this turtle. It's my beloved turtle that brings me luck. But don't go losing it, OK?" From my pocket I pull out a sand-filled turtle that I occasionally squeeze to calm myself down.

"Wow," exclaims the child in delight, clasping it as if it were a magical gemstone.

I give the child a pat and look at the turtle – I know that's the last I'll see of it, but after all I do have some responsibilities as an aunt, such as giving them things that will immediately be smashed to pieces and so on, so with this I consider my duty done and go to put my shoes on.

Standa is waiting. He's on edge – he's finished work and wishes it was already evening and he could hide away in a corner and enjoy some peace and quiet with a book and a plate of sandwiches. Peace from everyone and everything, darkness, just the spotlight of a lamp. A small buoy in a rough sea.

I'd like to go on tying my shoelaces forever. I wish the moment when he's waiting for me to finish tying them and get this annoying business over with would never end. To go on forever threading the thin cords this way and that way and believing that what I'm doing is right, letting my mind wander without purpose or resolution.

Standa probably senses what I'm up to, and says: "Shall we go then?"

And so I finally tie the last knot.

We go down the stairs and I am in a state of agony, even though at the back of my head the practical person inside me is screaming something.

"Are you going to keep that wardrobe, or is it for someone else?" asks Standa on the way down, just for something to say.

"Well, it'll be at my friend's place for now, but then I'll keep it if I can."

"And what are you actually doing at the moment, anyway?"

Another eviscerating question which is normal but unfortunately not in my case.

"I'm going to work in a bank. I start on Monday."

"In a bank? You?" Standa is obviously surprised but doesn't confront me with the fact that I love Wittgenstein so much and yet I'm going to join the global capitalist conspiracy of banks, whose services we make use of even if we don't quite agree with the whole thing, of buildings where the wind whistles and moans: Mooooooooooore.

He's fed up with me, annoyed he has to have anything to do with me. It radiates from every sentence. Even as he says the first word, it's clear he hopes I won't talk much. But saying nothing is not an option – he's afraid of the silence that would become deafening in the bubble formed by the two of us. He believes that I'll blabber something for a while to ward off that silence. I've already disappointed him through my very existence, and now I'm disappointing him again with my surprisingly curt replies to his questions. It's a losing battle. I annoy him when I speak, even when I don't speak. But maybe he doesn't give a damn about any of that and he just wants peace and quiet.

Fortunately we're already downstairs.

All of a sudden Standa stops and says: "Damn it, the wardrobe. We've left it upstairs."

"Oh yeah, I was thinking that."

So we go back up, but this time in an ignominious silence, both disgusted with each other and with ourselves. We reach the top and I feel like saying: Come on, let's put the radio on, it's Sunday and we can listen to two hours of laid-back chat and songs from the heart. Mr Koudelka's on the line, he'd like to say how much he loves his wife Helenka, who's just turned fifty, and wish her good health and happiness in her convenience store and wonderful times with their adorable grandchildren. The announcer hopes that Helenka will always be surrounded by her loving family. And then Mrs Blančička calls in and she hopes her hubby Miloušek will be with her for a long time to come and wishes him success with his fishing.

After numerous collisions, we get the wardrobe down to the front of the building. Bro-in-law is raining brimstone, constantly invoking "Christ on a bike" – probably some kind of religious sect we only learn about in hysterical hoaxes – and as soon as he is standing in front of the courtyard he opens his mouth to say something. But I don't give him the chance.

"You go ahead, I'll wait here on my own, tell Sis I said bye and thanks."

"Are you sure? You're not hungry or..."

"Don't sweat it. I know I seem clueless, but I can take care of that... Thanks a lot for helping me lug it down here."

"OK, I'll head then, and you know, it might not look like it, but Maruš is really worried about you, what's going on with you and stuff."

"All right. See you then."

"See you."

The door, that shelter from hell, slams shut behind him and I'm standing in front of the building. Really worried about me! About her poor, stupid little sister who even at the age of thirty still isn't a mature woman with projects and prospects. Where to go, what to do? I look around. Not a soul in sight, just me and the wardrobe. I open the wardrobe. It's wide enough. I probably won't be able to stretch out my legs in it... But then there's more to life than stretching out your legs, right?

Translated by Graeme Dibble

The translation was organized by The Czech Literary Centre

Donna Stonecipher (USA)

Donna Stonecipher vyrastala v Seattli a v Teheráne. Je autorkou piatich básnických kníh, najnovšou je Transaction Histories (2018), ktorú The New York Times zaradil medzi desať najlepších kníh poézie roku 2018. Vydala aj kritickú stať Prose Poetry and the City (2018).

Jej básne vyšli v mnohých časopisoch, vrátane The Paris Review, a boli preložené do siedmich jazykov. V roku 2018 získala ročné štipendium, ktoré spisovateľom udeľuje Berlínsky senát. Prekladá z nemčiny, jej preklad knihy études rakúskej poetky Friederike Mayröcker, na ktorý získala grant americkej Národnej nadácie pre umenie, vyšiel v roku 2020. Žije v Berlíne.

Donna Stonecipher (USA)

Donna Stonecipher grew up in Seattle and Tehran. She is the author of five books of poetry, most recently Transaction Histories (2018), which was cited by The New York Times as one of the 10 best poetry books of 2018. She has also published one book of criticism, Prose Poetry and the City (2018). Her poems have been published in many journals, including The Paris Review, and have been translated into seven languages. In 2018 she won a year-long writing grant from the Berlin Senate. She translates from German, and her translation of Austrian poet Friederike Mayröcker's études, for which she received a National Endowment for the Arts fellowship, appeared in 2020. She lives in Berlin.

Donna Stonecipher

US

Ruiny nostalgie

(úryvky)

Ruiny nostalgie 37

Žili v meste, v ktorom bolo tol'ko novopríchodzích, že nostalgiu povýšili na organizačný princíp a niektorí ľudia potom nostalgicky túžili za minulosťami iných ľudí. Postupne sa závislosti usporiadali do imaginárneho grafu vo svetlososovoruzových farbách. Ten znázorňoval, s akou pravdepodobnosťou po danej minulosti človek siahne, keď sa uchýli do vlastnej lebky ako do malého temného paláca zo stvrdnutého cukru. Dobu simulakrovú buď zatopilo ako mesto obetované priehrade, alebo sa jednoducho reprodukovala a nikto nič nepochopil. Nieкто nostalgicky túžil za minulosťou niekoho iného, kto nostalgicky túžil za minulosťou niekoho iného, kto nostalgicky túžil za minulosťou niekoho iného, kto nostalgicky túžil za opisom minulosti v románe románopisca, ktorý prednedávnom zmizol z tohto sveta. Alebo nezmizol? Ako Beethovenova sadrová busta, ktorá nezmizla, bola na klavíri, nieкто ju tam zo žartu vyložil a keď klaviristka hrala Beethovena priveľmi vášnivo, busta spadla a rozbila sa na márne kúsky. „Povráva sa, že keď sa nieкто Beethovena pýtal na zmysel sonáty, ten ju len zahral znova.“ (Michel de Certeau) A aj prví príselci sa pre históriu zjavili prineskoro. Preto do všetkých ružových vrstiev grafu ruín nostalgie presakujú hierarchie.

Ruiny nostalgie 42

Nostalgicky sme túžili za časmi, keď pointilistické maľby vyzerali ako jesenné brezy, nie za časmi, keď jesenné brezy vyzerali ako pointilistické maľby. Nostalgicky sme túžili za istotou, že nádherný vtáčí spev, ktorý sme začuli v lesíku na predmestí, je nahrávka, nie za tým, aby sme s istotou vedeli, že to, o čom sme si mysleli, že je nahrávka, bol skutočný vtáčí spev. Nostalgicky sme túžili za precíznosťou, s akou vytvorili realistický vzhľad polyesterových lalí, do ktorých sme pochabo smädní po vôni zaborili nos. Nostalgicky sme túžili za pochabosťou, lebo tá by znamenala, že na múdrosti by mohlo záležať. Nostalgicky sme túžili za umelosťou, lebo tá by znamenala, že na naozajstnosti by mohlo záležať. Nostalgicky sme túžili za trompe l'œil, za mačacím zlatom, za krokodíľmi slzami, za Mercatorovými svetmi, za nepravým zamatom, za označujúcimi, ktoré nepýtajú označované. Nostalgicky sme túžili za ručne maľovanými žilkami v umelom mramore ruín nostalgie.

Ruiny nostalgie 65

Nostalgicky sme dokázali túžiť za kultúrnym fenoménom, ktorý zmizol, aj za časmi, ktoré fenoménu predchádzali, ako keby sa za každým svetom, v ktorom sme kedy žili, skrýval ďalší svet, tak, ako sa za scenériou s kulisami mesta skrýva scenéria vrstvených radov záhrad, za ktorou sa skrýva scenéria starovekej Ilýrie. Nostalgiu napríklad nenavodzovali záznamníky, či to, že sa prestali používať, ani pohľad na drobné kazety zo záznamníkov, ale poznanie, že naše životy presiahli krátky život záznamníka, predchádzali mu a pokračovali po jeho zániku, obsiahli ho, celkom ho zhtli. Seba sme preto museli vnímať nie ako obsiahnuté entity, ale ako roviny, ktoré sa prenikajú s inými rovinami, rovinami času, technológií, kultúry, túžby. Jedna rovina pred vynálezom záznamníkov čakala pri telefóne, kým jej zavolá najlepšia priateľka, ďalšia rovina znova a znova na záznamník nahrávala odkazy v úpornej snahe znieť nenútene. Na kolíkych drobných kazetách sa ako na svetlomodrých fragmentoch plexiskla roztrieštených v podkroviach a pivniciach rôznych krajín stále ukrývali nahrávky útržkov našich hlasov? Kdesi odložená bola kazeta s hlasom našej prvej lásky alebo jej verzie a spomíname si tiež na verziu dievčaťa, ktoré si jeho odkazy prehrávalo znova a znova pod analógovým klinom čiernej oblohy a donekonečna oddálovanými hviezdami. Počúvala a počúvala, hľadala odpovede, ktoré jej záznamník nedokázal poskytnúť. A keď sme cítili, ako sa nám materiálne roviny zrazu vnárajú do nemateriálnych rovín alebo naopak, sklonili sme hlavy a poddávali sa nakopeným ruinám nostalgie.

Z angličtiny preložila Ivana Hostová

The Ruins of Nostalgia

(excerpts)

The Ruins of Nostalgia 37

They lived in a city so full of recent arrivals that nostalgia emerged as an ordering organizational principle, a byproduct of which was that some people were nostalgic for other people's pasts. An imaginary diagram ensued, graphic-designed in pale salmon pink, of which pasts were more liable to be borrowed when people retreated into their skulls as into little dark palaces made of stiffened sugar. The age of simulacra had either drowned like a city sacrificed to a dam or had simply reproduced itself, and no one was the wiser. Someone was nostalgic for someone else's past who was nostalgic for someone else's past who was nostalgic for someone else's past who was nostalgic for the depiction of the past in a novel by a novelist who had recently ceased to exist. Or had he? As the plaster Beethoven bust still existed that had been placed on the piano as a joke but when the pianist played Beethoven too vigorously fell off and broke into pieces. "When someone asked him about the meaning of a sonata, it is said, Beethoven merely played it over." (Michel de Certeau) Even the first arrivals had arrived too late for history. And that is the reason for the hierarchies seeping into all the pink strata diagrammed in the ruins of nostalgia.

155

The Ruins of Nostalgia 42

We were nostalgic for the time when the pointillist paintings had looked like autumnal birch trees, rather than for the time when the autumnal birch trees had looked like pointillist paintings. We were nostalgic for the certainty that the bird we heard singing sweetly in the suburban forest was a recording, rather than being certain that what we thought was a recording was actually a bird. We were nostalgic for the care that had gone into the realism of the polyester lilies we had placed our foolish noses in, spoiling for perfume. We were nostalgic for foolishness, because it meant wisdom might matter. We were nostalgic for fakery, because it meant realness might matter. We were nostalgic for trompe l'oeil, for fool's gold, for crocodile tears, for Mercator globes, for mimeographs, for velveteen, for signifiers unmoored from signifieds. We were nostalgic for the hand-painted cracks in the artificial marble in the ruins of nostalgia.

The Ruins of Nostalgia 65

We were able to be nostalgic both for certain cultural phenomena that had vanished and for the time before the cultural phenomena had appeared, as if every world we lived in hid another world behind it, like stage scenery of a city hiding stage scenery of tiered meadows hiding stage scenery of ancient Illyria. For example it wasn't answering machines, or the lack of answering machines, or the sight of tiny answering-machine tape cassettes that triggered our nostalgia, but the realization that our lives had transcended the brief life of the answering machine, had preceded and succeeded it, encompassed it, swallowed it whole, which meant we had to understand ourselves not as contained entities but as planes intersecting with other planes, planes of time, technology, culture, desire. One plane had waited by the phone for our best friend's phone call before answering machines, and then one plane had recorded outgoing messages on the answering machine over and over, trying and trying to sound blithe. How many tiny tape cassettes still stored pieces of our voices like pale-blue fragments of Plexiglas shattered into attics and basements across any number of states? We still owned a tape cassette with the voice of our first beloved on it, or a version of it, and remembered the version of the girl who kept rewinding his messages over and over, under an analogue wedge of black sky and endlessly delayed stars. She was listening and listening for answers the answering machine could not provide. When we felt our material planes sliding to intersect with immaterial planes, or vice versa, we bowed our heads and submitted to the pile-up of the ruins of nostalgia.

Peter Šulej (Slovensko)

Peter Šulej (1967) je autorom dvoch básnických trilógií, Porno (1994), Kult (1996), Pop (1998) – v jednom zväzku pod názvom Prvá trilógia (2010), a Návrat veľkého romantika (2001), Archetypálne leto (2003) a Koniec modrého obdobia (2008) – tzv. Modrá trilógia. Napísal aj románovú trilógiu, ktorú tvoria diela: História (2009), Spolu (2016) a Fytopaleontológia (2019). Je spoluautorom textových projektov Generator X: Hmlovina (1999) a Generator X_2: Nové kódexy (2013) a štyroch predstavení súčasného tanca. Vydal aj dve zbierky sci-fi poviedok – Misia (1995), za ktorú získal Cenu Karla Čapka, a Elektronik Café (2001). Výbery z jeho poézie vyšli knižne v Poľsku, Chorvátsku a Macedónsku. Začiatkom roka 2018 vyšiel v macedónčine román História. Jeho najnovšia zbierka Rotácie (2020) voľne nadväzuje na predošlú knihu básní Nódy (2014).

Peter Šulej (Slovakia)

Peter Šulej (1967) is a poet and writer. He is the author of ten poetry books, two collections of short stories and three novels, independent studies and articles focused on contemporary art and literature. His work has been translated into many languages. He also writes radio plays and music lyrics for various alternative bands. Together with his wife, the choreographer Petra Fornayová, he also writes concepts for contemporary dance performances. In 1994, he founded the publishing house Drewo a srd that has been publishing important works of Slovak and world literature. In 1999, he founded Vlna (Wave), quarterly magazine for contemporary art and culture. He is the co-founder of the international poetry festival Ars Poetica; currently, he co-organizes the literary festival Novotvar. He lives in Bratislava.

Peter Šulej
SK

fytopaleontológia

(úryvok)

filtračné rúško z tváre sa zaroluje do goliera. už dávno žiadna erupcia. islandské vulkány sa prestali hnevať. množstvo ľudí kráča ulicami bez rúšok. naposledy sem doletel prach zo sahary. nadýchne sa. ovzdušie nie je úplne čisté. ešte niekoľko dní a systém stiahne bezpečnostné výstrahy. konečne sa všetko prečistí. ľuďom bude vidieť do tváří.

bombajský cyklistický klub. veľký svietiaci nadpis nad vchodom. akoby chcel nasadnúť na pretekársky bicykel na konci názvu, zrejme logo podniku, a odšprintovať preč z celej štvrti. jednoducho sa sem nevelmi hodil.

stlačí kľúčku. ocitla sa v krajine kľúčiek. sú miesta, kde sa čas zastavil. vstupuje do stredne veľkej baro-reštaurácie. vývarovne aj kaviarne zároveň, akých bolo okolo chrámu nepreberné množstvo. celá galaxia stánkov. podivuhodných prístreškov. narýchlo pozliepaných budov. ulíc a uličiek. podchodov. nadchodov. človek mohol poľahky zablúdiť. daniela sa tu neraz stratila. alebo len stratila správny smer? zamenila si jednu uličku plnú korenín za druhú. milovala ten pocit. bezcieľne sa túlať trhoviskom. všetky navigačné systémy vypnuté.

na chvíľočku ju omámi priam hmatateľná aróma masaly. dhal. nan. pakora. ale aj thajské. japonské. kórejské či čínske jedlá. typická ázijská fľúžň kuchyňa. pomyslí si, že vypnúť filtráciu vzduchu bolo možno predčasné. nechcela však byť neslušná. otrasie sa. dvere sa za ňou zaplesnú samy. prítmie ju najprv zaskočí, ale oči si rýchlo zvyknú. dovedna je v pajzlíku možno zo desať stolov. odhadom pri nich vyzdáva zhruba tucet ľudí. priestor členený paravánmi. šatníkmi. fantómovou knižnicou. kostrami z bicyklov. torzom piana a podobnými kúskami, poskytuje zdanie intímnej atmosféry. na stene, ako ináč, zavesené kolesá a súčiastky z rôznych modelov bicyklov. no, áno. bicykle. všade samé bicykle. zamieri k umakartovému šachovému stolíku. sedia za ním dvaja chlapi popíjajúci kingfishera. všimnú si ju a obaja vstávajú. podávajú jej ruky a predstavujú sa. ako-tak zachytí mená. priezviská sa stratia v hluku podniku. majorovo nepotrebuje vedieť. aj tak nie je pravé. stihla získať a preštudovať si jeho zložku. bola ohromená.

sadne si. objednávajú si ďalšie sedemdecky kingfishera. pripijú si. daniela si dá poriadny glg. pivo chutí príšerne. má čo robiť, aby zachovala kamennú tvár. zaujímalo by ju, z čoho je brečka vyrobená. z chmeľu a jačmeňa očividne nie. zrejme z hmoty. ako väčšina produktov určených na konzumáciu. nakoniec pachuť zmizne. pokúsi sa o úsmev. major jej ho nemieni odplatiť. pozorne ju študuje. zneratívnie. predsa len... sedel pred ňou naozajstný hrdina. major tom. zastavil šialenú kozu. pamätala si na celý príbeh. pred zhruba piatimi rokmi preletel svetovými, teda, ligovými médiami ako kométa.

koza bolo všeobecné označenie pre americký kybernetický bojový systém, naprogramovaný na plošné čistenie rozsiahlych území od nepriateľských vojsk či už humanoidných alebo kybernetických. skelet z titánových zliatin nesúci zbraňové komponenty, sa naozaj podobal na kozu. prvýkrát boli kozy nasa-

dené v afganistane začiatkom nášho storočia na boj s talibanom. využívali sa až do konca tridsiatych rokov, keď sa talibancom konečne podarilo oslobodiť celé územie a vyhnať posledné zvyšky lúpežných, žoldnierskych armád. nie všetky kozy sa podarilo chytiť a deaktivovať. jedna z nich spala. vysoko v horách skoro štyridsať rokov. mohutná kamenná lavína ju zobudila a postavila na nohy. koza si musela dobiť energobloky a pripojiť sa do siete. chcela si posťahovať všetky aktualizácie a vylepšenia. jej softvér však bol značne nekompatibilný. automatizovaná riadiaca centrála kozu správne vyhodnotila ako bezpečnostné riziko. vyslala deaktivizačný signál. ale zastaraný systém sa nevypol správne. len zdegeneroval na bazálnu funkciu: zabíjanie. koza bežala a bežala. smerom na západ. do niekoľko desaťročí neexistujúcej domovskej základne. niekde na severe nemecka. cestou vraždila všetko živé. všetko, čo prišlo do cesty. ľudí aj zvieratá. vyradila z činnosti robotické kombajny. dokonca zostrelovala opelovacie drony. likvidovala vodojemy. reziduá archaických programov jej velili definitívne odstihnúť nepriateľa od akýchkoľvek zdrojov. stroj sa neuveriteľne rýchlo presúval. hoci nebol schopný lietať, mohol sa pohybovať vďaka systému ďalekých skokov. rýchlosť: až 120 km za hodinu. pod vodou sa premenil na ponorku a pohyboval sa maximálnou rýchlosťou 29 uzlov (takmer 54 kilometrov za hodinu). v mäkkých, ílovitých pôdach bola koza schopná zakopať sa v priebehu dvoch minút. maskovanie zabezpečilo splynutie s okolitým prostredím v reálnom čase. kým sa teda lokálne autority spamätali, koza bola v druhom štáte.

v metropolitnej zóne košíc jej začala dochádzať šťava. v meste sa rozpútali krvavé pouličné boje. armáda. polícia. hasiči. domobrana. civili. všetci proti koze. nakoniec ju major naviedol na mobilné mínové pole. detaily si nepamätá. koza sa konečne ocitla v stave off. major niekoľko minút v klinickej smrti. teraz sedí pred ňou. živý a zdravý.

zostali nám stroje cudzie vojská a zbrane / a v malom laboratóriu / svet /

spomenie si na klasikove básne. napísal ich ešte pred vztýčením veže. presne sa hodili na dnešnú situáciu. už vtedy videl do ďaleka. skoro stotisíc mŕtvych na hrôzostrašnej ceste z hindúkuša k tatrám. enormné množstvo v umierajúcom svete. to nebola koza, ale jeden z jazdcov apokalypsy. ragnarök už začal. nebolo pochýb.

rýchly flešbek na dopoludňajšie správy:

podľa vyhlásenia centrálného demografického úradu podkarpatskej ligy v rumunskom cluj- napoca počet obyvateľov zeme včera poklesol pod dve miliardy. ľudstvo tak dosiahlo úroveň z roku 1927. teda spreď 160 rokov. ročný celosvetový deficit je stabilizovaný. až regresívny. predpokladaný pokles počtu obyvateľov planéty pod hranicu jednej miliardy. vyrovnanie stavu z roku 1804, nastane pri nastúpenom trende zvyšovania priemernej dĺžky života nad 93 rokov až začiatkom 22. storočia.

skutočne upokojujúce. pomyslí si daniela. pohľadom skúma majora, akoby sa chcela presvedčiť, či je

naozaj celý, z mäsa a z kostí. podľa zdravotných záznamov mal zlomené asi všetko, čo sa zlomiť dalo. priestrel stehna. ramena. hrudníka. k tomu ešte ako bonus popáleniny štvrtého stupňa. plastická chirurgia sa v jeho prípade premenila na umenie a to siahlo po nebeských výšiniach. nebolo vidieť ani len jazvičku.

na druhej strane o prítomnosti placho vyzerajúceho mladíka ju nikto dopredu neinformoval. ak dobre počula, volá sa andrej. v duchu sa pousmiala. v súčasnosti veľmi zriedkavé meno. v ich rodine sa v línii starého otca a starých mám z otcovej strany vyskytovali len mužské či ženské variácie troch mien; daniel – daniela, michal – michaela a andrej – andrea. jej staršia sestra sa volala michaela. otec andrej. ujo michal. tety boli: daniela, michaela a andrea. bratrance a sesternice – neprehľadná zmes danov, miškov, ondrov, andreí, mikiel, daniek... vždy spozornela, keď začula ktoréhoľvek z mien.

„plachý“ andrej mohol byť od nej o niekoľko rokov starší. maximálne tridsať čosi. niekoľkodňové strnisko a vačky pod očami ho mladším určite nerobili. očividná prepracovanosť. ktovie, či nie sú vzdialená rodina. daniela vzápätí myšlienku odhodila. nie každý menovec je predsa príbuzný.

andrej sa predstavil ako samostatný vedecký pracovník z ústavu experimentálnej fytopaleontológie slovenskej akadémie vied.

ale predpokladám, že to už určite viete? bude váš konzultant. spoločne so mnou. začne opatrne, až príliš oficiálne major. má príjemný, láskavý hlas, ktorý akosi nekorešponduje s jeho vyšportovanou postavou a upätým výrazom tváre. ten zjemňujú len výrazné bokombrady a po pleciah dlhé neposlušné vlasy. oblečený ako všetci: denim. univerzálne tričko so stojatým golierom. tenisky. pod tým všetkým sieť mikroklimatizácie, platinové systémové prstene na každom prste.

pokrúti hlavou. nie, nevie nič. experimentálnej fyto... čo? našťastie sa neopýta nahlas. vyzerá zrejme dostatočne rozpačito a vystrašene, aby dostala potrebné informácie aj bez vyslovenia otázky.

fytopaleontológia je náuka o vyhynutých rastlinách. andrej má hlboko posadený hlas. do šošoviek začala liezť doku-projekcia. vidí kresby rôznych neznámych rastlín. kamene s otláčkami rôznych papradí. náleziská. mapy. grafy. kameňolomy. skleníky s obrovskými malinami. ríbezľami... aké vyhynuté rastliny? a hlavne kedy vyhynuté? pred rokom? z minulého týždňa? nebodaj z dnešného rána. štatistický úradník aktualizuje zoznam v reálnom čase. nechápe, čo to má s ňou spoločné.

experimentálna fytopaleontológia sa snaží vyhynuté rastliny opäť vypestovať. povie major a andrej len pokojne dodá:

napríklad.

Together

(excerpt)

Grandma, who is the Apricot Sprite?

A very good tree spirit – and the husband of the Dream Fairy.

The Dream Fairy? I only know the Tooth Fairy but I don't know if she really exists.

So who was it that took your milk teeth away when they fell out, then?

I'm not sure if it wasn't Mummy. He looks doubtful.

No, of course it wasn't. It was the Tooth Fairy because that's her job and the Dream Fairy also has a job.

Oh. And he ponders for a moment. But how did the Apricot Sprite get here?

How, how? He came with the tree.

But Grandma, I'm not five anymore, do you understand? With the tree? Do trees walk? How can they when they have roots?

No, Danko, they don't. But seeds can travel long distances...

And where did the apricot travel here from?

Oh, such difficult questions! Ask Grandad, he roamed round those backwaters once long ago.

Backwaters?

Somewhere far away in Russia, perhaps even in Asia – I don't know everywhere where he once ventured. Ask him.

Please just tell me one more thing. Are they supposed to be good?

Yes, they are. And not just supposed to be, but really are good. The Dream Fairy battles against Satana and the Apricot Sprite helps her with it.

And is Satana bad?

Bad? Oh she's the worst. She's an absolute monster and steals from us the dreams which the Dream Fairy sends. But quiet now and quickly into bed...

He obeys and quickly snuggles up under the quilt stuffed with the goose feathers which Grandma patiently picked one winter after another. He squeezes up to her.

I'm a bit scared.

No reason to be. The Apricot Sprite has his clothes ready and they are like a knight's armour. And not any old armour but the hardest in the world. Now close your eyes and go to sleep.

The next day he went to his Grandad. He was putting cheap Partisan cigarettes into his silver box.

Are you better? he asks him.

Yes, the Apricot Sprite and the Dream Fairy have made me better, he says gleefully.

Oh my! He sighs and chuckles to himself but the boy notices nothing and goes on:

Grandad, Grandma said that you once went to where the apricot and the Apricot Sprite came from.

Hmmm. Well if Grandma said so...

But where is it? She said in Asia somewhere.

Are you asking where the apricot comes from?

Well, yes, actually yes, says Daniel hesitantly.

From China. You know where that is, don't you? Daniel shakes his head. He doesn't know where China is. The next day he finds a large map of the world in the living room with China in the middle so that he will always know... But let's not get ahead of ourselves. Grandad shakes his head in disbelief.

Do you really not know where China is? he asks him. And then he gets up to bring down a large atlas of the world.

Look. Note the page number. Northern China. The home of the Apricot Sprite.

And have you really been there? asks the boy without stopping.

A long, long time ago, I passed nearby. There is a dreamy mystery and vagueness about how he speaks which makes the boy even more curious.

So did you go there on your own and did you just, like, pass by China? The boy can't quite get his head round it.

No, I wasn't on my own. There were several of us but just one fellow from Bystrica and his brother – and I was there with my pal. He speaks in the Bystrica dialect, using the local declensions and assimilation. They ended up staying in China. And that fellow started building houses there. Perhaps he will come back here one day and build you a house. He says it though he knows very well that László, Lacika, Laco died in the USA of a heart attack a few years after the end of the Second World War. His body was later brought back to the Lutheran cemetery behind the church on Lazovná Street. If he is up to it, he goes there once every year to stand by his grave in silence and pay his respects. Perhaps he will come back one day in another body with another mission; half the world believes it so there may be something in it. But he is not going to trouble his grandson with such thoughts.

Does he travel here like the Apricot Sprite?

Exactly like the Apricot Sprite. Only those Communist whores have to leave! He murmurs the last few words to himself so that Daniel and especially Grandma don't hear them. He has to be careful because Grandma can hear everything and always rebukes him for such outbursts: what did he establish the party for, why pave the road for the Communists if that's how he feels about them? It is pointless to explain to her that today's Communists have nothing in common with those from before the war, that all those old comrades of his were full of lofty ideas, wanted to change the world for the better and had no idea how it would all end up. Now they all steal like magpies, he likes to tell her but she doesn't listen and always says they are one of the same, all cut from the same cloth.

Grandad, have you ever seen him?

Who? he asks in surprise, his mind on other things.

The Apricot Sprite, of course.

Oh! No Danko, only Grandma can see him – and not just him.

But you also pick the apricots.

Yes, but he only reveals himself to a few chosen people. And every tree has its own sprite. You know what, run to Grandma and ask her to explain.

When he finds Grandma, she is skinning a rabbit. She quickly disappears round the corner so he can't see anything but his stomach still heaves. He can't stand the sight of blood – he will have to wait. From the kitchen comes the sound of the radio: it is the request show for people celebrating their birthday or nameday. He sits on the steps and listens to all the various congratulations. Grandma eventually appears carrying a bowl full of rabbit meat.

So there you are! Don't worry, I saw you, you little rascal. But her voice is kind and conciliatory. You're scared of blood but you'll eat some rabbit, won't you?

All he can manage is a barely noticeable nod of his head.

I'll stew it the way you like it. That'll put you back on your feet.

Grandma, Grandad told me that he has never seen the Apricot Sprite.

It's true – he hasn't. Only people who believe in him ever see him.

Ah-ha. But do believe in him, or in the Dream Fairy or in Satana and the others? Because Grandad said there are others.

You know what – they don't care what people think. They have their own life and people have theirs. And she starts to chop an onion.

And the others?

Which others? Oh give me peace, you can see what I'm doing. And I'm blubbing now because of the onion; you're distracting me and I've forgotten to put some crust in my mouth. Give me a hankie. She quickly wipes her tears away and slips a thin slice of bread between her teeth to filter out the onion aroma.

Daniel waits for her to pour the chopped onion into the sizzling oil and then starts pestering her again. Grandad said there are other spirits.

So you're not going to give me any peace. Well, since you ask, every tree has its own spirit, she says, confirming what his grandfather said. And now leave me to cook otherwise I'll be in the kitchen till the cows come home. You can go and look for those spirits.

And so it happened. Although it took Daniel nearly thirty years, he finally found it. All right, it is the Lilac Sprite – given it's a lilac tree, it can hardly be the Apricot Sprite. But he has found it and God only knows where it has come from. In fact, it may actually be native. It is the Lilac Sprite who is protecting him.

Wonderful, says Daniel out loud.

There is a moment's silence and then Andrea unromantically whispers:

I wanted your semen to trickle down my thigh. Don't fall in love with me, ok? she says more seriously and then adds with urgency:

Promise me, please!

That was Satana speaking, not Andrea. And yet Daniel still sobs noiselessly and feels the tears coming to his eyes. She couldn't see or hear anything. The Lilac Sprite has mercifully closed his eyes; she can only have felt it. She pats his belly and gaily announces:

No sadness, please! Time for a bath! Andrea is back in her body – Satana has gone. The Lilac Sprite's clothes are ready and are also a protective shield.

Sorry? asks Daniel and can't believe his own eyes. The tip of her chin is pointing towards the park fountain.

You're not being serious. But before he finishes his sentences she runs naked through the park and jumps into the fountain. The water is spurting out of it according to some preprogrammed algorithm. Daniel collects their things and walks up to her. He hears the waking birds slowly beginning their dawn oratorio. The windows of the houses round about are all dark – they don't need to worry about anybody watching them. And yet he still has a strange feeling and for a moment, he hesitates. But when this nymph of his rises up from the water and he sees her beautiful breasts, he realizes that he has found himself in a three-dimensional remake of *La Dolce Vita* in which he is playing the main role. And though the water is not very warm, their lovemaking soon has their whole bodies tingling with heat. So much so that in the end, Daniel must revise his opinion of what is romantic.

Darts become their regular activity, the park their bedroom and the fountain their bathroom.

Simona Vinci (Taliansko)

Simona Vinci (1970) vyštudovala súčasnú taliansku literatúru. Jej prvý román, O deťoch sa nič nevie (1997), vyvolal veľkú polemiku, s nadšením ho prijala čitateľská verejnosť aj kritika a vyšiel v pätnástich krajinách, okrem iných v USA, v Japonsku a v Číne. Je autorkou zbierky poviedok V každom smere tak ako láska (1999) a románov Ako pred matkami (2003), Brother and Sister (2004), Miestnosť č. 411 (2006), Okresná cesta Tri (2007) a Skaza (2007). Prekladá z angličtiny a píše aj cestovateľské reportáže. V roku 2016 jej vyšiel román Prvá pravda, ktorý získal množstvo ocenení (Pozzale Luigi Russo 2016, Premio Selezione Campiello a Supervincitore Campiello 2016, Cena Città di Vigevano, Premio Volponi 2016) a bol preložený aj do slovenčiny. V roku 2017 vydala román Hovor, strach môj.

Simona Vinci (Italy)

Simona Vinci (1970) was born in Milan and studied modern literature at the University of Bologna. In 1997, she published the novel Dei bambini non si sa niente; in 2000, it was awarded the Elsa Morante award for best debut. The book was translated in 15 countries, among them China, Japan and the USA; its English title is A Game We Play. She is the author of the short-stories collection In tutti i sensi come l'amore (1999) (In Every Sense Like Love: Stories, 2001) and the novels Come prima delle madri (2003), Brother and Sister (2004), Strada provinciale Tre (2007) and Rovina (2007). She translates from English and writes travelogues as well. Her novel La prima verità (2016) won numerous awards and was translated, among other languages, into Slovak. In 2017, she published the novel Parla, mia paura.

Simona Vinci

IT

Hovor, strach môj

(úryvok)

Na začiatku bol strach. Strach z áut. Strach z vlakov. Strach z prisilného svetla. Z miest, kde bolo priveľa ľudí, z tých, kde nebolo takmer nič, z miest uzavretých aj z tých priveľmi otvorených. Strach z kinosál, z obchodov, z okienok na poštách a z okienok v bankách. Strach z neznámych, strach z pohľadu iných, zo všetkých ostatných, strach z telesného kontaktu, z telefonátov. Strach z povrazov, stužiek, opaskov, schodov, studní, nožov. Strach zo spoločností iných aj strach zo samoty.

Na miesto, kde som vtedy žila, doliehalo prenikavé húkanie malých nočných dravcov ukrytých v korunách stromov.

V noci si peklo nasadzovalo najstrašnejšiu z masiek.

V noci, keď v okolitých domoch zhasli všetky svetlá, stíchli všetky hlasy, keď na ceste celkom zoslabol šum osobných áut aj nákladiakov.

V noci bol zvuk mojich vlastných myšlienok najsilnejší zo všetkých zvukov: splašený tlkot srdca, krv duto šumiaca v stiahnutých žilách. V noci prichádzal zlý strach. Ako možno pomenovať ten zvláštny pocit, ktorý nie je strach z niečoho skutočného, konkrétneho, hmatateľného, očividného, ale strach iracionálny a naliehavý, čo mení celé telo, celý srdcovocievny, respiračný a vazomotorický systém na vlnu cyklónu a zároveň na presný bod, kde sa zrodí zemetrasenie, na prvú iskru ničivého požiaru, na najtemnejšiu priepasť, strach, ktorý je záchvatom úzkosti alebo, ešte horšie, záchvatom paniky? Ako možno pomenovať dojem, že človek padá, rúti sa do bezodnej prázdnoty a všetko v ňom exploduje, že prichádza o rozum, že sa ocitá na pokraji smrti. Tento pocit sa veľmi podobá pocitu pri infarkte. Nie náhodou sa väčšina ľudí pri záchvate úzkosti a paniky pokúša ihneď volať záchranku alebo utekať na pohotovosť v presvedčení, že ide o mozgovú príhodu, o infarkt alebo o nejaké iné problémy so srdcom.

No ja som to neurobila.

Dlho som nikomu nič nepovedala.

Bývala som s priateľkou, ktorá pre pracovné povinnosti nebola celý deň doma, a každá z nás si žila vlastný život. Alebo lepšie, ja nie. V tom období som bola (cítila som sa, čo je niekedy to isté) odsúdená na nebytie. Alebo na bytie neúmerne intenzívne. Mnohoraké, rozdrobené, ohlušujúce. Moje možné životy do mňa narážali ako naložené vozidlá ženúce sa rýchlosťou 130 kilometrov za hodinu a ja som zakaždým explodovala. Rozsýpala som sa na márne kúsky. A tak som sa ráno čo ráno vyberala von a prechádzala som sa medzi kamiónmi. Zdalo sa mi ľahšie riskovať skutočný smrtiaci náraz, skutočnú explóziu. Úsilie o zaradenie sa je pre mňa porovnateľné so smrťou, ale tá rozdávaná priepasť, to bolo čo? Mala som tridsaťtri rokov a nevedela som, kto vlastne som. Večer som položila hlavu na vankúš, ale spánok neprichádzal. Ale veď, vravela som si, problémy s nespavosťou si mala vlastne vždy, aj v detstve, a nikdy si sa ich nezbavila. Spánok znamená opustiť sa, poddať, a ty sa opustiť nevieš, ani poddať. Od istého veku som si pri zaspávaní vždy musela nejako vypomáhať: kvapky, melatónín, tráva.

Až kým mi tráva, v malých dávkach nadrobená do tabaku, a výlučne iba večer, pred spaním, nezačala spôsobovať nevoľnosť, prudké búšenie srdca a privolávať úzkostné myšlienky. Tak som s tým prestala. A vtedy sa to začalo. Bol to absták? Vylúčené, pri takých dávkach, možno skôr psychologický absták, isté je, že som viac nespala. Ani s kvapkami. Srdce mi išlo vyskočiť z hrude, pchala som hlavu pod vankúš a hovorila som si: nie som nič, už ani neviem byť ničím a je mi pod psa, ale zakaždým, keď sa pokúsím byť niečím, zakaždým, keď niečím aj som, keď hrám nejakú postavu, keď si zvolím nejakú rolu a sústredím sa, aby som ju čo najlepšie zahrála, ba priam stelesnila, zrazu mám pocit, že umieram. Všetci mi už mohli byť ukradnutí. Prázdne steny, ľudia, oči, city, príbehy. Život ma vyčerpával. A všetka tá námaha nestála za to.

A tak som uvažovala:

Tma? Je tu, na dosah.

Dymiaci kráter? Na dosah.

Mútny močiar? Na dosah.

Nôž, prášok na spanie, povraz, všetko na dosah.

Boli dni, keď som bojzливо zažiarila, ale tieň zostával. Pomaly, len pomaly, len naň nemyslieť, na ten tieň, nech sa vyparí ako vlhká škvrna z látky.

Nedarilo sa mi to, napokon som vyhládala pomoc.

Urobila som to včas, aby potom nebolo prineskoro, vo chvíli, keď som si uvedomila, že jediné, na čo myslím, je skutočne už len samovražda. Myslela som na ňu ustavične, bola to moja jediná úľava: keby som bola mŕtva, utrpenie by sa skončilo. „Pokiaľ existujeme, smrť nie je prítomná, a keď príde, my už nie sme. Smrť sa teda netýka ani živých, ani mŕtvych, pretože pri živých nie je prítomná a mŕtvi už nie sú tu,“ napísal Epikúros zo Samu. A presne tam som sa chcela dostať: už nebyť tu. Nevieam, čo ma naozaj zdržalo a potom prinútilo vyhľadať niekoho, kto by mi pomohol, teda zatelefonovať, dohodnúť si termín a ísť. Bola to psychiatrička. Žena. Nevieam presne, prečo som sa neobrátila na Centrum duševného zdravia, psychiatrickú ambulanciu v našom mestečku, vlastne viem to veľmi dobre: lebo ako mnohí, naozaj mnohí iní som sa hanbila za to, čo sa so mnou robí, a nechcela som, aby sa o tom niekto dozvedel. Zvonček pri dverách súkromného bytu vzbudzuje menší strach ako zvonček pri dverách ambulancie. A potom, platíš, a to ťa upokojuje: ak platíš, znamená to, že budeš mať nárok na tie najlepšie možné služby a nikto ťa nebude posudzovať a nikto sa o tebe nedozvie. Pravdaže, ak si to môžeš dovoliť.

Priniesla som veľké obete, aby som si mohla počas tých siedmich rokov platiť sedenia. V prvých mesiacoch sa nič nedialo. Ďalej som sa cítila pod psa. Chce to čas a mne sa zdalo, že už nijaký nemám, deň čo deň som rozmýšľala o tom, že chcem umrieť, a hanbila som sa za to, lebo som nemala nijaký dôvod, pre ktorý by som si to mala želať. Iste, skončil sa jeden vzťah, ďalší sa začal a hneď sa rozsypal pri náraze na očividnosť vlastnej nemožnosti. Bol tu aj smútok, už dosť dávny, ale pre mňa sa ďalej obnovoval deň čo deň, deň čo deň, spolu s pocitom viny, čo z neho vyplýval. Jedla som jeden banán denne. Nič viac. Chcela som byť chudá. Chcela som zmiznúť. Požiadala som svoju doktorku, aby mi niečo

predpísala a ona na moje dlhé naliehanie poslala k psychiatrovi, s ktorým spolupracovala. Psychiater mi venoval hodinu svojho času. Hovorili sme o vyšetreniach, ktorým som sa podrobila, o záchvatoch úzkosti, o strachu. Spomínam si, že som v jeho pohľade viac rás zachytila záblesk irónie. Nakoniec vzal zo stola blok s receptami a s perom v ruke, tesne nad papierom, povedal: „Ja vám teda nejaké tie psychofarmaká predpíšem, ale ste naozaj pripravená na eventualitu, že by ste mohli za tri mesiace desať kíľ pribrať?“

Odpoveď je, myslím, jasná.

Vyšla som z tej ambulancie s lístočkom, predpísal mi tabletky ademetionínu na tri dvadsaťdňové cykly a tabletky multivitamínového integrátora. Stop. Trafil presne: už dávnejšie som mala rozbehnutú terapiu a skutočnosť, že som sedenia nikdy nevynechávala, jasne dokazovala moju vôľu zvládnuť stav depresie, v akom som sa ocitla. Iste, bola to úzkostná reaktívna depresia – definíciu som viac-menej vypáčila z mojej psychiatričky po rokoch dotieravých otázok, pretože som sa potrebovala zafinovať, onálepkovať, presne vedieť, kým som sa stala – a tento druh depresie, spájaný so smútkom alebo s niečím, čo je ako smútok prežívané, no nedarí sa to identifikovať, je podobný cyklotýmii: prudko sa striedajúce výkyvy nálady a možnosť prijímať nerozvážne rozhodnutia. Urobila som ich dosť. A zaplatila vysokú cenu. Pokračovala som v sedeniach. Prestala som, trochu predčasne, lebo mám v povahe skončiť, keď skončiť chcem, v tomto som dosť drsná. Mala som šťastie? Myslím, že áno. V istom bode, ani nie po roku a pol po tom, ako som začala s terapiou, som požiadala o trojtýždňové prerušenie. V júni ma jeden priateľ, novinár, pozval do New Yorku, kde absolvoval stáž na Columbia University. Mal prenajatý byt na brehu Hudson River. V New Yorku som nikdy nebola, trpela som záchvatmi paniky, mala som rozbehnutú terapiu. Čo by poradila logika? Komukoľvek.

Jedného dňa som sa rozhodla, objednala som si letenku, kúpila škatuľu nikotínových náplastí a vybrala sa do Spojených štátov. Z letu si nič nepamätám, nič. Viem len, že trval osem hodín bez medzipristátia, že som sa na letisku nestratila, k odletovej bráne som prišla načas, mala som pri sebe potrebné papiere a tak alebo onak som sa dostala do cieľa. Určite mi pomohol iPod, verný druh mojich najhorších rokov, ktorý počas celého letu točil slučku s pesničkami Sama Cookea, The Man Who Invented Soul.

Na druhý deň po prilete som sa s priateľom vybrala na Union Square, šiel tam na prednášku a ja som mala v úmysle, že tam zostanem s ním a potom sa vrátíme spolu. Lenže pri káve v Barnes and Noble mi R. strčil do ruky kartičku na metro, mapku Manhattanu, kartu pre verejné telefóny (nemala som použiteľný mobil) a lístok s adresou bytu a svojím telefónnym číslom. Zakýval mi a povedal: „Čau, večer sa uvidíme.“ Hotovo. Stála som v neznámom meste: v Meste. Nebotyčné mrakodrapy, oslepujúce svetlo, všade bzučala klimatizácia, ľudia boli veľkí a tuční, akýsi zachmúrení a oduťí, orientačný systém v uliciach hotová nočná mora, teda pre mňa. Nastúpila som na autobus označený ako M1, chcela som sa vrátiť a zaliezť do bytu, no cestou sa čosi stalo. Sedela som ako na ihlách, do krajnosti napätá, aby som nepremeškala zastávku, celá som sa triasla a modlila sa, prosím, prosím, daj, aby to neprišlo teraz, nie teraz, nie teraz, ale zrazu som sa začala potiť, ťažko sa mi dýchalo, zavrela som oči, vzápätí

som ich otvorila a pozrela som sa okolo seba: samí bojovníci, muži aj ženy, všetci bez štipky strachu, pripravení postaviť sa životu tvárou v tvár, zatiaľ čo ja som sa zosypávala, menila sa na kôpku popola. Žena po mojej pravici, neskutočne čierna, mi položila ruku na plece, dvihla som pohľad a pozrela jej do očí. „Volám sa Mary,“ povedala, „a som zdravotná sestra.“ Hovorila pravdu? Zbadala som, že pod džínsovou bundou má zelený nemocničný plášť, pravdepodobne jej skončila zmena a zabudla si ho vyzliecť, alebo mala naponáhlo, netuším. No v obrovských očiach tej ženy som čosi objavila, záchytný bod, aký mi celé mesiace, celé roky unikal, čosi, čo ma už nikdy nemalo opustiť: zistila som, že ľudské bytosti sa môžu stretnúť, aj keď sa nepoznajú, že dôverovať niekomu a zveriť sa mu je takmer vždy to jediné, čo má zmysel urobiť. Rozpustila som sa v hnejkej vlhkosti jej pohľadu, povedala som jej ďakujem a ona mi na mapke ukázala moju zastávku a naznačila mi, keď som mala vystúpiť, a ja som vystúpila a prišla až k bráne so správnym číslom, nastúpila som do výťahu, vystúpila na správnom poschodí a našla správne dvere, zavrela som ich za sebou a hodila som sa na diván a viac som sa nepohla a ani nezažala svetlo. Zostala som tam celý deň a hľadela na Hudson River, až do večera, v hlbokom mieri s vesmírom. V tomto je tá finta, mágia: nezatváraj, otvor. Neskrývaj sa, ukáž sa. Nemlč, vyjadri sa. Ak dostaneš strach, žiadaj o pomoc.

Na druhý deň som otvorila dvere, privolala si výťah, vyšla som z domu a potom na ulicu.

Pravdaže, príbeh mojej depresie a môjho strachu sa tým neskončil – príbeh depresie a príbeh strachu sa možno nekončí nikdy – ale určite sa začala nová kapitola.

Parla, mia paura

(estratto)

È cominciata con la paura. Paura delle automobili. Paura dei treni. Paura delle luci troppo forti. Dei luoghi troppo affollati, di quelli troppo vuoti, di quelli troppo chiusi e di quelli troppo aperti. Paura del cinema, dei supermercati, delle poste, delle banche. Paura degli sconosciuti, paura dello sguardo degli altri, di ogni altro, paura del contatto fisico, delle telefonate. Paura di corde, lacci, cinture, scale, pozzi, coltelli. Paura di stare con gli altri e paura di restare da sola. Nel posto in cui vivevo allora arrivava il richiamo lacerante dei piccoli rapaci notturni nascosti tra i rami degli alberi.

Di notte, l'inferno indossava la maschera peggiore.

Di notte, quando nelle case intorno si spegnevano tutte le luci, tutte le voci, quando sulla strada il fruscio delle automobili e dei camion si assottigliava.

Di notte, il suono dei miei stessi pensieri era il piú forte di tutti: il battito del cuore fuori tempo, il sangue che raschia sordo dentro le vene ristrette. Di notte arrivava la paura cattiva. Come si fa a definire quella particolare paura – che non è la paura di qualcosa di reale, concreto, riscontrabile, evidente, ma una paura irrazionale e pervasiva che fa del corpo, del sistema cardiocircolatorio, respiratorio e vasomotorio l'onda del ciclone, il punto preciso da cui ha origine un terremoto, il cuore di un incendio spaventoso, l'abisso piú nero – che è l'attacco di ansia e peggio ancora l'attacco di panico? Impressione di cadere, di precipitare in un vuoto infinito, di esplodere, di impazzire, di essere sul punto di morire. La sensazione somiglia a quella di un infarto. Non a caso, la maggior parte delle persone colpite da attacchi d'ansia o di panico la prima cosa che cerca di fare è chiamare un'ambulanza oppure correre al pronto soccorso, convinta di avere un infarto, un ictus, o comunque problemi cardiaci. Io però non l'ho fatto.

Per molto tempo non ho detto niente a nessuno. Vivevo con un'amica che lavorava fuori tutto il giorno e ognuna conduceva la sua esistenza. O meglio, io no. In quel momento ero (mi sentivo, che è la stessa cosa, a volte) condannata a una non-esistenza. O a un'esistenza eccessiva. Multipla, rifratta, allucinante. Le mie vite possibili mi si schiantavano addosso alla velocità d'impatto di un mezzo pesante che corre a 130 km/h e io esplodevo. Mi disintegravo. Così la mattina uscivo e andavo a camminare in mezzo ai camion. Mi sembrava piú facile rischiare davvero un urto mortale, una deflagrazione. Le definizioni per me sono paragonabili alla morte, ma questo abisso spalancato cos'era? Avevo trentatré anni e non sapevo chi ero. Mettevo la testa sul cuscino la sera e il sonno non arrivava. In fondo, mi dicevo, hai sempre avuto problemi d'insonnia, anche da ragazzina, e non te ne sei mai liberata. Il sonno è abbandono, resa, e tu non sai abbandonarti e nemmeno arrenderti. Per dormire, da una certa età in avanti, ho sempre avuto bisogno di un aiuto: gocchine, melatonina, erba. Finché l'erba, in dosi modeste, sbriciolata in mezzo al tabacco, ed esclusivamente la sera, prima di dormire, non ha iniziato a farmi venire nausea, tachicardia e pensieri angoscianti. Allora ho smesso. E in quel momento è cominciata.

Era astinenza? Impossibile, a quelle dosi, forse solo astinenza psicologica, tant'è che non dormivo piú. Neanche con le gocce. Il cuore mi scoppiava nel petto, mettevo la testa sotto il cuscino e pensavo: non sono niente, non riesco piú a essere niente e sto male, ma ogni volta che provo a essere qualcosa, ogni volta che sono qualcosa, che interpreto una parte, scelgo un ruolo, mi concentro per recitarlo al meglio, anzi, incarnarlo, mi sembra di morire.

Me ne fregavo ormai di tutti. Pareti lisce, le persone, gli occhi, i sentimenti, le storie. La vita era faticosa. E tutta quella fatica non valeva la pena.

E allora pensavo:

Il buio, a un passo.

Il cratere fumante, a un passo.

Lo stagno torbido, a un passo.

Il coltello, il sonnifero, la corda, a un passo. Certi giorni, con quanta timidezza, splendevo, ma l'ombra era lí. Piano piano, arrivare a non pensarci, a quell'ombra, a farla svaporare come un alone umido sulla stoffa.

Non ci sono riuscita, ho cercato aiuto.

L'ho fatto prima che fosse troppo tardi, nel momento in cui mi sono resa conto che ormai l'unica cosa alla quale pensavo davvero era il suicidio. Ci pensavo costantemente, era il mio unico sollievo: sarei morta, la sofferenza sarebbe finita. «Quando noi viviamo la morte non c'è, quando c'è lei, non ci siamo noi. Non è nulla né per i vivi né per i morti. Per i vivi non c'è, i morti non sono piú», scriveva Epicuro. Ed era proprio lí che volevo arrivare: a non esserci piú. Non so cosa mi abbia veramente trattenuta, poi spinta a cercare qualcuno che mi potesse aiutare, a telefonare, prendere un appuntamento e andare. Era una psicoanalista. Una donna. Non so con esattezza perché non mi sono rivolta al Centro di salute mentale del mio paese, anzi, lo so benissimo: perché come tanti, tantissimi, provavo vergogna di ciò che mi stava capitando e non volevo che qualcuno venisse a saperlo. Un campanello accanto alla porta di un appartamento privato fa meno paura di un ambulatorio medico. E poi paghi, e quel gesto ti rassicura: se paghi vuol dire che avrai diritto al servizio migliore possibile e non verrai giudicato e nessuno lo saprà. Se puoi permettertelo, certo.

Ho fatto grandi sacrifici per pagarmi le sedute in quei sette anni. Nei primi mesi non succedeva niente. Continuavo a stare male. Ci vuole del tempo e a me sembrava di non averlo, quel tempo, ogni giorno pensavo che volevo morire e mi vergognavo perché non c'era un vero motivo per cui dovessi desiderarlo. Sí, era finita una storia d'amore, ne era cominciata un'altra, che si era schiantata contro l'evidenza della sua impossibilità. C'era un lutto, ormai lontano nel tempo, ma che continuava a ripetersi, per me, ogni singolo giorno, insieme al senso di colpa che ne derivava. Mangiavo una banana al giorno. E basta. Volevo essere magra. Volevo sparire. Chiesi dei farmaci alla mia dottoressa e lei, dopo molte insistenze, mi mandò da uno psichiatra con il quale collaborava. Lo psichiatra mi dedicò un'ora del suo tempo. Parlammo dell'analisi che stavo facendo, degli attacchi d'ansia, della paura. Ricordo che nel suo sguardo notai piú volte dei lampi di ironia. Alla fine della chiacchierata prese in mano il blocco delle

ricette, rimase con la penna sollevata a mezz'aria e disse: «lo glieli prescrivevo anche, gli psicofarmaci, ma lei davvero è pronta all'eventualità di ingrassare dieci chili in tre mesi?»

La risposta mi pare evidente.

Uscii da quello studio con un foglietto che prescriveva compresse di ademetionina per tre cicli di venti giorni e compresse di integratore multivitaminico. Stop. Aveva centrato il punto: stavo già facendo un percorso di psicoanalisi e il fatto che andassi a tutte le sedute senza mai saltare già diceva della mia volontà di affrontare lo stato depressivo nel quale mi trovavo. Certo, la mia era una depressione ansiosa reattiva – definizione che piú o meno strappai alla mia psicoanalista dopo anni di domande sfiancanti, perché io avevo bisogno di definirmi, di appiccicarmi un'etichetta, di sapere chi ero diventata – e quel tipo di depressione – associata a un lutto o a qualcosa che viene vissuto come tale e che non si riesce a elaborare – assomiglia un po' alla ciclotimia: fasi alterne ravvicinate di alti e bassi e possibilità di fare scelte avventate. Ne ho fatte. Ne ho pagato il prezzo. Ho continuato ad andare alle sedute. Ho smesso, anticipando di un poco i tempi, perché è nel mio carattere chiudere quando decido di chiudere, non ho molta grazia, in questo. Sono stata fortunata? Credo di sí. A un certo punto, dopo meno di un anno e mezzo da quando era cominciata l'analisi, chiesi una pausa di tre settimane. Nel mese di giugno, un amico giornalista mi aveva invitata a New York dove stava facendo un corso alla Columbia University. Aveva preso in affitto un appartamento affacciato sull'Hudson River. Non ero mai stata a New York, soffrivo di attacchi di panico, stavo seguendo un percorso di psicoanalisi. Cosa avrebbe detto, la logica, a chiunque?

Decisi il giorno, prenotai il biglietto aereo, comprai una scatola di cerotti alla nicotina e partii per gli Stati Uniti. Non ricordo nulla di quel viaggio in aereo, nulla. So solo che erano otto ore di volo diretto, che non mi persi in aeroporto, arrivai al gate puntuale, avevo con me i documenti necessari e in un modo o nell'altro giunsi a destinazione. Di sicuro mi aiutò l'iPod, fedele compagno dei miei anni peggiori, che per tutta la durata del viaggio, quando possibile, mandò in loop una playlist con le canzoni di Sam Cooke, The Man Who Invented Soul.

La mattina dopo il mio arrivo accompagnai il mio amico a Union Square, doveva andare a lezione e pensavo vi avrei assistito e sarei tornata indietro assieme a lui. Invece, dopo un caffè alla Barnes & Noble, R. mi mise in mano una card per la metro, una piantina di Manhattan, una scheda telefonica per i telefoni pubblici (non avevo un cellulare adeguato alla bisogna) e un foglietto con sopra scritto l'indirizzo di casa e il suo numero di telefono. Poi mi fece ciao ciao con la mano e mi disse, «A stasera». Boom. Ero in mezzo a una città sconosciuta: La Città. I grattacieli erano infiniti, la luce accecante, l'aria condizionata a palla dappertutto, la gente era grande grossa e con un aspetto coriaceo ed efficiente, il sistema toponomastico, per me, un incubo. Presi un bus che si chiamava M1 per tornare a rintanarmi in casa, ma durante il tragitto successe qualcosa. Stavo seduta con tutti i sensi all'erta per non sbagliare fermata e intanto avevo brividi e pregavo, per favore, fa' che non arrivi adesso, non ora, non ora, ma cominciai a sudare, a tremare, a sentirmi mancare il respiro, chiusi gli occhi, li riaprii e mi guardai attorno: guerrieri femmine e maschi, senza paura, determinati a fendere la vita di slancio,

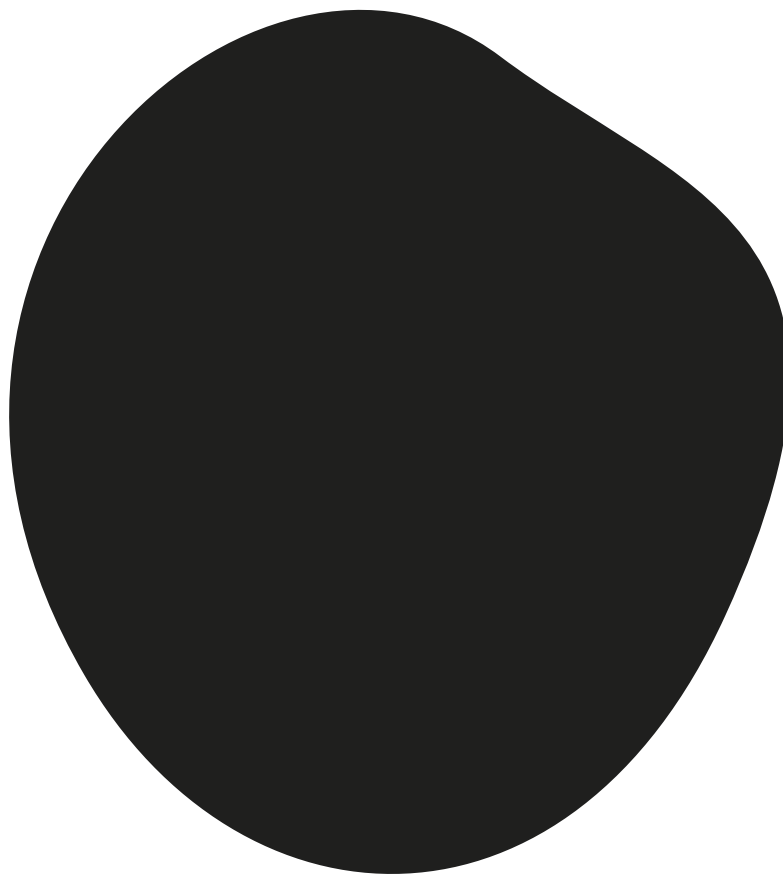
mentre io mi disintegravo e diventavo un pugno di cenere; di fianco a me, a destra, una donna alta e nerissima mi posò una mano sul braccio, alzai gli occhi a incontrare i suoi. «Mi chiamo Mary, – disse, – sono un'infermiera». Era vero? Vidi che sotto il giubbottino di jeans portava un camice verde da ospedale, probabilmente aveva finito il turno e si era dimenticata di toglierlo, oppure aveva fretta, che ne so. Dentro gli occhi enormi di quella donna io però trovai qualcosa, un appiglio che mi sfuggiva da mesi, anni, qualcosa che non mi avrebbe mai più abbandonata: scoprii che gli esseri umani possono incontrarsi anche se non si conoscono, che fidarsi e affidarsi è quasi sempre l'unica cosa sensata da fare. Mi sciolsi nel bruno liquido del suo sguardo e le dissi grazie e lei mi indicò la fermata sulla mappa e mi fece segno quando dovevo scendere e io scesi e arrivai fino al portone del palazzo con il numero giusto, presi l'ascensore, salii al piano giusto e trovai la porta giusta, me la chiusi alle spalle e mi lasciai cadere sul divano senza più muovermi né accendere la luce. Rimasi lì tutto il giorno a guardare l'Hudson River, fino a sera, in pace con l'universo. Ecco il trucco, la magia: non chiudere, apri. Non nasconderti, mostrati. Non tacere, esprimi. Se hai paura, chiedi aiuto.

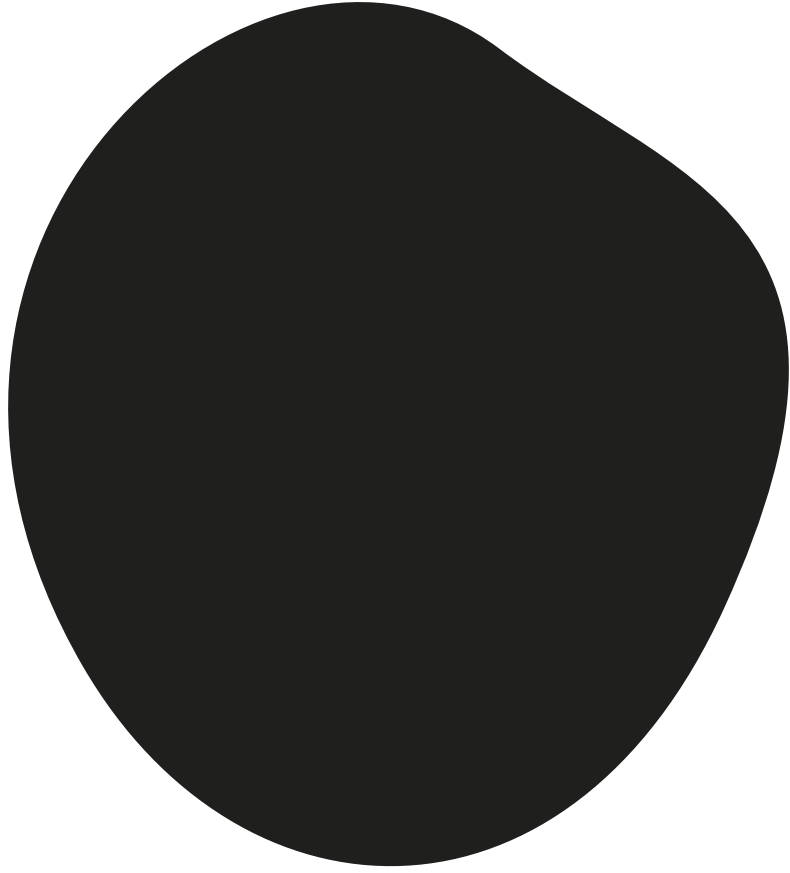
Il giorno dopo, aprii la porta, chiamai l'ascensore, scesi in strada e uscii dal palazzo.

La storia della mia depressione e della mia paura non era finita, naturalmente – la storia della depressione e quella della paura forse non finiscono mai del tutto –, ma era cominciato un capitolo nuovo.

novotvar. 2020
medzinárodný literárny festival
7. – 10. októbra 2020

Organizátori

vjva novotvar.

Hlavný partner

u. fond
na podporu
umenia

Podujatie ako hlavný partner z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia

Partneri

Mediálni partneri

rtv: RÁDIO_FM

RÁDIO DEVÍN

in.ba

GLOSOLÁLIA

Rozum

verti

Festival Novotvar 2020 sa koná pod záštitou starostky mestskej časti Bratislava-Staré Mesto Ing. arch. Zuzany Aufrichtovej.

Vyhlasenie 2. ročníka národnej ceny za poéziu Zlatá Vlna, ktoré je súčasťou festivalu, sa koná pod záštitou primátora mesta Bratislava Ing. arch. Matúša Valla, skladateľa a textára skupiny Para, a Kariny Habšudovej, víťazky Hopmanovho pohára z roku 1998, štvrtfinalistky Roland Garros z roku 1996 a prvej Slovenky, ktorá sa dostala do prvej desiatky svetového rebríčka WTA.

Zborník medzinárodného literárneho festivalu novotvar. 2020

Zostavili Peter Brežňan, Mária Ferenčuhová,
Mária Modrovich, Peter Šulej, Michal Tallo, 2020

Jazyková redakcia Mária Ferenčuhová

Text © Imre Bartók, Stefan Beuse, Jana Bodnárová,
Anna Bolavá, Yolanda Castaño, Ann Cotten, Efe Duyan,
Andrea Grill, Hubert Klimko-Dobrzaniecki, Martin Kočíš,
Katarína Kucbelová, Eva Luka, Dominika Madro, Zuzana Mojžišová,
Pavel Novotný, Nicolas Pesquès, Marko Pogačar, Bianka Rolando,
Tereza Semotamová, Donna Stonecipher, Peter Šulej, Simona Vinci

Dizajn © Barbora Šajgalíková, 2019

Tlač FIDAT, s.r.o.

© novotvar., Bratislava 2020

ISBN 978-80-973454-1-9

IMRE BARTÓK STEFAN BEUSE JANA BODNÁROVÁ ANNA BOLAVÁ

YOLANDA CASTAÑO ANN COTTEN EFE DUYAN ANDREA GRILL

HUBERT KLIMKO-DOBRZANIECKI MARTIN KOČIŠ

KATARÍNA KUCBELOVÁ EVA LUKA DOMINIKA MADRO

ZUZANA MOJŽIŠOVÁ PAVEL NOVOTNÝ NICOLAS PESQUÈS

MARKO POGAČAR BIANKA ROLANDO TEREZA SEMOTAMOVÁ

DONNA STONECIPHER PETER ŠULEJ SIMONA VINCI

IMRE BARTÓK STEFAN BEUSE JANA BODNÁROVÁ ANNA BOLAVÁ

YOLANDA CASTAÑO ANN COTTEN EFE DUYAN ANDREA GRILL

HUBERT KLIMKO-DOBRZANIECKI MARTIN KOČIŠ

KATARÍNA KUCBELOVÁ EVA LUKA DOMINIKA MADRO

ZUZANA MOJŽIŠOVÁ PAVEL NOVOTNÝ NICOLAS PESQUÈS

MARKO POGAČAR BIANKA ROLANDO TEREZA SEMOTAMOVÁ

DONNA STONECIPHER PETER ŠULEJ SIMONA VINCI

IMRE BARTÓK STEFAN BEUSE JANA BODNÁROVÁ ANNA BOLAVÁ

YOLANDA CASTAÑO ANN COTTEN EFE DUYAN ANDREA GRILL

HUBERT KLIMKO-DOBRZANIECKI MARTIN KOČIŠ

KATARÍNA KUCBELOVÁ EVA LUKA DOMINIKA MADRO

